

ס פיה צינים ארי ידני דחצי

הרב מילין האמן לזמני נה 12
 גזיר דצוה א ס' וארבעה חלקי אה העין 14
 כח ארבעה חלקי טעם נכונה עין אסור 14
 גזיר דצוה ארבעה חלקי קלויב זמיר אה ה' ילמן וכח 15
 וקלויב דח חלקים (למנו ארבע) 15
 גז' א ארבע חלקי ארבעה חלקי זמיר וכה 16
 (זה ארבע חלקי)

יהי שמו

66

לעולם

כשמו כן הוא פירוש על כל לעולם
 הנמצאים בעין יעקב אשר מפחתי
 ורביתי, ובמעט בינתי עשיתי, ובסתר
 המדרגה כתבתי, ואת שמי העלמתי,
 יהי אלהי עמי, כי ידע שמי.

מחיר חבור הזה יהיה לקופת ת"ת דק"ק אלטונא בהמבורג
 כמבואר בהקדמה.

על ידי ה"ה התורני הר"ר שמשון ב"ה הר"ר משה ד"ל
 נכד הדיין המצויץ מהורר מיכל פרידבורג זצ"ל.

בשנת שמך לעולם יהיה לפ"ק.

גרפם פה ק"ק אלטונא

ע"י האחים המשותפים שמואל ויהודה בון קעניגליכע פרוזוילעגורטע בוך-דרוקר.

Dr P. Halperin

פתיחת המהבר

ברוך " לעולם

לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתי
עיני כלו לישועתך ולאמרת צדקך
ואדברה בעדתיך נגד מלכים ולא אבוש
לך אני הושעני כי פקודיך דרשתי
בפקודיך אתבונן על כן שנאתי כל ארץ שקר.

אר"א בספר נתיבות עולם שחיבר הגאון מהר"ל מפראג ז"ל בנתיב האמת דף כ"ח ע"א על פסוק שפת אמת תכון לעד ועד ארבעה לשון שקר, ותוכן דבריו שמפרש לשון ארבעה, לשון שבירה כמו רוגע היס, וג"כ הוא לשון רגע שהוא זמן קצר, לשון שקר, אך שפת אמת יש לו קיום לעד, וכמו שרמזו רז"ל ג"כ על מלת אמת, במסכ' שבת פרק הנוטה ל' שקר, אמת, מאי טעמא שקר מקרבן מילי, אמת מרחקן מילי, שקרא שכיח, קושטא לא שכיח, פי' זה כי הכוונה הוא אמת האחרון מן הא"ב, הוא ראוי אל אות אחרון מן אמת, ופי' ראוי לומר א הוא אמת, ולא אמת, כמו שאמר ל' שקר, והוא אות ראשון מן שקר, כך היה לו לומר א הוא אמת, אבל ר"ל החותם הוא סוף הדבר, שהוא מהתים הכל, ולכך ראוי שיהיה ה' שהוא החותם באלפא ביתא, שהוא אות אחרון שיחתים תיבת אמת, כי התי"ו הוא בסוף אלפ"א בית"א, והוא חותם אלפא ביתא, ולכך ראוי שיהיה התי"ו בסוף תיבת אמת, להיות חותם של התיבה, כי אמת חותמו של הקב"ה, ולכך אמת ולכך פקרא תי"ו מלשון והתיות תיו, שהוא לשון סימן וחתימה, ולכך אמר תי"ו אמת, לא א' אמת, והאמת והשקר מתאזרים יחד, שהרי התי"ו שקר, והתי"ו אמת, כי תיכף שיחוק מן האמת, אף אות אמת תיכף היא שקר, ולכך השקר הוא אל"ל האמת, ע"ש באריכות דבריו ה' עינים.

ובמדרש ש"ט: שומר טוב יבקש רגון אם ראית אדם שהוא מדבר טוב על חברו, אף מלאכי השמים מדברין עליו וכות לפני הקב"ה, ה"ד וחנותי את אשר אמון. עוד שם במדרש, טוב ארוחת ירק ואהבה סם, אמר ר' לוי כנגד מי אמר שלמה ת' ארץ זה, כנגד שני בני אדם ששנעוהו בשעה שירד ממלכותו

ממלכותו והי' מחזיר על הפתחים בשביל פרכסתו, פגעו בו שני בני אדם שמכירין אותו, בא' מהם כשתטח לפניו, ואמר לו אדוני מלך ראוך השגיח עלי כל היום, מיד הלך עמו, והעלוהו לעליה וזבח לו סוד, והביא לפניו הרבה מטעמים, כתחיל משמיע לו דברי מלכותו, ואמר לו זכור אתה שעשית כך וכך ביום פלוני כשהיית מלך, כיון שהזכיר לו ימי מלכותו, געה וזכה, וכן כל אותה סעודה, עד שעמד משם שבע מצביתו, למחר פגע בו חברו, התחיל משתאח לפניו ואמר לו אדוני מלך ראוך שתשגיח עלי כל היום, אמר לו מה אתה מבקש לעשות לי, כשם שעשה לי חבריך, אמר לו אדוני, איש עני אני, אלא אם תשגיח עלי היום, מעט ירק שלי אני מניח לפניך, אם ראוך בא עמי לביתי, באותה שעה בא עמו לביתו, כיון שהגיע לביתו, רחץ ידיו ורגליו, והביא לפניו מעט ירק, והתחיל אותו האיש לנחמו, אמר לפניו אדוני המלך שבועה כשבע הקב"ה לאביך שאינו פוסק לעולם מלוכה מזרעו שכאמר כשבע ה' לדוד אמת לא ישוב וגו' ע"כ מדרש שוחר טוב במשלי ט"ו ע"ש, וכן אני איש עני בדעת, ואם חכמה אין כאן, לדקה יש כאן, כי ארוחת ירק היולא בזה, היא נחמה אללי כאשר אבאר בהקדמה שניה, ואיש את אחיו יעזור בזה.

הקדמה שניה, טעם למה קראתי שמו לעולם.

אחי ועמי, כולם חכמים כולם אהובים וצוררים ויקרים, ידעתי כי כולם פותחים את פיהם כגד חבור חדש הזה, אשר לא היה לעולם ולא כמלא בלתי היום הזה, ויאמרו כמה מחברי ספרים מה זה, הגם שעו"ל בכביאים להביא ספר וחבור חדש, ולכבוד עצמו הוא דורש, כדי לעשות לו שם בעולם, ועל ישראל גאווה, ליטול מכה יפה ראשון ביותרת הכבוד, או מפני וחשיקה כסף, כי יכסוף לאסוף ממון על יד להרבות הון ומחיר כסף, עבור זה בסתר דברתי וכחבאתי אל הכלים, ולא ידע איש את שמי, והכה אני עני בתורה העומד בחון, ובעל הבית בפנים, הן עשיר בתורה, לו עשיר בממון, יקח חבורי זה ממני, העשיר לו ירבה לפי נדבת לבו הטהור, והדל לא ימעיט ליתן כפי יכלתו וכפי השגת ידו וכאשר יושת עליו מן המחלקים אותם, וכותן לרש להרבות לו, כי יהיה לדבר טוב כאשר אבאר, ונה עדות כאמנה שלא חברתי זה בשום פני, רק אני מדבר בלדקה היולא מזה החבור, וכי כוונתי היא לשם שמים, להחזיק עמוד התורה, ולכן בקשתי אם תאבדו ושמעתי יותן המעות הבא עבור חבור הזה, להאלופים הקיינים נבאים ומשגיחים דח"ק תלמוד תורה דק"ק אלטונא ש"ץ בהמבורג, ויחשב לי לזדקה, וכמו קרבן שלמים, התורה נראת שלום כמ"ש ה' עוז לעמו יתן ה' יצרך את עמו בשלום, וכמו שאיתא במדרש ילקוט, הובא בספר שפתי דעת

הקדמה שניה

דף כ"ג פרשת לו, וזאת תודת זבח השלמים, ז"ה אשמעה מה ידבר האל ה' כי ידבר שלום א עמו, אמרו אומות העולם לבלעם, למה אמר הקב"ה לישראל שיביאו קרבנות, זלכו לא אמר, אמר להם בלעם הקרבנות אינם שלום אלא למי שקבל התורה שהן כתובים בה, לריך שיקריב קרבן, אחס, מתחילה פסלתם אותה ועכשיו אתם מבקשים להקריב קרבן, מי שקבלה הוא מקריב שכאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יצרך את עמו בשלום, לכך כאמר כי ידבר שלום אל עמו, ומה דיבר וזאת תודת זבח השלמים, למה כאמר זבח השלמים, שהוא עושה שלום וכו' ע"ש. וגם אני מקוה שאעשה שלום בזה ואסיר מעלי את תלוות אחי בני ישראל, שלא יבא ח"ו עבירה על ידי, להבדל לשון הרע על חבורי, וסוף דבר הכל כשמע, כי אשילו עניי שבישראל יכול ליקח חלק במצות לדקה זו ליתן כפי השגת ידו בעד החוברת, להיות לו למשמרת, ויחשבה לו לדקה, וכל ישראל שוין במצות לדקה, וע"י זה כוזה לעלות לירושלים כמ"ש ושביה בלדקה במהרה בימינו אמן.

והכה עיקר הטעם לחבור הזה שעשיתי וקראתי שמו לעולם.

ראשון, לכבוד אבותי שהלכו לעולמם, ואמרו חז"ל כשם שחייב אדם לכבד אבותיו בחיים, כך מחויב לכבדם אחר מותם, וילינו בעדי שאמלא תמיד דבש בתורה, כמ"ש שלמה המלך ע"ה דבש מלאת אכול דייך דבש ר"ת דעה בינה שכל

שנית, ישראל נקראים עולם כמו שמיינו כל המקיים כפס אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא, ועל ידי החבור הזה, מי שפועל ספר הזה, כותן בזה לדקה ומקיים כפס חבורי, וכל המוסיף יוסיפו לו מן השמים, וכאשר אמרו, אחד המרבה ואחד הממעיט יכוון לבו לשמים להיות לו ללדקה, וע"י הלדקה כל ישרא' באגודה אחת ובשלום, שכאמר והיה מעשה הלדקה שלום.

שלישית, בכל צוקר אנחנו מתפללין, לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר, והכה כל מקום שכאמר לעולם, הוא כמראה מקום, שלפנים משורת הדין יהיה הדבר, וכמו שכותן עלה טובה, והכה דקדקתי למה יהא ירא שמים בסתר, למה לא בגלוי, שמה ממנו יראו וכן יעשו שאר בני אדם כי ראשית דבר יראת אלהים, רק על ידי יראה בגלוי, יוכל לבא כמה קלקולים מזה, כי פן יאמרו הבריות, לא פרוש הוא זה, רק הוא אבוע, וידברו ח"ו לשון הרע, ולכן כבוד אלהים הסתר דבר, וטוב לכסות עשחיים, וישראל קדושים הם, יראים בני יראים, וע"כ סידרו לנו לומר לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר, וכן חפשתי בכל המסכתות כל מקום שכאמר לעולם, כתבתי עליו פירוש לפי קט שכלי, ובעבור שלשה טעמים הללו, כאה שיקרא החבור הזה, לעולם, וגם שזה הוא לכל העולם כעשיר כעני, בזכות הלדקה היולא ממנו כמו שאמרתי, וגם מה ששמעתי לפעמים מאיש בריתי דבר כאה ומתקבל כתבתי בתוכו וסמכתי בס"י פשר דבר שיהי' קמוץ לבונה

הקדמה שניה

צמחה ההולכת לפני, ומסרתי כתבתי לציר אמנים ספרא רבא לעשות מעשה ידי אומן לכתוב ולסדר דברי אלה, שלא יראו החולק מעשה אכזעתי בידו מתא, ויהיו ככרין לאכשי בריתי, ועתה אבקש מקהל עדתי, שימחלו לי על כתבתי, וגם על העלמת שמי ושם אבותי, כי כמו כן בתורה הקדושה מצאתי, אצל יצחק אבינו להבדיל בינו לבניו, שלא הכיר את יעקב בנו, ולזה חידה חדתי לבני עמי, שיהיו עבור זה דורשי שלומי.

אחי! אם השאלו עלי, מי הוא זה ומה תארו

אנכי! כיעקב אשר יצחק אבינו לא הכירו

דברי המחבר

התנצלות המחבר בענוה ידבר

הנה דרך מחברי חבורים, ללכת אל ההרים, לבקש מהורים ומורים, ומן גאונים אדירים, יסכימו שבדיהם יקרים, ושאל מפני היראה כי ישיגו אחרים את גבולו, וידפיסו אחריו ויפסידו את עמלו, ולפעמים מפני הכבוד מביאים, להיות גם שאלו בנביאים, מאנשים גבוהים ורמים, במעלות ומדות מושלמים, ולכן בשמים יעופף, שיהיה הסכמה בחבורו חופף, רק המעיין בהקדמתי, יראה כי מזה ברחתי, ולשם שמים דפסתי, ולכן ידן אותי לכף זכות, ויקבל שפע ורב ברכות,

אמן

הנה דרך מחברי חבורים, ללכת אל ההרים, לבקש מהורים ומורים, ומן גאונים אדירים, יסכימו שבדיהם יקרים, ושאל מפני היראה כי ישיגו אחרים את גבולו, וידפיסו אחריו ויפסידו את עמלו, ולפעמים מפני הכבוד מביאים, להיות גם שאלו בנביאים, מאנשים גבוהים ורמים, במעלות ומדות מושלמים, ולכן בשמים יעופף, שיהיה הסכמה בחבורו חופף, רק המעיין בהקדמתי, יראה כי מזה ברחתי, ולשם שמים דפסתי, ולכן ידן אותי לכף זכות, ויקבל שפע ורב ברכות,

(ברכות פ"א) אמר ר' לוי בר נחמני אמר ר' לעולם ירגז אדם יצר טוב על יצר הרע שנאמר רגוז ואל תחטאו, אי אויל מוטב, ואי לא יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם, אי אויל מוטב, ואי לא יקרא ק"ש שנאמר על משכבכם, אי אויל מוטב, ואי לא יזכור לו יום המיתה שנא' ודומו סלה:

הנה חז"ל אמרו כי היצר מתגרה בישראל יותר מאומות ובתלמידי חכמים יותר מכלם, כי הגדול מחזירו יצרו גדול ממנו, ולפי זה יכול להיות כי יחשוב האדם אם אהיה ת"ח או יצרי גדול כי יתגרה בי יותר מאין מדון, ויכול ע"י זה להתגרש בתורה, ואי' ר' אילעאי אומר אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו, ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים ויתעטף שחורים ויעשה מה שלבו חפץ, והמאמר הזה תמוה, וכי ח"ו הותרה הרצועה, וכלאה כי בוודאי הבא לטהר מסייען לו, ולכן ירגז יצר טוב על יצר הרע ויעסוק בתורה, והתורה כקראת תושי' שמתשת כחו, ואם אינו ת"ח, עכ"פ יקרא ק"ש, כי בק"ש יבא מכלל ע"ה, ואם לא, יזכור לו יום המיתה, דהיינו הפרידה, שיפרד וילא ממקומו למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים, והוא דרך ענוה, ואז יכול לעשות מה שלבו ר"ל לב אחד שלו דהיינו היצר טוב, חפץ, כי בזה יכניע היצ"ר וגאותו כשבתה:

פשר דבר הכה אי' גדולה עבירה לשמה, ממאזה שלא לשמה, וזה יהיה סניף גדול לפני היצ"ר לפתות האדם ח"ו, ולכן לעולם ירגז אדם יצר טוב דהיינו לעשות המאזה לשמה, ואי לא אויל יעסוק בתורה אפילו בהרהור, ואם אינו בכחו לעשות זה, יקרא ק"ש, ר"ל בפיו כי צו קיום יעוד המצות ושכרם, ואם לא, יזכור לו יום המיתה ויכניע יצרו. והנה מלת לו כראיה כמיותר, אך אמרינן בסוכה לעתיד ישמע הקב"ה היצ"ר רבו', ולזה דייק לו ר"ל יום המיתה שלו לעתיד ובוה יבטל יצרו:

אמר רב זביד מריש כי הוה חוינא להו לרבנן דקא רהיטי לפרקא בשבתא, אמינא קא מחללי רבנן שבתא, כיון דשמעתי להא דאמרי ר"ש אמר ריב"ל לעולם ירוץ אדם לדבר מצוה ואפילו בשבת שנאמר אחרי וגו' אנא נמי הוה רהיטנא:

חז"ל אמרו בשבת וכבדתו מעשות דרכיך שלא יהא דבורך וכו' בשלמא כולו לחיי, אלא שלא יהא הלוקח של שבת כהלוקח של חול מאי היא, ומשכי שלא יפסיע פסיעה גסה, וכי בחול מי אתרה, כי כועל אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם, ומתדר לה בקדושה דבי שמי ע"ש, ואם ק

בשבת צוודאי לא ירוח משום וכבדתו, ולכן סבר רב זביד דמחללי רבנן שבתא, אך כאשר שמוע מריב"ל לעולם ירוח אדם לדבר מצוה ואפילו בשבת, כי בחול פשיטא, שיש לו תקנה, רק בשבת ה"א משום וכבדתו, ולכן היה רץ לדבר מצוה:

פשר דבר עוד יש לומר למה אמר רב זביד כי הוה חזינא לרבנן למה לא אמר לאינשי, מה לי רבנן מה לי שאר אנשים, אך יש לומר, כי היה לו רק הקושי' על הרבנן אשר הם אומרים הפרקא בשבת לפני שאר אנשים, ולכן סבר כי האינשי יכולים לרוץ ויש להם שכר על זה, אך הכבדן לא צריכין לרוץ כי יש להם זמן עד בואם אל מקומם לומר הפרקא, רק כאשר שמוע לריב"ל לעולם ירוח אדם לדבר מצוה ויכול לרוץ אף הרבנן, ולכן גם הוא היה רץ לפרקא:

אמר ר' חלבו לעולם יזהר אדם בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה לא בתפלת המנחה שנא' ויהי בעלות המנחה:

הנה אליבא דריבא מצינו מי שלא התפלל תפלת המנחה יתפלל לאחר תפלת מעריב עוד פעם י"ח לתשלומין דמנחה, וזה דווקא באזכור אבל לכתחלה אמר ר' חלבו לעולם יזהר אדם בתפלת המנחה, כי דבר בעתו מה טוב, בטח בה' ועשה עוב טו"ב עם המלה מספרו ר"ח להורות נתן להתפלל תמיד כל תפלה בזמנו הראוי:

פשר דבר ועוד יש לומר כי אית' תפלות כנגד אבות תקנום אברהם תקן תפלת שחרית, יצחק מנחה, יעקב מעריב, ולכן אכחנו מתפללים תפלות האו להזכיר זכותם, ושפתותם יהיו דובבות בקרנם וילינו בעדינו, והנה אי' בשבת לעתיד יאמר הקב"ה לאברהם ויעקב בנך חטאו, ושיבו, ימחו על קדושת שמך, ויצחק ילמד זכות עליהם ע"ש. וא"כ יחשוב אדם שאין מחויב להיות זהיר בתפלת המנחה, כי יצחק בלאו הכי הוא מתפלל על ישראל, ולכן מציא ראי' מאליהו כי התפלל ג"כ במנחה ונענה:

אמר ר"א אמר ר' חנינא לעולם אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך שהרי שני גדולי הדור ברכם שני הדיוטים ונתקיימה בהם ברכתם. ואלו הן דוד ודניאל וכו' ע"ש.

הנה מהור"ה אפרים לונגשיץ ז"ל בספרו כלי יקר על התורה כתוב על פסוק ואזכרה מזכריך ומקלליך אזור, ודקדק למה לא כתוב ואזור מקלליך, רק אין כלי ריקס מחזיק ברכה, לכן אמר הקב"ה תחלה ואזכרה מזכריך, ר"ל אם אדם רוצה לברך אותך אני אברך אותך תחלה, וע"י זה יכול הוא לברך אותך, ולזה החזן מקרא לפני הכהנים בתחלה ברכת כהנים, כדי שיהיו כלי מלא, ואז הם

מריקין הברכה לישראל, ולזה אמר ר' חנינא לעולם אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, כי ע"י תהי מקוים הברכה אלך. ולפי זה יוצן ג"כ פסוק בברכת יצחק אבינו ליעקב, ויתן לך פי' רש"י ז"ל ויתן ויחזור ויתן, ותמוה הוא, רק נראה כי אם הקב"ה רוצה יכול ליתן לאדם בפעם אחד שיספיק לו כל ימי חייו, רק יצחק דאג שמת יעני יעקב, ולכן אמר ויתן לך תחלה שתהא כלי מלא, ואז ויחזור ויתן, ותהי כלי מחזיק ברכה ופשוט הוא:

אמר רב חסדא לעולם יכנס אדם ב' פתחים בבית הכנסת. ב' פתחים ס"ד, לא אימא שיעור שני פתחים ואח"כ יתפלל:

הנה לפי המסקנא משמע שצריך לשער שיעור הילוך ב' פתחים, וקשה מה שיעור ישער לפתח שני, וכראה, כי חז"ל אמרו חסידים הראשונים היו שובין שעה אחת קודם תפלתם ושעה אחת אחר תפלתם, כדי שיכוונו את לבם לאזניהם שבשמים, וידוע כי הלבו יש לו שני פתחים, כמו שאמרו חז"ל ינה"ר יושב בין ב' מפתחי הלבו, והוא מצפה לבטל התורה והתפלה, לכן אמר רב חסדא לעולם יכנס אדם ב' פתחים בבית הכנסת, דהיינו פתח בזמנו קודם התפלה, לכיון בלב לפני מי שעומד ומתפלל, ואח"כ ילך לבית הכנסת ממש ע"י פתח השני ויתפלל בכוונה:

אמר רבי חייא משמי' דעולא לעולם ידור אדם במקום רבו, שכל זמן ששמעי בן גרא קיים, לא נשא שלמה את בת פרעה, והתניא אל ידור, לא קשיא הא דכייף לי' לרבי הא דלא כייף לי':

איתא בגמ' וישחטו את הפר ויביאו את הנער אל עלי, ומקשה הגמ' משום דוישחטו את הפר הביאו את הנער אל עלי, אלא שהורה הלכה בפני רבו, וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה. לפ"ז יש לומר שהתלמיד א ידור במקום רבו מפני הסכנה, שאם יורה הלכה יהא חייב מיתה, ולכן אמר ר"ח משמיה דעולא לעולם ידור וכו' שהרי שלמה וכו' כי היה מורה רבו עליו ומורה רבך כמורא שמים, וצריך לכייף לי' לרבי' ויכבד אותו וירא ממנו:

(פרק שני) מרגלא בפומי' דאביי לעולם יהא אדם ערום ביראה מענה רך ומשיב חמה ומדבר שלום עם אחיו ועם קרוביו וכו' עיין שם:

חז"ל אמרו על פסוק ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך בי אם ליראה, אטו יראה מילתא זוטרתא היא, אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא, אבל אכל שאר אדם היא דבר גדול, ובכל דבר גדול התחלה בו קשה מאוד כוודע, ובפרט בענין כזה יצרו גדול ממנו, ולכן כיצד יעשה ליכנס בשער היראה, ולכן מרגלצא בפומי' דאבאי לעולם יהא אדם ערום ביראה, לא שיכנס תיכף בשער הגדול אלא יהא ערום דהיינו מעט מעט ירגיל עצמו במדות היראה והוצן על יד ירבה, מענה רך ומשיב חמה ומדבר שלום וכו' ואפילו עם עכו"ם, ואז ההרגל יעשה טבע אללו:

(פרק ג) **אמר ר"ש בן לקיש וכן תנא משמיה דרבי יוסי לעולם אל יפתח אדם פיו לשמן וכו' ע"ש:**

איתא במס' יומא השט"ן גמט' ס"ד, וימות החמה המה ס"ה ימים ס"ד ימים יש רשות לשטן לקטרג חוץ יום אחד שהוא יום הכפורים אין לו רשות לקטרג, ואם כן יום כזה שהוא יום ענות נפשו, יחשוב האדם שיש לו רשות לפתח פיו נגד השטן, על כן אמר רשב"ל לעולם אל יפתח אדם פיו אפילו ביום הזה והוא יום הכפורים, ופשוט הוא:

(פרק ד) **ור"א בן עזריה דרש לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה:**

איתא בגמרא כל הלומד תורה שלא לשמה מוטב שיהפך לו שיליא על פניו, והמכוון בזה כי לומד לשם יורא ולקטרג וגם מפני הכבוד ורודף אחר סמיכת חבר והוא לאיש משחית ח"ו, וזה אינה דרכה של תורה, עכ"פ החכם עיניו בראשו, ולא ימנע מטעם זה מן התורה רק יעסוק בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה, כי סוף סוף יתן אל לבו שילמוד לשם שמים, ויהיה שכרו כפלים. ואגב זה נדקדק למה אמרו חז"ל מוטב שיהפוך לו שיליא על פניו, וכראיה לומר דאיתא במס' כדה מי יתנבי בירמי קדם איזה ימים שיש בהם ירחים ואין בהם שנים הוי אומר אלו ירחי לידה, ומלמדים אותו כל התורה כולה וכו' דלוק על ראשו ומציט מסוף עולם ועד סופו, כמלא במעי אמו יש לו כר גם יודע כל התורה כולה ללמוד אלל כר שלו, ועכשיו בא זה ולומד שלא לשמה, למה לו אור, מוטב שיהפוך לו שיליא על פניו תיכף בעודו במעי אמו:

(פרק ה) **דרש רבי שמלאי לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואח"כ יתפלל מנלן ממשה דכתיב ואתחנן וכו' עיין שם:**

מלינו

מצינו בגמרא ההוא דנחת קמי' דרבי חנינא ואמר האל הגדול הגמור והכבוד האדיר העוז וכו', אמר סיימתיכחו לשבחא דמרך, השתא ומה הני תלתא אי לאו דאמריכונו משה ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקניכונו בתפלה לא הוה אמרינן להו וכו' ולכן שמא על ידי זה ימנעו בני אדם לסדר שבחו של מקום, ולכן דרש ר' שמלאי לעולם יסדר אדם שבחו של מקום כמו שסדרו לנו אנשי כנסת הגדולה דהיינו פסוקי דזמרה שהם כורתים כל המקורנים המעבדים תפלינו, ולכן נקרא זמרה מלשון וכרמך לא תזמור שענינו כריתה, ואח"כ יתפלל ק"ש וזמנה עשרה בלי עיבוד, מנלן משה, שעשה ג"כ זה:

(פרק ו) **ואמר ריב"ל לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שיזכה וימנה עם ר' ראשונים שאפילו מאה באים אחריו קבל עליו שכר כלם, שכר כלם סד, אלא אימא נותנים לו שכר כנגד כלם:**

ובן במה שאמר ר' יוחנן בשעה שהקב"ה בא לבית הכנסת ולא מלא בה עשרה מיד הוא כועס, גם אמרו חז"ל חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ואחר כך היו מתפללין כדי שיהא דעהם כלולה להתפלל, ולזה שמא יאמר אדם אשב בביתי שעה אחת קודם התפלה ליב דעתי, ואח"כ אלך לבה"כ, כמלא אס ט' בני אדם קודמים לו, והקב"ה בא ולא ימלא עשרה, הוא גורם שהקב"ה יכעס, ולכן אמר רבי יהושע בן לוי לעולם ישכים לבה"כ, ואם יראה לשהות שעה אחת, יוכל לשהות בבית הכנסת גם כן קודם התפלה, וירויח בזה שיקבל שכר כנגד כלם ר"ל כנגד שכר שהיה וכנגד השלמת העשרה. ואגב זה יובן הפסוק וישכם אברהם בבוקר ופשיעא השכמה הוא בבוקר, וחז"ל למדו מזה זרזין מקדימין למצות, ולעניינינו כוכל לומר אף שהי' בוקר הי' משכים ושוהה שעה אחת למצוה זו שעה קודם, ועל זאת יתפלל כל חסיד שיהא זרזי למצות. ושמעתי על זה מן ספר יראים רמז הגון וישכם אברהם בבוקר כלומר בבוקר ר"ל בילדותו, ויקח שני כעריו עמו ר"ל לא המתין עד זקנה ושעה אלא בשני כעוריו עבד השם בכל לבו, וכל איש מישראל ילכו אחרי מודותיו הטובים:

(פרק ז) **אמר ר' לוי לעולם יצפה אדם לחלוש טוב עד כ"ב שנה, מנלן מיוסף וכו' עיין שם:**

לעיל באותו ענין איתא אמר רב חסדא לא חלמא טבא מתקיים כולה ולא חלמא ציטא וכו' הכביא אשר איתו חלוש יספר וכי מה ענין צר ותבן אלל חלוש אמר רבי יוספן מסוס ר' שמעון בן יוחאי בשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לחלוש בלא דברים בטלים, לפי זה יהא אדם מייאש עצמו אם יחלוש חלוש טוב ויחשבנו כדברים בטלים ע"כ אמר ר' לוי לעולם יאפס אדם לחלוש טוב עד כ"ב

כ"ב

כ"ב שנה מ"ל מיוסף , תחלה ויוסף הורד מצרימה ומכר לעבד בירידה תחתונה , ולכסוף ויהי יוסף
בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה וירכב אותו במרכבת המשנה ויקראו לפניו אברך , והכתוב אמר עליו
אשר הנצר אשר שם ה' מצמחו , והיה כותן לאביו ולאחיו בר ולחס , ולפ"ז מצינו בר אלל החלוט והי'
טוב , ולפ"ז יש לומר פי' הפסוק שיר המעלות בשב"ה' את שיבת ציון היינו כחלמים , רמז כרמז לנו
ציון גימט' יוסף היינו כמו שחלם ליוסף והי' תחלה מר וסופו מתוק , כמו כן אכחנו בגלות המר
מה , ועתה אקום יאמר ה' במהרה צימינו יהיה מתוק לנו אמן :

אמר רב הונא אמר רב משום ר' מאיר וכן תנא משמי' דר"ע
לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעבדין מן שמיא למב :

ראיתי בספר אחד מעשה באיש עני שהיה לו רק פרה אחת חורשת , ומשכרה לכל ומחלבה שמה ,
פעם אחת דרסה ברגלה בחור אשר בשדה , וכשברה רגלה , והעני בא לעזרה והוציא
את רגלה מן החור , ומלא שם אוצר גדול , אמר בריך רחמנא כי לטובתי , כשברה רגל פרת. ע"כ
לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעבדין מן שמיא למב , כי אין רע יורד מלמעלה . וכמו כן מצינו
בנחום איש גס זו שהיה רגיל לומר גס זו לטובה והועיל לו , כמו שמצינו בגמ' ששלחו דורן לבי קיסר
ע"י איש נחום אשר מלומד בניסים ושדרי' צדי' מלא סיפמא דאבנים טובות ומרגליות , אזל ונת בההוא
דירה , כלילא קמו הנך דיראי ושקלינהו לסיפמי ומלינהו עפרא למחר כי חזינהו אמר גס זו לטובה ,
כי מטא התם בעא מלכא לקטלינהו לכולהו , אמר קא מחייבי בי יהודאי אתא אליהו אדמי ליה כחדא
מיכינהו , א"ל דלמא הא עפרא מעפרא דאברהם אברהו הוא , דכי הוה שדי עפרא הוה סיפמי , גילי
הוה גירי דכתיב יתן כעפר חרבו כקש כדף קשתו , הוה חדא מדינתא דלא מלו למיכבשה , בדיק
מיני' וכבשה , עיינה לבי גבוי' ומלוהו לסיפמי' אבנים טובות ומרגליות ושדחיהו ביקרא רבא וכו' .
וקשה הלא אמרו חז"ל לעולם אל יסמוך אדם על הכס , כי חזא עפר במקום אבנים טובות ומרגליות ,
למה אמר גס זו לטובה , והלך אלל הקיסר עם עפרא דארעא ומה טיבה יש בו שהלך למקום שכנה ,
רק כ"ל אס היו לוקחים כל הסיפמא עם האבנים , ולא השאירו כלום , בוודאי לא היה הולך , אבל
עבשו שמלאוהו עפר , אמר גס זו לטובה , כי היה עפר מוכן ולא כלי ריקס , ואס כן בוודאי לטובה
הוא והלליח בשליחותו ושדחיהו ביקרא רבא , ויזן .

ואמר רב הונא אמר רב משום ר' מאיר לעולם יהיו דבריו של
אדם מעוטים לפני הקב"ה שנאמר אל תבהל את פיך :

אמרו חז"ל הלואי שיתפלל אדם כל היום , וזה תפלה שאבות תקנוס , ר"ל ג' תפלות וזין הפרקים
ילמוד

ילמוד תורה בכל מה דאפשרי לו , אס בעל אשה הוא התורה נקראת אשה וילא אשתו עמו תמיד ,
ולא ילך ד' אמות בלא הרהור תורה , וע"ז אמר רב הונא לעולם יהיו דבריו של אדם , אדם דייקא
ה"ל שהוא בעל תורה מעוטים לפני הקב"ה והיינו דברים בטלים , אבל בתורה כל המוסף מוסיפין לו
מן השמים כי הבא לעהר מסייעין לו . ואגב זה דקדקתי על מלת אדם , למה דווקא נקרא בלשון ובסס
אדם , הרי יש לו עוד ג' שמות , איש , אנוש , גבר , אלא אדם גימט' מה ואמר הכתוב מה
ה' שאל מעמך כי אס ליראה , כי התורה מביא לידי יראה , ויראת השם היא אוצרו , ויראה הרוממות
היא מאהבה , כי שניהם תלוים ואדוקים זה בזה , מלמעלה למטה וממטה למעלה תמצא (יר' אה
תמיד יראה ואהבה , עיין בשל"ה באריכות :

דרש בר קפרא לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה .
אמר רב יהודא מחשא דתלמיותא .

הנה אמרו חז"ל פשוט כבילתא בשוקא וטול אגרא ואל תאמר כהנא אכא וגברא רבא אכא וזילא בי
מילתא , וגם אמרו חז"ל על ר' יוחנן דעסק בכשורא ואמר גדולה מלאכה שמחממת את בעלי'
והנה שני דברים האלו מבטלין ומונעים מדברי תורה , כי פשוט הכבלה אף שאינו זמן רב , אעפ"כ
לא יכול להרהר בדברי תורה , מפני שאסור להרהר בד"ת במבואות המטוכפות וזה דומה לזה . והשני ,
אף שמוותר להרהר , אס עוסק בכשורא רק הוא עיף ויגע ומלא זיעה מן עבודה הקשה , ולכן דרש
בר קפרא לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה , ויכול להרהר תמיד בד"ת אף שהוא עוסק
במלאכה . אגב אורחין אמרתי על מדרש התמוה לרבים , כל תלמיד חכם שאין בו דיעה כבלה
טובה ממנו , וכל אחד ואחד דורש טוב על זה לפי שכלו הרחבה ואהבת ת"ח , ואענה אף אני חלקי
כיד ה' הטובה עלי , כי אמרו חז"ל אס כבלת בהתנשא ואס זמות יד לפה שצריך אדם שיתכבד עצמו על
ד"ת והוא אס ת"ח שוא לת"ח אחר הלכה או איזה דין , אף שמכבד עצמו על זה , אך לסוף יתנשא
כי יקבל הלכה או הדין על זוריו ע"י חידוד והפלפול , אבל אס זמם ושותק , ואין הולך אלל ת"ח אחר
לסוף שס יד לפה ואין יכול לדבר בדבר הלכה ולכן כתן המדרש עצה טובה כל ת"ח שאין בו דיעה , ולמה
זה מפני שזמם ולא הלך אלל ת"ח , כבילה טובה הימנו , טוב יותר שיתכבד עצמו על דברי תורה ועי"ז
סלסלה ומרוממך וזין כדינים תושיבך :

אמר ר' יוחנן לעולם ישתדל אדם לצאת לקראת מלכי ישראל ,
ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אמרו לא אפילו לקראת
מלכי א"ה שאם יזכה ובחין בין מלכי ישראל למלכי א"ה .

אם לאמר אדם לומר כבר אמרו חז"ל פסיעה נסה כושלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם, ועוד אמרו אל ימאור אדם עצמו במקום סכנה, והנה זה גם כן קלת מקום סכנה, מפני הרבה אנשים שבאים לראות ודוחקים זה את זה, ולזה אמר רבי יוחנן לעולם ישתדל אדם וכו' מפני שצריך לברך שחלק מכבודו ליראיו ושומר מצוה לא ידע דבר רע, וכתן ענה טובה, ולא לקראת מ"י בלבד אלא אפי' לקראת מלכי א"ה, כי עליהם ג"כ מצרך שחלק מכבודו לבשר ודם, ומצוה גוררת מצוה, מאן מלכי ישראל אלו תלמידי חכמים שעליהם גם כן מצרך שחלק מחכמתו ליראיו, כמלא ע"י שילך לקראת מלכי א"ה מצרך ברכה אחת שחלק מכבודו לבשר ודם, ויזכה לזה למלכי ישראל שמצרך שתי שחלק מכבודו, ושחלק מחכמתו ליראיו, וחבל על שלוקח מאתנו דוד המלך ושלמה המלך שהיו חכמים ומלכים, אך מדה טובה מרובה, שאם יזכה לעתיד, יבא משיח בן דוד ואל"ה הכביא ז"ל ויאמרו כל ישראל ברוך הבא הבא ר"ת הנה בא אליה, ויקויים הכה אנכי שולח לכם את אלי' לפני בא יום ה' הגדול והכורא במהרה בימינו אמן:

תניא רבי אומר לעולם אל ירבה אדם רעים בתוך ביתו שנאמר איש רעים להתרועע:

אמרו חז"ל חרב אל הצדיק וגו' אלו תלמידי חכמים שישבין בד צד ועוסקים בתורה, ולפי זה יותר טוב אם ישבו יחד כמו גורן בעגולה וילמדו יחד כדי שיא הלכה ברורה וע"י זה יגדיל תורה ויאדיר, וזה דווקא בלימוד תורה הקדושה, אבל באדם בינוני לדבר דברי מו"מ או עניני עולם הזה אל ירבה רעים בתוך ביתו ועל זה נאמר איש רעים להתרועע, כי מה תועלת יש בזה, אבל בדברי תורה ירבה רעים ורפאות תהי לשריק:

כדבא דאמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה ואחר כך יהגה:

אף שאמרו חז"ל והגית בו יום ולילה, שצריך להגות בתורה יומם ולילה, היינו דווקא מי שמילא כריסו בתנ"כ גמרא ומדרשים וכל לפעמים לישב ולהגות, אבל כגון אני ואיש כערכי, אמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה ואחר כך יהגה, כי ימלא תורה ענייה במקום זה ועשירה במקום אחר, כי אף שלא תמלא תורה לא בתגריים ובסחריים, מ"מ לא אתה בן חורין להבעל ממנה וצריך לקבץ עתים לתורה בערב שהוא פנוי ממז"מ וממלאכה, וציוס שבת קודש פשיטא יהיה כל היום כולו בתורה ובתפלה הכל לפי מה שהוא אדם, ובזה הוא מענג את השבת, ולא תחשוב שהוא רק באכילה ושתי', כי ודאי הוא ג"כ מצוה לאכול שלש סעודות בשבת, ובפרט סעודה שלישית במנחה, והכל יהיה לשם שמים. ואגב זה אמרתי לכבוד שבת איתא בגמרא דשבת כל המענג את השבת כותבים לו כחלה בלי שמים. ואגב זה אמרתי לכבוד שבת איתא בגמרא דשבת עונג הוא עונג שבת, והנה כאן אמר

עמד השואל ושאל אם האדם אין לו מה יאכל בשבת כמה יקרא להשבת עונג, זה פשוט הוא, אם האדם אוכל בדבורים אבוסים ותפוקי מעדנים ושותה יין ומתקנים, ואכילה מביא לידי שינה והבעול מדברי תורה כישן דמי, על זה ראוי לקרוא לו השבת מענגו, אבל הוא אינו מענג את השבת, לא איש כזה ראוי לומר עליו הוא מענג את השבת אם קורא ושונה כל יום השבת ומתפלל בצוונה ובשמחה ומקיים שלש סעודות בזמן הראוי בשמחה ובטוב לב לכבוד השבת, זה הוא מענג את השבת ע"ז כאמר וקראת לשבת עונג ר"ל וקראת דייקא ר"ל קרא ושנה בפיו, וזה עונג שבת:

אחר שכתבתי זאת מלאתי בספר זינה לעתים שחיבר מוה"ר זכריה פיגו ז"ל קלת צמיגון זה ושמחתי שכוונתי לדעת הגאון ז"ל זכותו יעמוד לי ולכל ישראל אמן:

סליק מסכת ברכות

(שבת פרק א') ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים שבשביל משקל ב' סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים.

אף שאמרו חז"ל שנתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים, אך שם באו בכור הצול ומודככו כמו הכסף וילא מהם הזוהמא וכשאר מווקקים לקבל התורה, והיא חיינו ופדות כפשינו, עתה בגלותינו, רק לאו כולי עלמא הם אב כמו יעקב אבינו ולא בן כמו יוסף הצדיק, ועל זה אמר רבא בר מחסיא לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, אף שיש לו בן אחד מיוחד שבעדרו בן טוב במדות טובות למדן ובעל דקה, אעפ"כ יביא מזה קנאה שיקנאו בו אחיו, ויבוא על זה קנאה ועין הרע, בשלמא יוסף כאמר עליו בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, ואמרו חז"ל זרעו של יוסף אין עין הרע שולט בו, ושאר בני אדם לא יסמכו על זה. ואגב זה אמרתי פיר' הפסוק ויקנאו בו אחיו מלת בו כראש קלת מיותר, ומה המקרא חסר אם אמר ויקנאו אחיו, רק לרמז כי מלת קנאה מספרו כמו מספר יוסף משום זה דייק הכתוב בו מפני שהוא כמספר קנאה, רק התורה הגינה עליו ואמר בן פורת יוסף בן פורת עלי עין בורעו של יוסף אין עין הרע שולט מכל שכן בעלמו ודי בזה:

אמר רב לעולם יחזור אדם וישב בעיר ששיבתה קרובה שמתוך ששיבתה קרובה עונותיה מעוטות שנאמר הנה נא העיר הזאת קרובה וכו' עיין שם.

לדעתו משמעות ישיבה לא סתם ישיבה היא אפילו מעט הארצות כי אז יכול להיות עונותיהם מרובים, אלא ישיבה מתלמידי חכמים שבתם בית וועד לחכמים ונחורי חמד יכולים ללמוד תורה אצל הרב, וע"ז אמר רב לעולם ישב בעיר שיכול לילך ולחזור ביום אחד אצל הרב ללמוד, כי מתוך התורה אשר היא תכלין ליה"ר יתקן מעשיו, ולכן אמר העיר בה"א הידועה כי אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, ולעתיד יקום ומלאה הארץ דעה במהרה בימינו אמן:

אגב אורחא כראה לישב פסוק ב' יתרו שאמר למשה חתנו מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בוקר עד ערב, בשלמא למשה חתנו אשר הוכיח אותו כי הוא יושב כל היום ביחוד, אך וכל העם נצב מה איכפת ל' ליתרו בזה, אלא אמרו חז"ל ישיבה קשה לתחתיות, עמידה קשה ללב, הליכה קשה לעינים, כיצד יעשה, ישיש, שלישי בישיבה, שלישי בעמידה, שלישי בהליכה, וע"ז כן יהיה בריאות הגוף תמיד, ולזה כוון יתרו כי ראה משה יושב כל היום, וכל העם עומד כל היום, אמר על שניהם שלא עשו כדברי חז"ל, ולכן אמר כבול תבול גם אתה גם העם הזה, כי האדם מחויב להשליש היום כדאמרן, ואז יבוא עליו ברכת טוב, וה' יתן לו כח לעשות חיל לעבוד אותו בתפלה ובתורה:

והאמר רב יהודה לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי עיין שם.

ראיתי לפני כמה שנים בספר אחד אשר שכחתי שם הספר אשר מקשה שם, ובאמת גם לי קשה, למה אכחנו מתפללין תפלתינו דווקא בלשון הקודש אשה כמה אנשים אינם מבינים מה שמדברים, ולמה לא מתפללים בלשון חול אשר יכול להבין כל איש, והביא המחבר ז"ל משל על זה, כמו שבחולי הגוף אשר יבוא הרופא לבקרו וכותב לרפואתו כתב שקורין (רעלפט) בלשון לטיין והרופא יעשה מזה מעשה מרקחת סמים דקה ליקח ממנו בוקר ערב ונהרים ויועיל להחולי, וקשה על החולה הלל הוא אינו מבין מה שכתב הרופא ואינו יודע מה הוא לוקח אם למות ואם לחיים, מ"מ הוא סומך על הרופא שיהיה בעזרו, כמו כן להבדיל בחולי הנפשות, אנשי כנסת הגדולה ז"ל תקנו לנו תפלות שתקנו אבותינו הקדושים אברהם שחרית, יצחק מנחה, יעקב ערבית, וזה בלשון הקודש אשר יש בו הגולה טובה, וכוודאי פועל התפלה טובה לאדם אף שאין מבין לשונו ויודע מהותו ובלבד שיכוין לבו

לפני מי שעומד ומתפלל לפניו כמו שמכין להבדיל, אם ילריך לרפואתו טבות משקה במספר ארבעים או יותר, שמוכה ומדקדק בהם אף שאינו יודע מהותם, ולכן שמא יאמר האדם קריני מתפלל בלשון אשר אינו מבין, כי אינו מבין לשה"ק, ע"כ אמר רב יהודה לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי רק לשה"ק לשון שמלאכי השרת משתמשין בו:

(פרק ב') הכי קאמר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות שכיון שמת במל מן התורה ומן המצות ואין להקב"ה שבה.

ויש לדקדק מה זה דקאמר קודם שימות בודאי שרריך שיעסוק קודם שימות, כי בודאי לאחד מיתה אינו יכול לעסוק, וכראה דאיתא ארבעה חשובים כמתים, עני, סומא, ומלורע, ומי שאין לו בנים, מדקאמר חשובים כמתים, משמע שהם עודנו בחיים אף חשובים הם כמו מתים, וכמלא הוא חי והוא מת. ועל דרך מוסר יש לומר עני, ר"ל עני בדעת שלא למד תורה, סומא הוא מי שלא ראה מאורות מימיו, דהיינו אור תורה, ופוטרי ענאמן מן הרחי' לראות התורה, מלורע בא על לשון הרע, והתורה היא מרפא לשון ומסתמא לא למד התורה, ומי שאין לו בנים אל תקרי בכיך אלא בוכיך בכין התורה, כמלא חי, מת, אוכלים ושותים כבני אדם, אבל אין פריין כבני אדם בתורה ובמצות על זה אמר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות ר"ל בעוד שיקרא חי, כי קלומד תורה נקרא ח' כי היא חייד ואורך ימיו, ובחרת בחיים, וכתיב כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם, וידוע לחם סעדא דלבא, ואצל התורה אמר שלמה הע"ה לכו לחמו בלחמי, ועל ידי התורה מקיים שניהם לחם, ומוצא פי ה', ועי"ז ח' יחיה בעוה"ז ובעוה"ב:

תנו רבנן לעולם יהא אדם ענותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי מעשה בכ בני אדם וכו' עיין שם.

אמרן חז"ל לעולם אל ימיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו, וגם אמרו ר' יהודה שלף מלבייתא כדי להטיל מורא על אנשי ביתו כמלא תרתי דסתרי אהרדי, ושאל השואל כיצד יעשה, ולכן תנו רבנן לעולם יהא אדם ענותן כהלל כי ענוה מציאה לדי רוח הקודש, ולמשה רבינו ע"ה משבחו התורה והאיש משה עניו מאוד. שמעתי הלל על הא דאמרין שם בנמ' כמלא הלל מחייב העניים, יוסף מחייב הרשעים, אליעזר בן חרסום מחייב העשירים, וע"ז רמז הכתוב רבות מחשבות בלב איש ועלת ה' היא תקום רצונו כי רבות מחשבות בלב איש כי כל אחד יאמר תירון על עבירות שעשה, ועלת ה' היא תקום ה"א ר"ת הלל יוסף אליעזר, תקום כל התירונים ואין יכולים לתרץ עוד.

אית' במדרש ג' דברים כתקפה משה וחד מכהן מחצית השקל עד שהראה לו הקב"ה מטבע של אש ואמר
זוה יתנו, והכה קשה משה קבל התורה כלה ולמה במחצית השקל כתקפה לו, גם מה שאמר המדרש
מטבע של אש ולמה לא אמר מטבע סתם, וממילא ידעינן שהיה של אש, וכראה כי האש יש בו כוח
גדול לעולם לחמם אצלו כי הכל חוליים אלל הנפה, אך מי שיתקרב ביותר אלל האש וכותן אחד מאיבריו
בתוכו הוא נשרף, וכן הוא אלל המטבע יש בו כוח גדול ליתן דקה ולהאכיל רעבים ולהלביש ערומים
ממנו, אך אם כותן יד במטבע של חבירו שלא כדון אפילו אם כותן דקה ממנו הוא בולע בירך וכאן
ה' ולכן כתקפה משה על השקל כי יכול לבוא לידי משול, וכראה לו הקדוש ברוך הוא מטבע של אש
להורות כי זה כמו זה:

**רבי ינאי לטעמיה דאמר לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה
לומר שעושין לו נס שמא אין עושין לו נס ואם
עושין לו נס מנכין לו מזכותיו.**

הנה מצינו בחסידים הראשונים שנעשה להם ניסים כמו שמצינו במסות אש גם זו וברבי חנינא
בן דוסא כדאיתא במס' תענית יומא חד צי שמטי חזייה לברתי' דהות עגיבה אמר לה בתי
אמאי עגיבת אמרה לי' דאיחולף לי' מנא דמשחא במנא דחלל ומאי בשרגא, אמר לה מי שאמר לשמן
וידליק, יאמר לחומץ וידליק, תנא היה דולק והולך כל היום כולו עד שבעלו ממנו אור להבדלה, וזה
היה בחסידים הראשונים, אשר אם הם היו כמלאכים אנו כאנשים, ואם הם כאנשים אנו כחמורים,
לכן אמר ר' ינאי לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה, שמא אין עושין לו נס. אגב אורחא דקדקתי
למה עגיבת בתו של ר' חנינא בן דוסא על זה, אף שהלדקת הזאת היתה עכיה, היה לה לקבל דבר
זה באהבה כמו כל הדיקים שאומרים תמיד הכל לטובה, וכראה לומר כי חז"ל אמרו אם טעה בתפלת
שבת והתפלל תפלת חול ידאג כל השבוע, כי בוודאי זה גרם החטא, ולכן לדעתי, הלדקת הזאת
לא עגיבת על דבר קטן כזה ששפחה חומץ תחת שמן, אף עגיבת על טעיה בנר של שבת, כי הדלקה
עושה מזה ושיך רק באשה והיא טעה בזה על בן עגיבת, כמו טעיה בתפלה, ולכן אמר ר' חנינא
לה, מי שאמר לשמן וידליק, יאמר לחומץ וידליק, ובזאת תבחי אש יש כדכוד עבירה תנא הי' דולק
עד מולאי שבת, ובעלו ממנו אור להבדלה, קשה מה לי אם דלק עד מולאי שבת, עכ"פ היה דולק
בליל שבת, והיה כבר סימן טוב לה, אלא אמרו חז"ל שלשה מנוחלי עולם הבא וחד מכהן מי ששיר
מקדושא לאבדלתא, כמלא סימן טוב תוך סימן טוב ומופת שהיא מנוחלי העולם הבא:

**אמר רב יצחק בריה דרב יהודא לעולם יבקש אדם רחמים
שלא**

שלא יחלה, שאם יחלה אומרין לו הבא זכות והפטר.

הנה אם יחשוב אדם שכתוב בתורה כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך, וזה דווקא
מחלה דמצרים, אבל שאר חולאים רחמנא לילן יש הרבה, כי במרה לבד תלוים פ"ג חולאים
במנין מחלה, חוץ משאר איברים שבאדם, ועל זה אמר רב ינאי לעולם יבקש אדם שלא יחלה, שאם
יחלה אומרין לו הבא זכות והפטר:

אגב זה אמרתי, אמרו חז"ל אם רואה אדם שיסורין באים עליו, יפספש במעשיו, פספש ולא מלא
יתלה בציטול תורה, כי חז"ל אמרו איזה יסורין של אהבה, חד אמר שאין בה ציטול תורה, וחד
אמר שאין בה ציטול תפלה, כמלא אש פספש ולא מלא, יבחינ בעלמו, אם יסורין מצטלין אותו מן
לימוד תורה, כי אז אינם יסורים של אהבה, והקדוש ברוך הוא אהב עמו ישראל ובפרט לומדי תורה
וישמרם מכל רע:

**(פרק ט') אמר רב יהודא לעולם אל ימנע אדם עצמו
מבית המדרש ואפילו שעה אחת שהרי
כמה שנים נשנית משנה זו וכו' עיין שם.**

לפעמים הרב מקשה לתלמידיו לחדד שכלם שיתרנו הקושיא מעצמם והם יושבין זמן ארוך ואינם
יכולים לתרץ הקושיא, ומתאוס יבא תלמיד אחד המחודד בשכלו מן מלאכתו מלאכת
מחשבת ויתרץ הקושי' וחד מן התלמידים אשר לא בא לבית המדרש באותו שעה, אינו יכול לדבר באותו
ענין מפני שלא שמע, על זה אמר רב יהודא לעולם אל ימנע אדם מבית המדרש אפילו שעה אחת,
ועל זה עונה קמ"ל:

אגב אורחא אמרתי, רב ששת היה מחזיר תלמודא כל תלתין יומין ותלה בעיברא דדשא, ואמר חדאי
כפשא' חדאי כפשא' לך קראי לך תנאי, וקשה מה לי אם תלה בעיברא דדשא או במקום אחר או
אם לא תלה כלל, רק מוסר גדול יש בזה, כי חז"ל אמרו כל תלמיד חכם שאין בו יראה דומה לגזבר
שמפתחות פנימי מסרו לו וחינוכי לא מסרו לו בהי עייל, מכריז רבי ינאי חבל על דלית לי' דרתא
ותרעא לדרתא עביר, זה שאמר רב ששת כל תלתין יומין מחזיר תלמודא שמא תאמר מנא לך שהיה בו
יראה ע"כ אמר ותלה בעיברא דדשא, להראות שיש בו יראה כדאמרן, י"ר שיה' בכו יראה ואהבה אמן.

**אמר רבי יונתן לעולם אל ימנע אדם מבית המדרש ומדבריו
תורה ואפילו בשעת מיתה וכו' עיין שם.**

הנה תמוה מאי דקאמר ואפילו בשעת מיתה, וכי אפשר לאדם לילך לבית המדרש בשעת מיתה,
אלא

אלא כבר אמרנו למעלה מי שאינו לומד תורה אף שהוא חי קקרא מת , כי על התורה כאמר כי היא חייך ואורך ימך , אך יש תקנה אחד לפני ע"ה שיכול לילך למקום תורה ולשמוע דברי אלהים חיים דכתיב הקהל את העם האנשים והנשים והטף , כי מתוך השמיעה יכולין לבוא לידי לימוד , וכמו כן מצונו במס' חגיגה מהנהנו תרי אלמי וכו' ויתצו קמי' רבי ומכיידי ברישייהו ומרשאי בשיפותייהו ובעל רבי רחמי עלייהו ואיתסו ואשתכחו דהוו גמירי הלכתא וספרא וספרי ותוספתא וכולי גמרא , הרי לך מה שמגיע מן השמיעה אם שומע התורה , ולכן אמר רבי יוחנן לעולם אל ימנע אדם עצמו מן בית המדרש אפילו בשעת מיתה כלומר אף בשעת שאינו יכול לדבר בתורה עדיין שהוא עם הארץ :

(פרק מ"ז) אמר רב חסדא לעולם ישכים אדם להוצאת שבת וכו' עיין שם .

הנה במסכ' תענית אית' רב הונא הוה משרד שלוחא לשוקא וכל ירקא דהוה יתיר לגיבאי זבין ושדי בבהרא וכו' עיין שם , ולכן אל יחשוב אדם שימתין לקנה מה שיתיר גיבאי כדי שיקנה בזול , ע"כ אמר רב חסדא לעולם ישכים אדם להוצאת שבת , ולא יסמוך על מה שיתיר גיבאי שמה יבואו הרבה קונים וממכר הכל , ולא ימלא אה"כ כלום ואין לו מה לאכול לכבוד שבת .

אמר רבי אליעזר לעולם יסדר אדם שולחנו בערב שבת אף על פי שאינו צריך אלא לכוות .

הנה יש כמה בני אדם אשר לערב כל אוכל תתעב בפסס , ובלייל שבת אם יקדשו , בזכות המוציא שיעשו יש להם רב די והותר , לכן אמר ר' אליעזר לעולם יסדר אדם שולחנו רצונו במיני מוצלים ימים אף שאינו ציכלתו לאכול מהם , כי זהו כבוד לשבת וכן ר' ינאי מתעטף בצנדי שבת ואמר בואי בלה בואי בלה , והכל לחבב המצות .

ואמר רבי חנינא לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת אף על פי שאינו צריך אלא לכוות .

רצונו צוה כי פן יאמר האדם הלא כבר קיימתי מצות שלש סעודות ועכשיו אין ציכלתי לאכול שום דבר , רק אטעום קצת מיני תרגימא או פירות , ולזה אמר רבי חנינא לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת כגם ססידר איתו בלייל שבת לכבודו בכניסתו , כן יסדר אותו ציכלתו ללוחו לכבודו , כי כן עשה ר' חנניה דהוה אבדין ליה באפוקי שבתא עיגלא חלתא הוה אכיל מיני' כוליתא , וכן יעשה כל אחד משראל לפי יכולתו .

(פרק כ"ג) תניא רבי אליעזר הקפר אומר לעולם יבקש אדם רחמים על מדה זו שאם הוא לא בא , בא בנו , ואם בנו לא בא , בא בן בנו וכו' עיין שם .

אמרו חז"ל ברא ברעא דאנוה , ובני בניס הרי הן כבנים , ע"כ יבקש רחמים שלא יבא למדה זו , אף שהוא כעת עתה איש עשיר , עכ"פ יוכל להיות שבו או בן בנו יבואו ח"ו לעניות והוי כאלו הוא עצמו עני , מפני שגלגל חוזר בעולם , אגב זה אמרתי , הלל אמר פעם אחת יירדתי לספינה , ובא עלי גל לשטפני , וכל גל וגל כענתי לו ראשי , ולדעתי הוא רמו כי העולם הזה הוא דומה לספינה , והגלים הם רמו ליסורין , ועניות הוא גדול שבכולם , כי חבירי איוב אמרו כי על זה בחרת מעוני , אף שהיו לו יסורין מכל מינים , משמע כי עניות קשה מכולן , והלל היה עני ביותר , והראי' שהוא מחייב את העניים אם אינם לומדים תורה , והוא הדבר אשר ידבר , פעם אחת ירדתי לספינה , כלומר בזה העולם השפל , ואני עני ביותר כי גלגל חוזר בעולם , וכל גל וגל שעבר עלי , כענתי לו ראשי , רצונו אף על פי כן הייתי לומד תורה , כמו שמצינו שמלאו עליו שלג רום שלש אמות .

סליק מסכת שבת

(מסכת פסחים פרק א') אמר רב יהודא לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב .

על דרך הפשוט יש לומר כי זה שייך לומר על שני כתי בני האדם כת אחד הם תגרנים וכוחרים ההולכים ליומא דשוקא , ואם אינם הולכים בהשכמה , אינם מגיעין למקום חפסס לפת המועד , ועל זה נתן ר' יהודא עצה טובה לעולם יכנס בכי טוב ויצא בכי טוב וישם לדרך פעמיו מקודם ויזליח בדרכו . ולכת השני הם היושבים ראשונה במלכות מאן מלכי רבנן לומדי התורה , והתורה נקראת טוב כי לקח טוב נתתי לכם , ומצינו בגמ' דמגילה ששאלו תלמידיו את ר' זירא כמה הארכת ימים והשיב לא הלכתי ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין , ועל זה אמר רב יהודא לעולם יכנס אדם בכי טוב להורות שיהרהר תמיד בדברי תורה וטוב לו כי הולכי דרכים המה בשכמה , כי כל הדרכים

הדרכים בחוקת סבלה והתורה נגיף ומללי
אמר רבי יהושע בן לוי לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה וכו' עיין שם.

בראיה לומר כי איתא בגמרא דמגילה אמר רב הונא בר מנחם שרי ליה לבר ישראל למימר לעכו"ם שקלי לע"ו ואכחי' בשי"ן תי"ז שלך והאי מאן דסכאי שומעני' שרי ליה לבזוי בני"מל ושי"ן והאי מאן דשפיר שומעני' שרי ליה לשבוחי' וזה דווקא בע"ז כי היא מטמאה במשא כדה ולא תאמר לו, אבל בשאר דברים אמר רבי יהושע בן לוי לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו.

תנא דבי רבי ישמעאל אומר לעולם יספר אדם בלשון נקיה שהרי בזב קראו מרכב וכו' עיין שם.

מפני שאמר ר' יהושע לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו, בל' ר' ישמעאל והוסיף על דבריו לעולם יספר אדם בלשון נקיה, אפילו צמה שלריך לספר, יספר בלשון נקיה, כי הוצ' הוא חולי רעה, וקודם הוצ'ה, ולאחר הוצ'ה כשיתרפא הוא כשאר בני אדם ע"כ קראו הכתוב מרכב ר"ל מורכב מן טהור וטמא כי בעצמו היה טהור וע"י סיבה נעשה טמא, ובאשה כניעות ביותר לקרוא לה מושב, כי כבודה בת מלך פנימה, שיושבת בביתה, ע"כ קראה מושב לכבודה.

(פרק ג') **חנו רבנו לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם וכו' עיין שם.**

בראיה בדרך פשוט כי אמרו חז"ל מוכרין ס"ת לישא אשה, וגם אמרו השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה ובלא ברכה, ולכן יבדל אחר בת ת"ח, כי מגדלת בניה לת"ת, אגב זה אמרתי בפסוק כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה שש פנים יעבוד ובשביעית יאלץ לחפשי חנם, התורה כקראת אשה, ולזה מרמז כי ימכר, ר"ל להתורה ימכר אחיך, שש פנים יעבוד בתורה ר"ל ששה עשיריות, ובשביעית יאלץ לחפשי ר"ל בשבעה העשיריות, ואז יבא לכלל שבעים, ימי שבותינו בהם שבעים שנה, ושבעים לוקמה זקן זה שקנה חכמה, ואז יבא לגבורה של תורה, כמו שאמרו חז"ל זקני ת"ח כל זמן שמוקיפין דעתם מתוסמת עליהן והם חפשי מלהתיש כחם יותר על העיון, כי אז כבר התורה אלסל כמעין הכובע, וזהו **הנבם** אותיות **מלנב** כי ימלאו מכותה ועוכב לפשם.

סליק מסכת פסחים

מסכת

(מסכת ביצה פרק ג') **אמר רב לעולם א' ימנע אדם עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת וכו' עיין שם:**

כבר כתבנו למעלה, והענין מבואר לפי פשוטו אם דבר אחד קשה לה"ח בצה"מ ולא איפשרת, ולאחר זמן אמר א' תירוך על הקושיא וחד מאכשי בה"מ לא היה שם, א"כ לא שמע התירוך, ודוגמא לזה איתא בגמרא שמעון העמסוכי היה דורש כל אהין שבתורה כיון שהגיע לאלהיך תירא פירש, עד שבא ר"ע ודרש את ה' אלהיך לרבות תלמידי חכמים כמלא בין שמעון העמסוכי לר' עקיבא לא ידע איש לדרוש לרבות תלמידי חכמים משום זה אמר רב לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת. ושמעתי מת"ח אחד הנקרא ר' מאיר כר"ו שאמר גם כן קושיא זו, מן שמעון העמסוכי עד ר"ע לא היה אחד שיכול לדרוש זה, ולמה דווקא ר"ע, אלא ר"ע היה עושר גדול כמל שאמרו חז"ל במס' כדרים מן שית מילי איתעתר ר"ע, ע"ש. ולכן היה הוא יכול לדרוש, ולא ת"ח אחר, כי על אחר יאמרו כי לכבוד עצמו הוא דורש, או ליתרת הכבוד או וחשקיו כסף, אך ר"ע היה עושר יכול לדרוש לרבות תלמידי חכמים כי ה' עשיר בשניהם, בתורה, ובממון.

סליק מסכת ביצה

(מסכת תענית פרק א') **ואמר רבי יצחק לעולם יראה אדם עצמו כאלו קדוש שרוי בתוך מעיו שנאמר בקרבך קדוש.**

דוד המלך ע"ה אמר ותורתך בתוך מעי, ומה מרמז בזה במלת **מעיו**, וכראה אות האמצעי במלת מעי הוא ע' והוא תוכו לרמז על ע' פנים לתורה גם יין בגימ' ע', ותורה כמלת ליון, ע"ז אמר ותורתך בתוך מעי, ולכן אמר ר' יצחק לעולם יראה אדם עצמו כאלו קדוש שרוי בתוך מעיו, ולא יאמר הלא אין בי תורה, אעפ"כ אם קורא ק"ש שחרית וערבית הוי כאלו הוא ת"ח כאשר אמרו המפרשים, ושכתי בחוכם, בחוכם דייקא כבי"בול שהוא שוכן בתוך בני ישראל למען ישמרו חקיו ותורתיו יבארו כל אחד לפי ערכו, רק יכוון לבו לשמים.

(פרק ג') **חנו רבנו לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהי קשה כארו מעשה וכו' עיין שם.**

הגאון מוהר"ר אפרים לונטשיץ ז"ל בספרו כלי יקר על התורה בפרשת בחקתי הביא טובה קללה שקלל אחיה השילוני את ישראל מזכרה שזכרם בלעם הרשע , כי אחיה השילוני קילל את ישראל כקנה עלי מים אפילו כל הרוחות שבעולם באו עליהם אין זזין אותם ממקומן , אבל ארו אס רוח קשה בא עליו עוקר אותו ממקומו , ואמר הגאון הנ"ל קנה זה מוכים ולוקים , כי כל קנה בלקה מן הרוח , ואח"כ לוקה הוא את חבירו , וחבירו לחבירו כי כל אחד חביר אית לי , אף ישראל תחלה כלקיס הם מן האומות , ואח"כ כל אחד ואחד מישראל לוקה את חבירו בשוט לשונו , עיין בספרו באריכות . כמאז ע"י הצעה זו , שמא יאמר האדם למה לי שאהיה רך כקנה כי על ידי זה אני בלקה מחבירי כמה פעמים ח"ו ע"י לשון שלו , לכן אמר ר' יוחנן לעולם יהא אדם רך כקנה , ואל יהי קשה כארז , דהיינו שיהיה עושה בלדק וישים יד לפה אף שחבירו ידבר עליו לשון הרע , וע"י זה מרווח , כמו שכתב בעל חובות הלבושות ז"ל בספרו , לאחד ששלח פירות , לאחד שדיבר עליו לשון הרע , כי עי"ז נוטל חלק בג"ע , גם אמרו חז"ל פליגא בה תרי מ"ד חד אמר סיפר אין לו תקנה , וחד אמר אס תלמיד חכם יעסוק בתורה כי מרפא לשון עץ חיים , ואס עם הארץ הוא ישפיל דעתו בכל מה דאפשרי עד קנה אחרון , כי העניו יבוא לכל מדות הטובות .

דאמר רב ינאי לעולם אל יעמיד אדם עצמו במקום סכנה ויאמר שעושין לי נס שמא אין עושין לו נס וכו' ע"ש .

הנה קשה על יעקב אבינו האריך הלך לבדו בלילה כמ"ש ויחר יעקב לבדו ויאבק איש עמו , והלא לילה זמן סכנה הוא מליסטים ומזיקין ומחיות רעות , רק יעקב ע"ה סמך עצמו על הש"י והצטחתי והלך , והא ראי' כי אפילו שרו של עשו היה מזכך אותו , כמאז דווקא יעקב שעליו כאמר אמרו ללדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו , כי חוץ מזכותו היה לו ג"כ זכות אבותיו הקדושים , אבל אכחנו אף שיש לנו זכות אבות מה אכנו מה דרקותינו , ושמא יראה האדם לסמוך על הנס , לכן אמר **רב ינאי** לעולם אל יעמיד אדם עצמו במקום סכנה . אגב אורחין אמרתי על פסוק אמרו ללדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו , הפסוק פתח בלשון יחיד וסיים בלשון רבים , וגם למה כפל מלת כי , וכראה שהלשון כי משמע כאן לשון אס ור"ל אמרו ללדיק אס טוב הוא אס פרי מעלליהם יאכלו , ומשמע תרי אכילות , ראשון מה שהוא עולל למו בזכות עצמו ומה שמגיע לו מן אבותיו , על כן אמר פרי מעלליהם , דאית' בגמ' אל ההרים לא אכל זה שלא אכל בזכות אבותיו , כי היה עוסק במו"מ באמונה ועוסק בתורה , ומה הבריות אומרין עליו אשרי אביו ואמו שילדתו , ואשרי רבו שלמדו תורה , כמאז לפעמים האב מתבדק מהבן , וכמ"ש אס חכם בני ישמח לבי גם אני , כמאז אוכל לומר על שניהם פרי מעלליהם יאכלו על האב ועל הבן , זה אוכל בזכותו וזה אוכל בכחת מפני שזומע מן הבריות

שאומרים עליו אשרי יולדתו

אמר רבי אליעזר לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואמלע וכו' עיין שם .

הנה מצינו במס' סוכה לוי אחוי קידה קמי' דרבי ואטלע , ופרך הגמ' והא גרמא לי' והאמר ר' אלעזר לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואטלע ומכו לוי , הא והא גרמא לי' , רק לפי זה אינו מוזכר עדיין איזה גרם טפי , ומצינו ג"כ בגמ' אמר ר' אלעזר חנה הטיחה דברים כלפי מעלה , וגם אמר ר' אליעזר אליהו הטיח דברים כלפי מעלה והקב"ה הודה לו , וגם לוי היה אדם גדול כמו שמצינו בגמ' דברכות במעשה דשמואל ששאל על אבוב בצה"ק , אמר עיילי ללוי במתיבתא דרקיעא , ולכן אמר ר' אלעזר לעולם אל יטיח אדם וכו' והראי' מאדם גדול הטיח דברים וכו' , ולכן אמר רק הך , ולא משום קידה , מכ"ש בני אדם כמונו היזם שלא יטיחו דברים ח"ו כלפי מעלה .

סליק מסכת תענית

(מסכת מגילה פרק ג') תניא רבי שמעון בן אעזר אומר לעולם יהא אדם זהיר

בתשובתו שמתוך תשובה שהשיבו אהרן למשה פקרו המינים .

הנה אהרן אמר למשה אתה ידעת את העם כי ברע הוא , ופי' רש"י בדרך רע הולכין תמיד , על ידי זה פקרו המינים ואמרו חז"ל אפיקורם א"ה יכול להוכיח , אבל אפיקורם ישראל כ"ש דפקר טפי , משום זה אמר ר' שמעון לעולם יהא אדם זהיר בתשובתו , וכתן עלה טובה על זה , שאס ח"ו העולם הפקר ורבו המתפרטים שאז המשכיל ידום בלי תשובה כלל , רק יתפלל כל חסיד יתמו חטאים מן הארץ כמו שאמר ר' מאיר לדביתהו . אגב אורחי' כ"ל פי' הפסוק וירא את העגל אשר עשו וישרף באש ויטחן עד אשר דק ויזר על פני המים , הרגשתי מה לי אס טחן עד אשר דק גם אס היה מפרר חורה לרוח היה בטל ומצוטל כעפרא דארעא , גם מה בא ללמדנו שורה על פני המים , וכראה ברמז כי עגל מספרו ק"ג ומדה טובה מרובה ממדת פורענית , לכן טחן עד אשר ד"ק מספרו ק"ד ויזר על פני המים על דרך ותורתך בתוך מעי , כי תורה מגינה ומגלה ועל כל פשעים תכסה אהבה , גם מ"ם מספרו צ' יתחנך צ' עם דקן והוא צדקן כי משה רבינו ע"ה עשה

זוה משמע דרך וישר .

והאמר ר' יצחק לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך עהרי אבומלך קלל את שרה ונתקיימה בורעה וכו' עיין שם .

אף שמצונו בגמ' דברכות מההוא מיכאל דהוה מצער לר' יהושע צן לוי בקראי טובא יומא חד שקל תרכנולא וכו' סבר כי מטא ההיא שעתא אלטיי' כי מטא האי שעתא כייס וכו' ויכול האדם לחשוב שאין צדק כלום אם זה מקלל אותי או לא , ע"כ אמר רבי יצחק לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך , כי אין לך אדם שאין לו טעם לעב או לביש ולכן יזהר אפי' מקללת הדיוט .

סליק מסכת מגילה

(מסכת יבמות פרק י"ג) תני בר קפרא לעולם ידבק אדם בשלשה דברים ויתרחק מן שלשה דברים , ידבק בשלשה דברים , בחליצה , ובהבאת שלום , ובהפרת נדרים , ויתרחק מן המאונים , ומן הפקדונות , ומן הערבנות וכו' עיין שם .

איתא במדרש תנחומא ששה דברים אומות העולם מוכיין את ישראל וחד מנהון רוק יצמה , ולכן תני בר קפרא לעולם ידבק אדם בחליצה כי היא מצוה גדולה , ורדיפת שלום , ה' יצחק את עמו בשלום , וכדאית' בגמ' א"ר אבהו איתא רדיפה רדיפה כלומר כאן בקש שלום ורדיפהו , וכתב התם רודף דקקא וחסד חיים וחסד ימלא , והפרת נדרים , כגון הנודר שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין , יראה להפר מפני עובב שבת וי"ט , ויתרחק מן המאונים , בגמ' מפרש שמא גדלה ומחרטה בה , ומן הפקדונות , שמא יגבזו ממנו ויבא לידי חשד , והייתם נקיים כתיב , ומן הערבנות , כי כל ישראל ערבים זה לזה , ור"ל יתרחק שלא יעשה עבירה כי חבירו ערב בעדו ומלא כעכש על ידו .

אגב אורחא הוהיל ועסקין בשלום איתא צי' מלתא , הש"ס מסיים ה' יצחק את עמו בשלום , אמרו חז"ל כד משלם שערי מדינת רמי ואתא תגרא צביתא , ואם יש תבואה צביתו , אז יכול הכהן גס' כן ליקח תרומה , לכן פתח הש"ס מאמתי קורין את שמע בערבית בשעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן , כמלא הא ביהא תליא אם אין תבואה צביתו אין שלום ואין הכהן יכול ליקח תרומה , אבל אם

אם ה' יצחק את עמו בשלום , אז תבואה צבית והכהן יכול ליקח תרומה , ולכן פתח הש"ס משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן .

אמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן לעולם יהא דין עצמו כאלו חרב מונחת לו בין ירכותיו .

הנה התורה הקדושה נמשלת לדרך כמו שאמרו חז"ל חמוקי ירכיך מה ירך צסתר אף דברי תורה צסתר , ולכן ילמוד הדין הדינים צסתר , כדי שאם יבא הדין לפניו , יהיה צרור לו הדבר כשמש , ואם ח"ו הדין מעוקל , אז אינו דין תורה ואין הקול קול יעקב , והכה עשו בא ח"ו וחרב בידו וגייהנס פתוח תחתיו , ואם פוסק הדין לאמתו , זוכה לש"י עולמות .

אגב אורחא אמרתי פי' הפסוק בלעם אמר , לו יש חרב בידי , והוא ע"פ רמז כי ע"י תורה לשמה זוכה לש"י עולמות , ואם אינו לומד תורה לשמה אז הידים ידי עשו שולטין , זה שאמר לו י"ש , דהיינו אם אינם לומדים תורה לשמה שעל ידי זה זוכים לש"י עולמות כמנין ר"ש , חרב בידי תמיד והידיים ידי עשו שולט , כמו שצריך יצחק לעשו על חרבך תחיה , וליעקב אמר הקול קול יעקב קול לתורה , קול לתפלה , ועל זאת יתפלל כל חסיד לעת מצוא יהיה לבו פנוי לתורה ולתפלה .

סליק מסכת יבמות

(מסכת כתובות פרק ב') מכאן אמרו חכמים לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות .

הנה כמות בני האדם נפרדים צדעתם , יש שחשקם בתורה ולומדים לשמה , ויש שחשקם צמאות דקא וג"ח , ואינו הולך למקום תורה , ולכן שמא יאמר האדם מה לי להתאבק בעפר דגלי החכמים , כי די לי בעסיקת המצות , לזה אמרו חז"ל לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות , הולך אלל חכמים יחסם , ומרס ילמוד ג"כ תורה , ויהיה בידו תורה ומדות טובות , והא צהא תליא . אגב אורחא איתא במס' אבות הפוך צה והפוך צה דכלא צה כי חז"ל אמרו אם אין קמח אין תורה , אם אין תורה אין קמח , ראונו כי מי שאין לו מה לאכול אין לבו פנוי ללמוד , כי לחם לבב אנוש יסעד , ולזה אמר הפוך צה , ראונו אם תהפוך מלת בה הוא מלת ה"ב ר"ל הב

לי לאכול תחלה, ואם יש לו כבר לאכול, אף הפוך עוד פעם הב ונעשה בה כי אחר כך יכול לדבוק בתורה וללמוד אז בלב טוב בלי מניעה.

(פרק י"ג) חנו רבנן לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה גוים ואל ידור בחוץ לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל וכו' עיין שם.

אמרו חז"ל האי מאן דביש לי' בהאי מתא ליל במתא אחריית, ולכן אמרו חז"ל אעפ"כ לעולם ידור אדם בארץ ישראל וכו', כי אויבא דארץ ישראל מחכים, ויכול ללמוד תורה יותר מחוץ לארץ, ומאן דיהיב חיי יהיב מזונא, והתורה נקראת חיים, ויהיב לי' מזונא, ומה שאמרו ליל במתא אחריית היינו דווקא בחוץ לארץ יכול לילך ממקום למקום אחר, אבל בארץ ישראל ידור אפילו בעיר שרובה גוים.

סליק מסכת כתובות

(מסכת נדרים פרק ב') חניא לעולם א תהי רגיל בנדרים שסופך למעול בשבועות.

ואל תהי רגיל אצל עם הארץ וכו' עיין שם.

אמרו חז"ל כל הנודר כאלו בנה במה והמקיימו כאלו הקריב קרבן, רק יש כמה נדרים שאדם הולך אצל ת"ח ומיפר לו, ולזה תביא לעולם אל תהי רגיל בנדרים, אף שאם אין רוצה לקיים הנדר, יכול לילך אצל תלמיד חכם ויפר לו, אבל לסוף אם הוא רגיל בכך יהי' מיקל בשבועות. אגב אורחא אכתוב מה שהיה קשה לי כבר זמן רב, אית' אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבין שלום בעולם שאמר וכל בניך למודי ה' ורצ שלום בניך אל תקרי בניך לא בניך שלום רב לאהבי תורתך ומסיים המאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, והנה קשה הלא מקרא מלא כתיב וכל בניך ולמה שינו לומר בניך, אלא שהיה קשה מדכתיב וכל בניך משמע שכולם יודעים את התורה, והלא יש ויש כמה מישראל אשר לא ידעו מאי דקאמרי רבנן, ואף מה שנענן קטן כותב לא יכולים להבין, ונקדים תחלה מאמר אחד סוף מסכת עוקצין אמר ר"ש בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, והנה התורה נקראת שלום, כי דרכיה דרכי נועם וכל בתיבותיה שלום, וזה שאמר תלמידי חכמים

מרבין

מרבין שלום ר"ל שהם מרבים התורה בישראל שאמר וכל בניך לימודי ר"ל לימודי דווקא היינו ת"ח, וקאי מלת וכל על הת"ח כי בל"ז קשה על מלת וכל, ולכן אמרו אל תקרי בניך אלא בניך, רצונו כי וכל בניך קאי רק על הת"ח ולכן נקרא בניך, כי הת"ח נקראים בניך, שהם בניך בלמודם כל יום ויום חידושים בתורה וזה שמסיים ה' עוז לעמו יתן דהיינו התורה נקראת עוז וה' יברך את עמו בשלום היינו גם כן התורה, ועמו ר"ל כל ישראל אפילו עמי הארצות, כי זה תלוי בזה ללומדיהם לא כאמר אלא לעושיהם, ואם יחזיקו את הת"ח יש להם ג"כ שכר וגם אם ישמעו דברי אלתים חיים מפי הת"ח ויעילו מלאי לכים ת"ח יחשב כת"ח כמו יששכר וזבולון.

סליק מסכת נדרים

(מסכת נויר פרק ד') אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

כבר כתבנו על זה למעלה במס' ברכות ע"ש. ונאמר עתה היכי דמי תורה שלא לשמה כגון שיאמר הקרא כדי שיקראוני רבי, אשנה כדי שיעטרוני בעטרה של תורה ויעטרו אותי גם בדינאי זהב, ואף על פי שזה הוא וודאי שלא לשמה מ"מ אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה, כי מתוך שעוסק בתורה ימצא כי הלומד שלא לשמה מוטב שיהפך לו שיליא על פניו ומתוך כך יתן אל לבו מכאן ולהבא ללמוד לשמה ויתבטח ויתחרט על עצמו, ונצטת פנים לנן עדן.

אמר רב חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשכר לילה שקדמה בכירה לצעירה וכו' עיין שם.

בגמר איתא כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא עושה וכו' אלא מתוך ששהו את קיניהן מעלה עליהם הכתוב כאו שכבוס, ועל זה אמר ר' חייא בר אבין אמר ר' יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה כדי שלא יבא לידי חטא.

סליק מסכת נויר

אמר

(מסכת גיטין פרק א') **אמר רב חסדא לעולם אל ישיל**

אדם אימה יתירה בתוך

ביתו שהרי פלגש בגבעה הטיל עלי בעלה אימה יתירה וכו' ע"ש.

מצינו בגמ' כי הא דר' יהודה שליף מצייתא למרמא אימה על אנשי ביתו, ומצינו כנגדו במס' שבת שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה עשרתם ערבתם הדליקו את הכר, אמר ר' יוסף וצריך למימר בניחותא כי היכי דלקבלו מיני, וזהו אמר רב חסדא כשמאל דוחה וימין מקרבת, כי הוא דקדק בלשונו אימה יתירה משמע כרב יהודה ישיל אימה, אבל לא יתירה כרב יוסף למימרכהו בניחותא ע"ד תוכחה ויהא שלום בביתו וה' יצרך את עמו בשלום אמן.

סליק מסכת גיטין

(מסכת סוטה פרק א') **אמר רב יוסף לעולם ילמוד אדם**

מדעת קונו שהרי הקדוש

ברוך הוא הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני.

חנה מצינו גם בגמ' אמר רב עוקבא כל אדם שיש בו גמות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור בעולם, וגם שם איתא אמר רב הונא משמיה דרב אשי אמר רב תלמיד חכם צריך שיהי' בו אחד משמונה שבשמינית אמר רב הונא צרי' דרב יהושע ומעטרא לי' כסאסאה לשבלתא, אמר רבא בשמתא מאן דאית בי' ובשמתא מאן דלית בי', אמר רב נחמן לא מיני' ולא מקלתי', מי זוטרא מאי דכתיב בי' תועבת ה' כל גבה לב, ודקדק במלת כל אפילו ת"ח ואפילו מקלית גאווה, ועל זה אמר רב יוסף לעולם ילמוד אדם מדעת קונו, כי אלל גבה לב אמה הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור בעולם והאיך יקבל התורה בהר סיני, ואם עם הארץ הוא פשיטא ישפיל דעתו לכל הדיעות.

(פרק ז') **ותפלה בכל לשון והאמר רב יהודא אמר רב**

לעולם אל ישאל אדם צרכיו כלשון

ארמי וכו'.

בגמרא דמנחות איתא כי ציה ה' צור עולמים דרש רב יהודא צר אלעאי אלו שני עולמות שצרא הקב"ה אחד ציו"ד ואחד בה"א ואין אנו יודע איזה בה"א ואיזה ציו"ד, כשהוא אומר אלה תולדות

תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא בה"א בראם עולם הזה בברא בה"א, ועולם הבא ציו"ד, כמלא בשני אותיות אלו בבראו שני עולמות, וכל אדם צריך להתפלל בלב שלם להבין ולהשכיל בתורה, ולהשיג כועס העליון בלל שדי לזכות בשמתו לעולם הבא, גם ללרכי גופו לחס לאכול ובגד ללבוש בעולם הזה, ועל זה אמר רב יהודא אמר רב לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי, אלא דווקא בלשון הקודש, כי שני העולמות גם כן בבראו בלשון הקודש.

אבב אורחא אמרתי עפ"י רמז, רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום, כי מתחלה הי' אברם עובד לחמה וללזנה ולכו"ס, מפני שלא ידע הבורא אמתי, והי' כבוד בדעתו, עד שכוסף לו ה"א בשמו אברהם והיה מכיר את הבורא אמתי יתברך שמו ויתעלה, ור"ת מן ר"בנות מ"חשבות ב"לב א"י הם אב"רם ועצת ה' היא תקום ר"ל ה"א הנוספת לו תקומה הי' לו שהאמין בה' ויחשבה לו נדקה. ועל דרך הלכה יש לומר כל פשוטיאן ציטין צר מן פשוטייא דאורייתא עבין, כי כאשר אמרנו ישאל אדם צרכיו דווקא בלשון הקודש ולא בשאר לשונות, לכן פשוטייא דאורייתא עבין כי כל התורה כיתבה בלשון הקודש, ולכן יתפלל גם כן בלשון הקודש ועוד לו.

אמר ר' יצחק לעולם תהא אימת הצבור עליך, שהרי כהנים

פניהם כלפי העם וכו' עיין שם.

בגמרא דברכות איתא שמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות לפני ר"ג על הסדר ביצנה, אמר להם ר"ג לחכמים כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים, יחד שמואל הקטן ותקנה, לשנה אחרת שכהה והסקיף בה צ' ונ' שעות ולא העלוהו, ואמאי לא העלוהו והאמר רב יהודא אמר רב טעה בכל הברכות כגן אין מעלין אותו, בברכת המינים מעלין אותו, חיישינן שמא מין הוא, שאני שמואל הקטן דאיהו תקנה, ודלמא הדר בי', אמר אבוי גמירי מבא לא הוה בישא, גם אמרו חז"ל המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה כדי שיכוון לבו לשמים, כמלא מי שמתפלל צריך שיהיה עול שמים עליו, וה"א שאין צריך לכוון שיהיה עול צבור עליו, כי די בזה שיכוון רק לשמים, ומה לו להצריח; לכן אמר ר' יצחק לעולם תהא אימת צבור עליך, שיהא עליך ג"כ עול ואימת צבור, ותכוון שלא תטעה, שהרי כהנים פניהם כלפי העם, ולכן מכוונים לאביהם שבשמים.

(פרק ט') **תנו רבנן לעולם תהא שמאל דוחה וימין**

מקרבת וכו' עיין שם.

אמרו חז"ל לא לתהו בראה לשבת יצרה כמלא לעובדתינו בברא יצר הרע, כי בלאו הכי לא יהיה אדם בזכה בית ונושא אשה ואינו חורש זורע וקולר, ושאר הדברים אשר צריכים לאדם, כמלא מאד זה הוא דבר טוב, אבל מאד אחר אמרו חז"ל יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום ויושב בין

שני מפתחי הלב, כמלא צריך אדם לעשות בהשכל כל מעשיו לשם שמים, ועל ידי זה כולל מעבירה, ובפרט ילמד תורה כי היא תכלין, והקב"ה יהיה בעזרו אף שעוסק באכילה ושתיה לצורך גופו וכדומה, תהיה כוונתו לשם שמים שיהיה לו כח להתפלל וללמוד, גם אם יאכל בשבת וי"ט יאכל בשמחה, לקיים וקראת לשבת עונג, ושמחת בחגיך, ובזה עושה רצון ה' הרעוב, ואף ה"ה ר' יענה אמן על זה, ואף שהגוף נהנה מזה, ולכן תנו רבנן לעולם תהא שמאל דוחה היצר הרע במקום שאין מנוח, וימין מקרבת במקום שיש מנוח.

סליק מסכת סוטה

(מסכת קידושין פרק א') תנו רבנן לעולם יראה אדם

עצמו כאלו חציו זכאי וחציו חייב וכו' עיין שם.

נראה לומר דרך משל, אם עני צא ואתה כותן לו לזקקה, ואחר כך אם יצא עוד עני אחד, אל תחשוב, הלא עכשיו בשעה זו עשיתי מצוה כבר, אין אני מחויב עתה לעשות עוד פעם מצוה, אלא תחשוב מנוח שעבדתי, מלאה מכין ומספר זכויותי, ואם תעשה כעת עוד מצוה זו לתת להעני האחר, אז יהא רוב זכויותי כי תכריע אותם, וכן לענין החיוב, אם האדם עושה עבירה ח' וחלילה אל יחשוב עבירה אחת אינו נחשב לכלום, רק יחשוב כי עבירה גוררת עבירה, וכל העובר עבירה ושנה בה הותרה לו וכו', לזה אמרו תנו רבנן לעולם יראה אדם עצמו כלומר בעצמו יתעורר כאלו חצי חייב וחצי זכאי, כדי שיכריע כל העולם לכף זכות כי כל ישראל ערבים זה לזה, ולכן מחויב לעשות מצות בשביל כל ישראל. אגב אורחא אמרתי על מה שאמרו חז"ל בגמ' ששה דברים גנאי לתלמיד חכם, וחד מהון אם הולך במכעלים המטולאים, ולא אמרן אף בטלאי על גבי טלאי, וקשה למה בני עירו אינם לוקחים לו מכעלים חדשים ומאי כולי האי, אלא רמו ומוסר יש בו, חז"ל אמרו תלמיד חכם שעבר עבירה זלילה אל תהרהר אחריו ביום שמת עשה תשובה, שמת ס"ד אף וודאי עשה תשובה, והנה החטא מיוחס לרגל כמו שדוד המלך ע"ה אמר וזדרך חטאים לא עמד, ולכן רגלי חסידיו ישמור שלא יבוא להם שום עבירה, וכעל מלבוש הרגל הוא, ולזה אמר גנאי לת"ח לילך במכעלים המטולאים ר"ל שעשה עבירה ח' רק קשה שמת עשה תשובה, אבל בטלאי ע"ג טלאי משמע שעבר ושנה בה כמלא הותרה לו, וזה גנאי לו, וטלאי כינוי לעבירה כמ"ש בספר עוללות אפרים על ההוא חייטא שקנה דג בערב יום הכפורים, לשכנו תדרשו ובאת שמה.

(פרק ד') רבי מאיר אומר לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה, ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו.

הנה אם האדם יודע שני מיני מלאכות כגון שהוא בורסקי או מלאכה אחרת שהיא בזויה ויכול להרויח בזה ממון רב, וג"כ יודע מלאכה אחרת נקיה וקלה, וע"י מלאכה זו ירויח אף מעט לחם צר ומים לחץ, ע"כ ר' מאיר אומר לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה, כי אם השם יתברך רוצה שיהיה עשיר, יתעשר בלאו הכי.

סליק מסכת קידושין

(מסכת בבא קמא פרק ח') אמר רב יצחק לעולם אל

תהי קללת הדיוט קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל וכו' עיין שם.

רצונו בזה שאל יסמוך אדם על הכתוב ואברהם מזכירך ומקלליך אזור, כי אברהם אבינו ע"ה אף שכמה ביו"ד כסיונות וממלא שלם ונדיק בכל מדותיו, והיה עניו מאוד כאמרו ואכני עפר ואפר, ואעפ"כ בתקיים קללת אבימלך, מכ"ש אנחנו מה באמר ומה בדבר, לכן כל אחד יהא כוהר שלא יצא עם שום אדם במחלוקת שלא יקלל אותו, ולזה אמר רב יצחק לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך כי לא כל העתים שוים. אגב זה אמרתי למה אמר אברהם אבינו ע"ה ואכני עפר ואפר הלא בחד סגיא או עפר או אפר, רק בזה הראה עבותותו, כי ידוע בעפר כמלאו מיני מתכות יקרים כמו הזהב והבדלח ואבן השפה, ולכן שלא יעשו בני אדם לומר שכוונתו היה על העפר החשוב אשר בו אבן יקר, אמר תיכף בתוך כדי דיבור, ואפר, כמלא במקום גדולתו אתה מוצא עבותותו.

א"ר אבהו לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן הרודפין שאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה והכשירן הכתוב לגבי מובה.

חכמינו ז"ל אמרו כל המספר לשון הרע כאלו הרנו, לישנא בישא קמל תלתא, האומר, והמקבל, והמספר עליו, מה יוסיף לשון רמיה, חץ שחוט לשונם, כי הוא מספר בסוריא והורב ברומי

ברומי, ולפי זה נמצא כי רודף הוא והתורה אמרה הבא להרגך השכם להרגו, ואם כן יחשוב אדם
 הוֹאִיל וזה אמר עלי לשון הרע, אף אתי אספר לשון הרע עליו כי הוא רודף, רק חז"ל אמרו הנעלבים
 ואינם עולבין שומעין חרפתם ואינם משיבים עושים מאהבה ומחיים ביהודין עליהם הכתוב אומר
 ואוהביו כלאה השמש בגבורתו, ולכן א"ר אבהו לעולם יהא אדם מן הכודפין ולא מן הרודפין מפני כי
 סמא דמלתא שתיקותא ויחוסא רבבל שתיקותא. אגב אורחא הוהגמתי על הכפל לשון הנעלבים
 ואינם עולבין שומעים חרפתם ואינם משיבים, והלא בכלל מאתיים מכה, רק בדרך פשוט יש ליישב
 על דרך משל, אם ראוהו יושב ברומא, ומדבר לשון הרע על שמעון בסוריא, הוא בעלג, אך אינו
 שומע חרפתו בעלמו, רק ע"י אחרים ע"ד ועוף השמים יוליך את הקול, אבל אם אח"כ בא שמעון
 לרומא ושומע הלשון הרע מפי ראוהו בעלמו, מה שכבר שמע בהיותו עדיין בסוריא, ואעפ"כ הוא
 שותק ואינו משיב, עליו הכתוב אומר ואוהביו כלאה השמש בגבורתו, וגבור בארץ יהיה זרעו ודור
 ישרים יבורך.

סליק מסכת בבא קמא

(מסכת בבא מציעא פרק ג') **אמר רב יצחק לעולם יהא כספו של אדם מצוי בידו שנאמר וצרת הכסף בידך.**

הנה אמרו חז"ל מטבע של אברהם אבינו זקן וחקקה מזד זה, ובחור ובתולה מזד זה, וקשה למה
 כתן אברהם לעפרון ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר, ולמה לא כתן לו ממטבע שלו כדי
 שיהא רק המפרשים ז"ל אמרו כל מקום שכאמר מספר ארבע מאות, סימן רע עין, עפר"ן מספרו
 ד' מאות, עשו ארבע מאות איש עמו, לזה כתן לו ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר בכל מקום
 שהכסף מוצא לכל, כי עפרן רע עין, עינו רעה בשל אחרים, ושמא יאמר אף שהמטבע זה טב
 בהיותו מתא, אבל ביש במתא אחריתי, ולזה אמר רב יצחק לעולם יהא כספו של אדם מצוי בידו,
 כי אם יהא ביש בהאי מתא, ליזל במתא אחריתי, ושם יכול לקנות במחיר כסף שלו כאות כפשו ורלונו.

ואמר ר' יצחק לעולם ישליש אדם מעותיו שליש בקרקע ושליש בפרקמטיא ושליש תחת ידו.

קשה למה לא יחלוק מעותיו חצי בקרקע וחצי בפרקמטיא, כי שליש אשר תחת ידו, למה מהניא
 הלא

הלא מוטל כאבן דומם, אינה עושה ואינה אוכלת, רק ר' יצחק הורה לנו דרך הישר אשר צה ילך
 האדם הסוחר, כי אמרו חז"ל איזה עשיר מי שיש לו מאה שדות, ואם יש לך אדם שיש לו רק ז"א
 שדות ומתאוה שיהיו לו מאה שדות כדי שיקרא עשיר, ואין לו מעות ליקח, אך אם יהיה מעותיו שליש
 תחת ידו, עדיין יכול ליקח עוד שדה מן חבירו, וכן הדין עם פרקמטיא, שמא יזדמן לו פרקמטיא
 בזול, ויכול ליקח מן המעות שלו וירוחם לפעמים על חד תרין ויכול להתעשר, נמצא כי השליש אשר
 תחת ידו הוא שליש בין שני הדברים, הן בקרקעות, הן בפרקמטיא.

(פרק ד') **אמר רב לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו וכו' עיין שם.**

מפני שאמר ר' חנינא ברי' רבב אידי לא תונו איש את עמיתו עם שאתך בתורה, והנה הנשים
 אינם בני תורה כי כל המלמד את בתו תורה כאלו ילמדה תפלות, גם אמרו חז"ל אשתו
 כגופו דמיא, נמצא אין שייך לומר עמיתו, ואינו מחויב לזהיר באונתה, ולכן אמר רב לעולם יהא
 אדם זהיר באונאת אשתו, כי מתוך שדמעתה מנויה, כי כל השערים כנעלים חוץ מעצרו דמעה
 ואונתה קרובה לזה שתצבה, ולכן יפסיד אנפשי'.

אמר רב יהודא לעולם יהא אדם זהיר בתבואה וכו' עיין שם.

מצוינו בגמ' אעור איש ברשותא כד חזו לי' גבאי דדקה טשא מיני' דכל דהוה נקיט הוה יהיב ליה,
 יומא חד סליק לשוקא למיזבן לה כדוכיא לברתיה חזויה גבאי דדקה עשו מיני' וכו', פש
 גבי' חד זומא, אזל זבן בי' חיטי, ואסיק שדויה באכלבא וכו' חזיה אכלבא דמליא חיטי, ועל זה אמר
 רב יהודא לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו, ביתו דייקא, אף שיש לו תבואה שאינה מוכחת
 בביתו, כי בביתו הברכה מנוי' ביותר כמו שנעשה לר' אליעזר, מן קב חיטים, כתמלא לו כל החדר,
 וה' יברך את עמו וחלב חיטים ישביעם.

ואמר רב חלבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו וכו' ע"ש.

הנה במערבא אמרו איכשי מלא או מוצא, מלא אשה מלא טוב, ואיתא במדרש שומר טוב בכו של
 רבי עקיבא כשא אשה ועמדה כל הלילה וכו' בידה להאיר לו ללמוד תורה, למחר בא רבי
 עקיבא ושאל לו מלא או מוצא, וסיפר לו מה שעשתה, אמר מלא אשה מלא טוב ושלמה המלך ע"ה
 אמר אשה טובה בחיק ירא אלהים יבתן, אבל אם ח'ו מוצא נאמר עליה אשה רעה זרעת לבעלה,
 ומוצא איני מר ממנות את האשה, אעפ"כ אמר רב חלבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, והיינו
 דאמר רבא לבני מחוזא אוקירו לכשייכו כי היכי דתתעתרו, וזה נוכל לפרש בשני אופנים הן עשיר

בפשוט, או תתעוררו בחורה כי בכל החכמה בכל הכסף.

(פרק ז') **אמר רב תנחום בר חנילאי לעולם אל ישנה אדם מן המנהג שהרי משה עלה למרום וכו' עיין שם.**

והנה קשה על משה למה לא אמר לאכילה אני צריך שאני אדם, אף שידע שלא לאן ובקר ישמע לו, וגם דגו היס לא יאסף לו, עכ"פ הי' יכול לתבוע לחם אצורים שכלע ברמ"ח אצורים והוא המן שאמרו חז"ל למה נקרא שמו שחקים, שבו רחיים עומדין וטוחנין מן לדיקים, אלא להורות בתן שאל ישנה אדם מן המנהג, גם המלאכים אף שכלו אכלו למה בלו דמות אנשים, שנאמר והנה שלשה אנשים נצבים עליו, דווקא עליו בראו באנשים, אף להורות שאל ישנה אדם מן המנהג. **פ"ש דבר** כ"ל איתא במס' תענית אמר ר' ירמיה אמר ריש לקיש אין ת"ח רשאי ליטב בתענית, מפני שממעט ממלאכת שמים, ולפי זה תמוה למה לא אכל משה, ואת"ל שלא יהי' לו למעלה שום דבר שהיה יכול לאכול, אם כן מה בא הכתוב להשמיענו, מי שאין לו לאכול אף שהוא צריך, גם כן אינו יכול לאכול, והפסוק עצמו תמוה בהרחבת הדבור, לחם לא אכל ומים לא שתה, יאמר בקיצור לא אכל ולא שתה, דק נראה אם היה רוצה לאכול היה יכול בוודאי לאכול לחם ולשתות מים, כי בשמים יש לחם, כמ"ש הכני ממעיר לכם לחם מן השמים, לחם אצורים אכל איש, ומים ג"כ יש למעלה, כי כאשר ירד הגשם והסלג מן השמים, ועל המלאכים גם כן תמוה למה אכלו אכל אצורהם, כי שם בגמ' איתא ר' אלעזר אומר היושב בתענית נקרא קדוש, אם כן היו יכולים המלאכים אשר בדמו לאצורהם באנשים לומר אנחנו יושבים היום בתענית ואין לנו יכולים לאכול אלא, אלא מכאן זה מוכח בדברי ר' תנחום בר חנילאי לעולם אל ישנה אדם מן המנהג, ופשוט.

סליק מסכת בבא מציעא

(מסכת בבא בתרא פרק א') **אמר רב אסי לעולם אל ימנע אדם את עצמו מלתת שלישית השקל בשנה וכו' עיין שם.**

איתא שם בגמ' א"ר אלעזר בזמן שבית המקדש קיים אדם כוחן שקלו ומחכבר לו, ועכשיו שאין בית המקדש קיים, זכה הלל פרום לרעב לחמך, לא זכה באין אומות העולם וכוטלין איתו בזרוע

בזרוע, שנאמר ועניים מרודים תביא בית, אמר ר' עוקבא אעפ"כ כחשב לנו לדקה שנאמר וכוטלין דקה, כמלא לפי זה אם ח"ו האומות באים וכוטלין מאחד בזרוע יכול שהיא פטור מן שליטת השקל מפני וכוטלין דקה, ע"כ אמר רב אסי לעולם אל ימנע אדם את עצמו מלתת שליטת השקל בשנה. **אב** אורחא הואיל שעסקנו במצות דקה כ"ל תמן אמרינן מי שיש לו חמישים זוז והוא נושא ונותן בהם הרי זה לא יטול, שלמה המלך ע"ה אמר במשלי עושה רש להרבות לו נותן לעשיר אך למחסור, ופירושו הוא כך כי אם יש לאחד חמישים זוז והוא נושא ונותן בהם, אך פרכסתו מלומצת בלחם לר ומים לחץ, ואם אחד עושה ממנו זוז אחד, אז אפילו אף כותנין לו כאחד הרי זה יכול לטול ופרכסתו מרווחת, ואם אחד יש לו רק מ"ט זוז והוא כותל הואיל ופרכסתו מלומצת ואחד כותן לו זוז אחד שאינו יכול לטול אז יותר, כי יש לו כעת חמישים זוז, ולזה כוון שלמה המלך ע"ה עושה רש להרבות לו ונותן לעשיר אך למחסור, דהיינו שמעשיר את זה בזוז אחד והוא למחסור לו כי אינו רשאי לטול מעתה.

(פרק ח') **אמר ר' אעזר לעולם ידבק אדם בטובים שהרי משה שנשא את בת יתרו יצא ממנו יהונתן אהרן שנשא את בת עמינדב וכו' עיין שם.**

מצינו בגמ' ארבעים יום קודם יצירת הולך בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, מכאן זה אם יקח אדם אשה, הוא כבעל אצורה שמבקש אצורה שלו, ובמקום אחר מצינו בגמרא אם אדם נושא אשה ישא בת ת"ח, ואם לאו ישא בת גבאי דקה וכו', ולפי זה משמע שהצורה בדי האדם ישא את אשר יבחר לו, וכמלא המאמרים סותרים זה את זה, ונראה כי אמרינן בגמ' שמחוק הלך אחר עיניו לפיכך וכו', לפי זה אם אדם הולך אחר עיניו ונושא אשה זה חלק רע, ולכן אמרו חז"ל לעולם ידבק אדם בטובים כי ע"ה זה מלא אשה מלא טוב, טוב לו ולשמתו, כי כשי במאי זכיינן, בכערייהו לגברייהו עד דאתו מצי מדרשא וכוודאי זכה לכל טוב. ולפי זה יוצג גם כן הפסוק ויהי יחזק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה לו לאשה, ומלת לו לאשה נראה כמיותר, אף רמז בארבעים שנה, יום לשנה, ופירושו כך ארבעים יום קודם יצירתו היה בת קול יוצאת רבקה תקח ליצחק אבינו, וע"כ דייקא לו לאשה, כבר הייתה מיועדת, ועכשיו לקחה כמו בעל האצורה שמלא אצירתו.

סליק מסכת בבא בתרא

(מסכת סנהדרין פרק א') **ואמר רבי שמואל בר נחמני**

אמר ר' יונתן לעולם יראה דיון עצמו כאלו חרב מונחת בין ירכותיו וגיהנם פתוח לו מתחתיו וכו' עיין שם.

בראה כי אם שני בעלי דינין באין לפני הדיין, או כל אחד ואחד חרב לשונו בידו, ולכן יראה הדיין שיעשה פשרה ע"י ביצוע, והוא חרב של שלום, אך כיון שידע היכן הדין נוטה, יראה כאלו גיהנם פתוח לו מתחתיו, ולא יטה ח"ו את הדין, ולזה ח"ר שמואל בר כחמי ח"ר יונתן לעולם יראה הדיין עצמו כאלו וכו'.

פשר דבר שמעתי הלצה בשם אדמ"ו השלם המופלא והמופלא הגאון מוה"ר רפאל הכהן כ"ע, כי יש דיינים אשר מחניפים לדורס, ואם שני בעלי דינים לפנים באים, או אחד אשר שואל דבר, ואינם רוצים לומר דבר על בוריו, או להורות אותו דרך הישר, אז כופף קומתו ונוארו ויחי כמחריש, ועושה עצמו כאיש גבן, ולכן אמר ר"ש ב"כ ח"ר לעולם יראה דיון עצמו כאלו חרב מונחת בין ירכותיו ור"ל אם עושה עצמו כאיש גבן אז ראשו בין ירכותיו, ויראה כאלו חרב יהא מזיקו על כך, ולכן יורה דרך הישר ולא תגורו מפני איש. דפ"ח וינחם בשלום.

דאמר רבי אלעזר לעולם הוי קבל וקיים. עיין שם.

הרב מוה"ר אפרים ז"ל בחיבורו עוללות אפרים פירש על משה קבל תורה מסיני, כי משה היה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה, וזה סיני היה מעלתו כי היה הנמוך מכל ההרים אשר על פני האדמה, וזה משה קבל תורה, ולמה זכה משה לקבל תורה יותר משאר אדם, ואמר, מסיני, ר"ל כמו שזכה הר סיני בקבלת תורה, כי הוא הנמוך מכל ההרים, ולכן ג"כ משה שה' עניו מכל האדם יקבל גם כן התורה, וכמו שעשה ר' זירא דהוה מעמר מלסמכי, ולזה אמר רבי אלעזר לעולם הוי קבל וקיים, ר"ל השתדל במעלות העניות, ואז קיים יקיים התורה בידך, קימו וקבלו, קימו למטה מה שקבלו למעלה.

(פרק ו') **היערוך שועך לא בצר אמר רבי לעזר לעולם יקדים אדם תפלה לצרה שאלמלא לא הקדים אברהם וכו' עיין שם.**

הנה אמרו חז"ל לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן, וקשה האיד יקדים תפלה לצרה, וגם איוב אמר פחד פחדתי ויאתני, אלא יזבן ע"פ מה שאמרו רז"ל כל המתחיל במצוה אומרים לו גמור, המתחיל דייקא כי אם אדם מתעורר עצמו לעשות מצוה, מסייעין לו מן השמים, ולכן יקדים אדם תפלתו בכל כוונתו ואז יתהפך מלת צרה להיות רצה, וע"י תפלתו יתהפך כל רע שלא

שלא תבא ח"ו ויהיה טוב, ולזה אמר ר"ל לעולם יקדים אדם תפלה.

ר' יוחנן אמר לעולם יבקש אדם רחמים שיהיה הכל מאמיצים את כחו ואל יהיה לו צרים מלמעלה.

הנה במשלי כתיב ברכות ה' דרכי איש גם אויביו יושלים עמו, וזה כי ישראל אומרים השיבנו ה' אליך וכשובה, והקב"ה אומר שובו אלי ואשובה אליכם וכמו שאמרנו במאמר הקודם, כי האדם יתעורר עצמו תחלה, ואז מסייעין לו מן השמים, ולזה אמר ר' יוחנן שיתפלל אדם שיהיו הכל מאמיצים את כחו ר"ל כחו הוא כוונתו לטובה, וזה רצון הכונה שיהיה האדם המתחיל כי שובו אלי תחלה, ואז ברכות ה' דרכי איש כי עשה זה, אז גם אויביו ר"ל היצר הרע שהוא אויב הפנימי יושלים עמו, ואל יהיה לו צרים מלמעלה.

(פרק י"א) אמר רב יהודא אמר רב לעולם אל יביא אדם עצמו לידי נסיון שהרי דוד מלך ישראל וכו' עיין שם.

אמרו חז"ל ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת בת פלוני לפלוני, ובמקום אחר אמרו ראוייה היתה בת שבע לדוד מששת ימי בראשית אלא שאכל פנה, ולכן אמר ר"ל אמר רב לעולם אל יביא אדם עצמו לידי נסיון, כי בלאו הכי היה דוד ראוי לבת שבע, ותהיה לו לאשה בלי מכשול.

תנו רבנן לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת.

איתא בספר מצלה עמוקות על התורה, על פסוק עשר תעשר ודרשו רז"ל עשר בשביל שתתעשר אברהם אבינו ע"ה אמר אם השמאל ואימינה ר"ל עשר הוא בשי"ן שמאלית, ואם אני בותן מעשר בראוי ע"י זה אימינה, אוכה לשי"ן ימנית, והוא לשון עושר, שיזכה לעשירות, וכאן הוא גם כן פירושו בן לעולם תהא שמאל דוחה, תחלה צריך אדם לעשר בראוי, ועי"ז יזכה לימין מקרבת כי יהיה עשיר בשי"ן ימנית וק"ל. ולפי זה יזבן גם כן הפסוק בקהלת עושר שמור לבעליו לרעתו, כי מי שנקרא עשיר, שני אותיות מרמזים ר"ע ושני אותיות ר"ש, כי ע"י מעותיו אשר יתן ללדקה וללומדי תורה וגומל חסד יכול לזכות עצמו לכחול ש"י עולמות, ואם ח"ו עושה רע בממונו, אז שמור לרעתו, ולכן יבחר הטוב לו ויחזיק לומדי תורה, כי ללומדיהם לא כאמר אלא לעושיהם זה המחזיק תלמידי חכמים ונוהגה אותם מנכסיו.

פֶּשֶׁר דְּבַר הַגֵּה הַיָּצֵר הַרַע הוּא הַשֵּׁטֶן אֲךָ לְמַעַן כַּתְּבָה שֵׁטָן וְלֹא סֵטָן, וְלִמַּעַן בְּשֵׁיטָן שְׂמֵאלִית, רַק בְּרָאָה כִּי שְׂמֵהּ הַמֶּלֶךְ ע"ה אָמַר לֵב חֶסֶד לִימִינוֹ וְלֵב כֶּסֶל לְשִׂמְאֵלוֹ, וְהִכָּה סֵטָן עַם הַמֶּלֶךְ מִסְפֵּר כֶּסֶל, חֶסֶד מִסְפֵּרוֹ ס"ח כְּמִסְפֵּר חַי"ם וְהוּא טוֹב לְרַמּוֹ עַל יָצֵר הַטּוֹב, וְהִכָּה הַשֵּׁיטָן יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה קוּיִם לְרַמּוֹ עַל שְׁלֹשָׁה עֲמוּדֵי עוֹלָם הַתּוֹרָה, וְהַעֲבֹדָה, וְג' ח, וְעַל זֶה יִלְחָמוּ הַיָּצֵר הַטּוֹב וְהַיָּצֵר הַרַע תָּמִיד, וְלִזְוֵה מְרַמּוֹ כְּתִיבַת הַכְּקוּדָה כִּמוֹ חו"ל לֹא בְּרָאָה הַשֵּׁיטָן כִּי יָצֵר הַטּוֹב לִחוּס עִם הַיָּצֵר הַרַע, וְאִנְחָמוּ כְּאִישׁ חו"ל לֹא חָלוֹם בְּחַיּוּתוֹ הַהֵבֵל אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה, וְלִזְוֵה הַכְּקוּדָה בְּקוֹ הָאֲחֵרֹן מְרַמּוֹ עַל יָה"ר ע"ד לֵב כֶּסֶל לְשִׂמְאֵלוֹ, וְהַכְּקוּדָה בְּקוֹ הָרִאשׁוֹן מְרַמּוֹ עַל לֵב חֶסֶד לִימִינוֹ, וְהוּא כִּמוֹ עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, וְעֵץ הַחַיִּים בְּחֹךְ הַגֵּן זֶה הַקּוֹ הָאֲמֵלֵעִי הַמִּפְרִיד בֵּינֵיהֶם, וְלִזְוֵה כּוּכּוֹ חו"ל לְעוֹלָם תְּהֵא שְׂמֵאל דּוּחָה ר"ל יְדָחָה הַיָּצֵר הַלּוֹחֵס בְּגִדּוֹ וְיִקְרַע יָצֵר הַטּוֹב אֲלָלוֹ אֲשֶׁר עוֹמֵד לִימִין לְדָקוּ וְטוֹב לוֹ.

סליק מסכת סנהדרין

(מסכת ע"ז פרק א') תנא דבי אליה לעולם ישים אדם עצמו כשור לעול וכחמור למשוי.

הנה השור בעת החרישה הלך ילך וזכה מפני כובד המלאכה אשר לו, אך בעת הקצירה בא יבא זרעה, ויוסף אומץ בגופו, והחמור כשטוענים אותו משא כבד לשאת, יש לו לער גדול, ולאחר זמן כשפורקין עולו מעל לווארו הוא שמח, והתורה ג"כ נקראת תושי', שמתפתח כחו של אדם, יקשה עליו בתחלה הלימוד ואח"כ רפאת תהי לשרך והיא מרפא לכל בשר, ולזה הזהיר תנא דבי אליה לעולם ישים אדם עצמו כשור לעול וכחמור למשוי כי אף שתחלתו קשה ולבסוף נחת רוח הוא לו.

אמר רבא לעולם ילמד אדם תורה במקום שלבו חפץ שנאמר כי אם בתורת ה' חפצו.

הנה לקמן אמר ר' תנחום ב"ח לעולם ישלש אדם שנותיו שלש במקרא וכו', ולכן אם האדם משלים יומו לכך והוא עוסק במקרא ולבו חפץ ללמוד מקרא עדיין והשלש היום יעבור אין בכך כלום כי יכול להשלים בלילה מה שחסר ביום ע"ד יויף ופרע ומוצן.

ואמר רבא לעולם ליגרם אדם איניש ואע"ג דמשכח ואע"ג דלא ידע מה דקאמר.

אמרו חו"ל אם יש תרי מלמדי תיבוקות חד דדייק ולא גרים, וחד דגרים ולא דייק, מוחזיקין דדייק ולא גרים, מ"ט שבשחא כיון דעל על, והנה יחשוב האדם א"כ אם יש רק מלמד אחד דגרים ולא דייק, הוה אמינא שלא ילמוד כלום, ולכן אמר רבא לעולם ליגרם איניש ואע"ג דמשכח, ואע"ג דלא ידע מאי דקאמר, כי למזליהם כתיב, למזליהם צפה, ובק"ש בתיב ודברת צם, ואיזהו ע"ה מי שאינו קורא ק"ש.

אמר רבי תנחום בר חנילאי לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא ושליש במשנה ושליש בתלמוד.

איתא בגמרא מר בר' רדבינא הוה יתיב כולה שתא בתעניתא בר ממעלי דיומא בפורי, ומעלי יומא דעצרתא, ויש להקשות למה יתיב כל השנה בתענית, הלא אמרו חו"ל האי בר בי רב דיתיב בתעניתא כלבא ליכול שירותי, משמע שלא יאוס, כי ת"ח אין ראוי להתענות, מפני שמבטלו מדברי תורה, אך יש ליישב, אם קשה עליו התענית וודאי לא יתענה, אך אם יש הרגל אללו ובעשה טבע, הוא מתענג אם יושב בתענית, ולזה אמר ר' תנחום לעולם ישלש אדם שנותיו, וכי ידע כמה חיי, אלף ליומי, ויראה שלא יבטל אללו התמיד וההרגל ואם אין יכול לעשות כמו מר בר' רדבינא, אשר בוודאי לא ביטל ד"ת עבור תעניתו לא יתענה ויסגף גופו, רק יאכל לש"ש ויחזור ללימודו.

פֶּשֶׁר דְּבַר חו"ל בן חמש למקרא ובן עשר למשנה בן חמש עשרה לתלמוד, כמלא כי אז יגיע לשנת העשרים, ונעשה בר עובשין למעלה, ובאותו הזמן הוא מלא על כל גדותיו, וידע המצות על בורין כי כבר מילא בריסו בתורה, והוא חוט המשולש בשנותיו אשר למד בהם, ומשנת העשרים ואילך לא יחזור וילמוד כמו שלמד מתחלתו, ה' שנים מקרא, ה' שנים משנה, ה' שנים תלמוד, וכי ידע כמה חיי, אלף לא כנרעה, אלף ליומי, שליש לימודו תמיד.

סליק מסכת ע"ז

(מסכת הוריות פרק ג') אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא. לעולם יהא רגיל איניש למחזי ברישא דשתא קרי, רוביא, כרתי, סלקי.

הואיל ואמרו חו"ל מאן דקפיד קפדי בהדי', אבל לענין זכירה מותר לראות, כמו שאמרו אלף צ"ח

לצית וראיתם וזכרתם, ולכן אמר רבי לעולם יהא רגיל איניש למחוי ברישא דשתא וכו' ופשוט הוא.
דאמר רב יהודא אמר רב לעולם ילמד אדם עצמו להשכים ולהעריב לעשות צרכיו וכו' עיין שם.

הנה אמרו חז"ל דרב אבא איעקר מפירקא דרב הונא רב גדיל ג"כ רב ששת ג"כ, רב אחא בר יעקב אחתי' סוסכינתא תלי בארזא דבי רב וכפיק מיני' כהנא ירקא, אמר רב אחא בר יעקב שיתין סבא הוינן וכולהו איעקר מפירקי' דרב הונא לבר מאנא דקיימי בכפשי' החכמה תחיה את בעליה, ולכן אמר רב יהודא אמר רב לעולם ילמד אדם עצמו להשכים ולהעריב לעשות צרכיו כדי שלא יבוא לידי סכנה ח"ו.

סליק מסכת הוריות

(מסכת חולין פרק ג') **כדרב הונא אמר רב, ואמרי לה אמר רב הונא אמר רב משום ר' לעולם ישנה אדם לתלמידיו דרך קצרה.**

הנה מצינו בגמ' דעירובין א"ר מימי לא נלכחי אדם אלא אשה תינוק ותינוקות וכו' תינוק מאי היא פעם אחת הייתי מהלך וראיתי תינוק אחד שהי' יושב על פרשת דרכים אמרתי לו בני באיזה דרך נלך לעיר, אמר לי זו ארוכה וקצרה, וזו קצרה וארוכה, הלכתי בקצרה וארוכה וכו' פ"ט, כמלא כי לפעמים הקצרה היא ארוכה, וילמוד הרב לתלמידיו בדרך ארוכה, משום שהיא דרך קצרה, לכן אמר רב הונא לעולם ישנה אדם לתלמידיו דרך קצרה כי הוא דרך שיקבל התלמוד ההגון ויגדיל תורה ויאדיר.

פשר דבר התלמוד תפס לשון מעופת עמאים ע"ש, כראיה לדיוק בהם מ"מ אמר הכתוב את כל ערב למינו ויחד לו מקום לבר, ולמה לא חשב הערב עם שארי עופות בכלל עם זאת הדאה וזאת האיה למינה וזאת הערב למינו, רק לרמוז כי הערב שם ה' מצטחו כמו שכתוב לבני ערב אשר יקראו, וה' מומין להם פרכסתם כנודע, ולזה רמוז התנא לעולם ישנה אדם לתלמידיו דרך קצרה, דהיינו שישים על ה' מצטחו וילמוד לשמה וה' יומין לו פרכסתו, והוא על דרך הקטור קצרה ידי מפרות ודי למבין.

(פרק ו') **אמר רב נחמן וכו' לעולם ימכור אדם שדה**

ויקח

ויקח עתודים וכו' עיין שם.

הנה אמרו חז"ל אלל שדה אם תהפך לארכה ולרחבה הפוכי בעסקא עב מינה, וגם אמרו חז"ל למה נקראו שמש עשתרות שמעשרת את בעליהן, כמלא אין לך עסקא יותר טוב אלא עתודים, ע"ז אמרו לעולם ימכור אדם שדה ויקח עתודים.

דרש רב עזירא וכו' לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו, וילבש ויתכסה במה שיש לו, ויכבד את אשתו ובניו יותר ממה שיש לו.

ולכאורה במה יכבד אשתו ובניו אם אינו נשאר אצלו כלום, גם למעלה איחא בגמ' מי שיש לו פרוטה בחוך ביתו ידילנה לחוכי, ולכן אם יחשוב אדם להיפק, איני רוצה לאכול ולהלביש עצמי, כדי שישארו מעותי תחת ידי ולזה דרש רב עזירא להורות כי ישים על ה' בטחונו ויאכל וישתה וילבש עצמו כדי שיהא אולם לעבודת צוראו, ויכבד את אשתו יותר, כי הדין הכי הוא ללבוש והיא ללבוש, האשה קודמת, כי בשתה מרובה, וכך אמרו חז"ל אתחך גנא גחין ולחיש לה.

סליק מסכת חולין

(מסכת ערכין פרק ג') **חני רב דימי אחוה דרב ספרא לעולם איספר אדם בטובתו של חברו שמתוך טובתו בא לידי גנותו.**

הנה חז"ל אמרו אם אדם קורא ושונה ודבורו נכחת עם הצריות מה הצריות אומרים עליו אשרי אביו שלמדו תורה וכו' ראיה פלוני שלמד תורה כמה יפין מעשו וכו' וזה דווקא מותר לומר אלל בחורי חמד הלומדים תורה כדי שיהיה קנאת סופרים ותרבה החכמה, אבל דרך סיפור בעלמא שלא יבא תועלת מזה לא יספר, שמתוך טובתו בא לידי גנותו, ולזה כיון גם כן שלמה המלך ע"ס במשלי מברך רעהו בקול גדול בצוקר השכם קללה יחשב לו, ותמוה על כפל לשון בצוקר השכם, כי בצוקר הוא השכם, רק לרמוז על בעלי לשון הרע, כי יאמר על רעהו, ראו זה האיש עמד בצוקר יותר בהשכמה משאר אדם, ועומד כמו חסיד צבה"כ ומתפלל תהלים ומעמדות, וכל זה הוא לרמות בני אדם וכדי שימחר ללכת במו"מ שלו, קודם שיאח צבירו, לכן הזהיר שלמה המלך עליו השלום שלא יברך רעהו בקול גדול, ולא ידבר לשון הרע, ועוז לו סלה.

סליק מסכת ערכין

לקט שכחת אומר

(ברכות פרק א') לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום.

הנה כמה בני אדם ההוגים צפרשת השבוע לפרש פירושים, או מלמדי תימוקות אשר לומדים פעמים ושלוש סדרא דשבוע, יכול שאין מחויבים לקרא בשבת שנים מקרא ואחד תרגום, ולכן אמר לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא וא' תרגום, אף שעוסק כל השבוע בה. אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך שנא' ממעקים קראתיך ה'.

הנה מצינו במק' יצמות בני סימוכיא אתי לגבי רבי, אמרי לי' בעיי תתן לן חד בר נש דדריש ודאין וחזן וסופר וכו' עשו לו בימה גדולה והשיבוהו עליה, אתון ושאלין לי' וכו' ולא אכיבון וכו' א"ל ולמה לא אכיבון, א"ל עשו לי בימה גדולה והשיבוני עליה ועפת רוחי עלי, ומזה נראה אם יעמוד במקום גבוה אינו יכול לכוון כמו במקום נמוך, וע"ז אמר א יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל. ביום מוצאי שבת פרשת ואתה תלזה סימתי בס"ד חיבור זה, ואודה ה' בפי ובתוך רבים אהללנו בעולם הזה, ונזכה לעולם הבא, ומנהג שעושין סעודה לגמרה של תורה, כמ"ש חז"ל ויעש שלמה משתה וכו' מכאן אמרו עושין סעודה לגמרה של תורה, סעודה קרוי לחם כמו שאמר הכתוב מדוע לא בא בן ישי אל הלחם, והתורה אמרה לכו לחמו בלחמי, וזה סעודה של תורה ומענינא דסדרה.

לסיום זה הספר

ואתה תלזה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור, ויש לתמוה על מלת ואתה, למה לא אמר הכתוב לו כמו שכאמר במקומות אחרים, גם א"ך נראה כמיותר, רק נראה כי הפסוק מרמז על התורה, ודווקא לשמה, כי היא המעולה בלימוד, והתורה בקראת על שם משנה, כמ"ש זכרו תורת משה עבדי, וזה פירש הפסוק ואתה דווקא אתה ור"ל תורה לשמה, כי לשמ"ה כוונתו למה ויקחו אליך, כי מיוחס אליך שמן, התורה במשלת לשמן, מה שמן ק"ף על כל המשקין, כך התורה עולה על כל הכתרים, זית, מה זית תחלתו מר וסופו מתוק, אף דברי תורה תחלתו קשה, כי כל התחלת קשות, כתיב, אלו תלמידי חכמים, שכונתן רגליהם מעיר לעיר ללמוד תורה, ועל כולן זך למאור, ר"ל זו סודה לשמה, בלי שמרים, גם דמו ז"ך במספר קטן ט' וחותמו

לסיום זה הספר

ואותמו של הקב"ה אמת, אמת גם כן במספר קטן ט', ויהי ראון שיהיה תמיד תורת אמת בפינו אמן בעולם הזה, ואמן בעולם הבא.

הם ונשלם

הואיל שפתחתי הצורי במלת אמת, אסיים גם כן במלת אמת, ואבא לך מעעמים מספר עמודי שש שחיבר הגאון מוהר"ר אפרים לונטשיץ נ"ע בעמוד אמת פרק י"ו מאמר ס"א וז"ל, צפרק הכונה ש' שקר, ת אמת, וקשה על זה היה לו לומר א אמת, אלא לפי שבמלת שקר השי"ן גדולה במספר יותר מכל האותיות, ובמלת אמת השי"ן גדולה מכולם, וכל שקר אף אם נראה שיש בו ממש והוא גדול, זה אינו כי אם בהתחלה, אמנם משם הוא הולך וחסר, אבל האמת בהתחלה הוא נראה קטן, ומשם הוא הולך ומוסיף כהוראת א' מ' ת' עד לבסוף הוא גדול, ועיקר מעלתו של האמת נראה בסוף, על כן אמרו ת' אמת, כי מעלת וגדולת האמת אינו נראה כי אם לבסוף, אבל ש' שקר, כי רק בהתחלה לבד הוא גדול, ועל כן הוא צריך למהר בענינו לעשות חיש קל מהרה, מעשה על פי שקריו, כן יתבטל הענין אשר בנה ואשר כטע, אחרי שיהיה כודע שקרו, על כן אמר שלמה שפת אמת תכון לעד, על כן אין לו צורך להיות מהיר במעשיו, ואין לו לחוש שמא יתבטלו עניניו, כי כל עוד שימשך הענין ביותר, או ביותר הוא הולך וחזק ויש לו קיום, אבל לשון שקר שאין לו קיום כי אם כרגע, נראה בבית כנגע, והנה ספו תמו כל שקריו, על כן הוא צריך למהר ולגמור עניניו כדי שלא יודע שקרו, ועיין עוד בספרו הנחמד יותר מזה באריכות ותמצא מעדנים לכפשך.

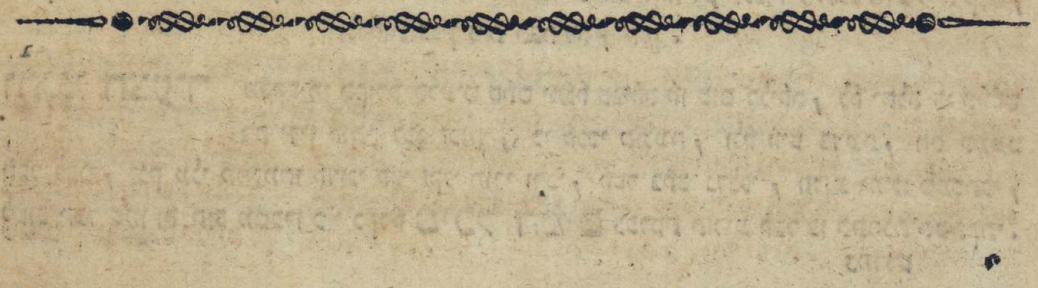
אמר הכותב והמעתיק עד פה הגיע איש הוסיף אשר בנה לעולם צנכן קבע עתים לתורה ולתעודה, לעיני העדה, ואשר כטע לתורה אהלו, לא להרבות חילו, או לכבוד אומר כולו, ואשר ארש לו בדבריו אלה ללמוד התורה לשמה ולשם גירוס"ן כי גרסה כפשו לתאבה ולא הבה את ה' ותורתו יביא אותו החבור לשם שמים כמבואר בהקדמה, ה' יאריך שנתו מימים ימימה, ויזכה להגדיל התורה, עד ביאת המורה, ובבוא לירושלים עיר היקרה, ולראות צנכן בית הבחירה, אמן.

והנני הצעיר מבקש מן הקורא הנעים שאם ימצא שגיאה או שום פליאה, לא יתלה בי האשם רק ירין אותי לכף זכות, כי אנכי תולעת, ולא איש בדעת, וזה המעט אשר לפני, יאך עלי מחמתו ארוני אבי זקני מורי ורבי, אשר כאב גדלני, וזרוע ימיני סמכתני, לטוב יזכר שמו ואל תוב מספרו כ"י בקרא מיכל המים צפרשת תוריע אשר בו התחלת העתקתי. במדרש

במדרש תן חלק לשבעה גם לשמוכה, תן חלק לשבעה זה דור של משה שמולו לשבעה, גם לשמוכה זה דור של יהושע שמולו לשמוכה, והוא תמוה למה משה לשבעה ולא לשמוכה כאשר אורח אלהים, וגם יחזק כימול לשמוכה, וכ"ל דסמיכת ענין הפסוק לריך להבין, אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים, וציוס השמיכי ימול, היאך תלוי זה בזה, אלא לרמוז מה שאמרו רז"ל מפני מה אמרה התורה מילה ציוס השמיכי, ופי' רש"י ולא בשביעי, שלא יהא כל העולם שמחין, פי' רש"י שששין סעודה, ואביו ואמו עבדין, שלא כטמאה עדיין לבטלה, לכך עושין מילה בשמוכה, והנה לריך ביאור למה שפי' רש"י ולא בז', למה דווקא בז', ולא בז', אלא שהמפרשים פירשו שצריך לשהות דווקא ז' ימים, כדי שיקבל הולד כח מכל שבעה כוכבי לכת, ונפרט אין לך שבעה ימים, שלא יהא בהן שבת, ואז מקבל הילד כח, שיוכל לקבל עול המילה, וזה כוונת רש"י למה בז', ולא בז' שקבל כבר כל כחו הראוי לו, וזה כוונת הפסוק אשה וגו' וטמאה שבעת ימים, לכך ציוס השמיכי ימול, ולא בז' שלא יהא הכל שמחין ואביו ואמו עבדין, והנה בשמולו צימי משה במצרים, עדיין לא נכטו על שום מצוה, רק על פסח ומילה, ועדיין לא שמרו ימי כדתה, רק שבע לוי, וכמו שקיימו האבות התורה עד שלא נכטו, לכך מלו האבות לשמוכה, משא"כ צימי משה במצרים מל אותם לז', ובמדבר לא מלו אח"כ לגמרי כמו שאמרו חז"ל, וצימי יהושע בעת ביאתם לארץ כבר נכטו על טומאת לידה, לכך מל יהושע אותם לשמוכה, וזהו כוונת המדרש תן חלק לשבעה וגם לשמוכה ודו"ק דפח"ח וינוח בשלוש על משכבו.

ואסיים עתירתי, לבני בריתי, ואני תפלתי, האל ירבה כבודכם, וימיכם וימי בניכם, בעושר ונכסים יקרים, וקרכיכם למעלה ירים, חתמתי בסוד עדת ישרים, שבע"ס דיו לעבד פיהא כרבו אומרים,

פגשתי בשנה פרטו מספר העולם השפל
 ללומדי התורה שכרם יהיה בתשלומי כפל.
 זה מספר שמי. לאנשי דורשי שלומי.

שלא להוציא נייר חלק אכתוב עוד דבר נאה מספר כי מיכל המים

במדרש רבה ויהי ציוס כלות משה להקים את המשכן וגו' ה"ד אשמעה מה ידבר האל כי כי ידבר שלום אל עמו, המדרש אור דרשוני וחיו, ולראיה לבאר דשם אמרינן צמד"ר המלואים החילו כ"ג אדר ושלמו בא' בניסן, וכל ז' ימי המלואים היה מעמיד המשכן והקריב כל בקר ובקר קרבנותיו ופרקו וצמימי העמידו ולא פרקו וצו ציוס עמד אהרן וצניו ועבדו עבודתם, והטעם למה באמת נדחה משה ציוס הח' אמרו רז"ל שהשיבו באשר שסירב צסנה לרור בכנפיך וכו', ולפוס ריהטא מוקפה למה נתקרב עדיין אהרן הלל גם הוא עשה העגל, ומצינו צמד"ר פ' או"ו"ל קח את אהרן וגו' זש"ה אהבת דק ותשנא רשע וכו' וירא אהרן, מה ראה, אמר אהרן אם בזין הס המזבח, איהו הסרחון כחלה בהן מוטע שיתלה הסרחון בי ולא בישראל משל לבן מלכים כו' ע"ש כך אמר הקצ"ה לאהרן אהבת דק להצדיק את בני ושנאת מלחייבם על כן משחק אלהים אמר לו חייך שמכל שבעו של לוי לא נבחרו לכהונה גדולה אלא אתה, ולכך קח את אהרן ואת בניו אתו, לפ' מתורץ מד"ר בפ' או"ו"ל את אהרן ואת בניו לאמר וגו' זש"ה שנאה תעורר מרדים ועל כל פשעים תכסה אהבה והוא תמוה, ולפי הכ"ל יבואר כי למדרש קשה למה זכה אהרן וצניו לכהונה יותר משאר בני לוי, לכך אמר המדרש שנאה תעורר מרדים כלומר השנאה שעשו ישראל ציניהם לאביהם שבשמים במעשה העגל תעורר מרדים, ועל כל פשעים תכסה אהבה, זה אהרן שצנה המזבח לתלות הסרחון בו ולא בצני ישראל לכך זכה לזה ולכך לו את אהרן ואת בניו דו"ק, ולפי' יובן רש"י בפ' שמיכי ח"ל קרב אל המזבח שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת, ולפי' השקפה ראשונה הוא תמוה, ולפי' הכ"ל יובן כי אהרן הי' בוש ממעשה העגל, אמר לו משה למה אתה בוש אדרבה מכח מעשה העגל שעשית לכך נבחרת, כי כוונתך הי' לטובת ישראל ולכך זכית לכהונה, ולפי' יובן כמי המדרש הכ"ל ויהי ציוס כלות משה להקים את המשכן, רק נקדים עוד הקדמה קטנה הידוע לכל, כי אל הוא מדת הדין כמאמר רז"ל אל קשה, ושם הוי"ה ב"ה הוא רחמים גמורים ומעתה יובן ציוס כלות משה להקים את המשכן, ק' למדרש למה באמת כלה ציוס השמיכי להקים למה לא עשה כמו מקדם כל ז' ימי המלואים, לכך אמר המדרש ה"ד אשמעה מה ידבר הא, כלומר אללי הי' דבור של א שהוא קשה והוא מדה"ד הואיל שחטאתי צסנה ועכשיו נפרע ממני בשמימי ימי המלואים, אבל כגד אהרן, ה', הי' רחמים גמורים, הנס שחטא בעגל, ולמה באמת, כי ידבר שלום אל עמו, כלומר כוונת אחי אהרן הי' לתלות הסרחון בו ולא בישראל לכך זכה לכהונה ודוק.

צד"א כ"ל רז"ל אמרו צמד"ר פ' בהעלתך, את מולא שהקריבו כל השבטים והכשיתים בחוכת המזבח, ונשיא הלוי שהוא אהרן לא הקריב אמר אהרן אוי לי שמת בשביעי, אמר לו הקצ"ה למשה לך אמור לו לאהרן, א תתירא לגדולה מזו מתוקן, הקרבנות אינם כוהנים רק בזמן שבה"מ קיים, אבל הכרות והברכות לעולם קיים, ולפי' יובן ויהי ציוס כלות משה להקים, מה היה אז, ויקריבו הכשיתים, הי' דואג משה למה נתרחק אהרן אחי מלהקריב שהוא נשיא לשבעו, לכך אמר ה"ד אשמעה מה ידבר האל שמא הוא כועס על אחי, והשיב ה', באמת הוא רחמים, ולמה אינו מקריב כי לגדולה מזו נבחר, כי ידבר שלום כלומר יבקר את עמו, והברכות לעולם קיימים וגם הכרות נקראו שלום ע"ד וידעת כי שלום אהלך וק"ל. עוד יש בה שלישיית לבאר המדרש הכ"ל

כב"ל ואחר כך בתחלה עוד מדרש צפ"ו ויהי ביום כלות משה, ויהי וי' מי אמר וי' כביכול הקב"ה אמר וי' משל
למך שהיה לו מטרונה רוענית, פי' מרכנת וכו', ויהי, הבכורים אמרו וי' שנטלה מהם הכהונה וכו',
ויהי המלאכים אמרו וי', אמרו עכשיו הקב"ה מכיח אותנו ויורד ודר בארץ, ויהי מי אמר וי', א"ה אמרו וי' וכו'
המדרש הזה לריד ביאור, וכראה למרץ דרך פשוטה, דתמן אמרינן במד"ר צו ביום הקיבו ישראל תמידין
קדרים וכדבות חטאות ואשמות בכור ומעשר, ועל אותו היום כאלמר עורי לפון ובואי תימן, עורי לפון זו עולה
שנשחטה בצמון, ובואי תימן אלו שלמים שנשחטו בדרוס וכו', ורז"ל אמרו קודם מ"ת לא הקריבו שלמים ולא
הותר כמי לבני נח להקריב שלמים, כי שלמים מביאים לעשות שלום בין אביהם שבשמים ויאלכו משולחן גבוה
משא"כ בזה"ה שאין חפץ בשלומם, ועיין בזבחים בחידושי אגדות במהרש"א, ולפי"ז אם עכשיו התחילו להקריב
שלמים ועשו שלום ביניהם ובין אביהם שבשמים וכתראה להם הקב"ה על מעשה העגל, אם כן יש פתחון פה
לכבדורים לומר מאיזה טעם לא יחזרו להיתרן הראשון כי הלא נדחו וכראו עכשיו שנתרצ' להם על מעשה העגל
וזה הטענה הי' בטוב אם הקריבו תחלה שלמים, משא"כ עכשיו שקודם לכן לא הקריבו שלמים רק עולות ככ"ל
ועכשיו ע"י אהרן הותר להם להקריב שלמים בדאמרינן לעיל הואיל שכונתו הי' לעשות שלום בין ישראל לאביהם
שבשמים ויתלו הסרחון בו ולא בישא"ל לכן זכה להקריב ע"י דווקא שלמים, משא"כ לכבודות הגם שנתרצה להם
לא כתרצה רק להקריב כמו בתחלה לעולות ולא לשלמים, ופלגא מן שמיא לא יבדיק משום הכי נדחו לגמרי ותו
לא נראו להקריב, ולפי"ז יובן הכ"ל, ואקדים עוד הקדמ' קטנ' ידוע מ"ש רז"ל, בשעת מ"ת באלו א"ה אלל בלעם
וכו' ואמרו למה התיר לישראל להקריב שלמים וכו' עיין במדרש תנחומא על פסוק וזאת תורת זבח השלמים
והשיב בלעם ה' עון לעמו יתן מי שקבל התורה שכתוב בו שלום לריד שיקריב שלמים, ומעתה יובן מי לוח וי'
כביכול הקב"ה אמר וי', למה שיחזרו וירכנו, ולמה ירכנו, לכך אמר הבכורים אמרו וי' לכך ירכנו, כי יאמרו
שחזרו עכשיו להיתרן הראשון, וקש' למה באמת לכך אמר המלאכים אמרו וי' שישרר עכשיו שיכנתו בתחתונים
כי ראו שהקריבו שלמים מה שלא קרבו עד עתה, ואם כן אין היתר לחלאין ככ"ל ולכך נדחו הבכורים לגמרי
מהיתרן הראשון, וקשה למה באמת לא הקריבו שלמים מקדם, לכך אמר א"ה אמרו וי' כו' ומעתה זכירו לביאור
המדרש הכ"ל באר היטב, כי המ"ת דרש וזאת תורת זבח השלמים הה"ד אשמעה מה ידבר הא"ה כי ידבר שלום
אל עמו ככ"ל, ולפי"ז יובן ויהי ביום כלות משה, קשה למדרש מה ויהי, מי אמר וי', אלל ככ"ל, וקשה למה
באמת, לכך אמר הה"ד אשמעה וגו' ככ"ל מי אמר זה א"ה, א"כ קודם מתן תורה לא זכו להקריב שלמים ולכך
נדחו הבכורים לגמרי, ודוק היטב דפח"ח וינוח בשלום.

הדפוס נגמר בתנוכה שנת תקס"ו לפ"ק.

פתח עינים

ו הלא קונטרס אחרון להספר הגדול הנפלא שבירה לחות האון

לפקוח עינים עורות בדרך לא ידעו ידרכם) היא. על הדרך שבבשוה לשנים גובני רצח
העליונה ושיה זונה ונצורת לב וישבת לפתח ביחה. לקרוא לעוברי דרך המישרים
אידחוסם. מי פתי יסור הנה ותנאף את העץ ואת האון תיחן לאחר כריהם. פתח פתוח מצא
לבעל האגרת המליץ הלץ הפכףך דרך איש וור פי תהפכות הכרת. מניה וביה ליזיל ביה נרגא)
למא עצמו ע"י פחותי חותם צר ואויב הפין הרע איש הכינים. בסיוח הולך אחר שיחה נעה
דורס נעה מקיים. ריקה כמה מכוער אותו איש. התחיל בנגות ומסיים. וישלח ה' מושיע ורב
ויפתח הנמולים מחלף עתיקי משרים. במקום בינה. עוללים לא ראו אור וינקים מדרי בהמה
שמאה. סמקור הוזהמא קרו שמו מים. ויער ה' את רוח המחבר לענות כסל כאלותו. עי'ן
חמה עי'ן פן יהיה חכם בעיניו השוטה בחרוויו אשר עשה באגרתו הירוע מאמפליע (מפלא
כליו לאור הנר של שבת' שר' ומסמרטוטו כל"מי) יצאה מלאה עינים. כמ"ה. כרת ברית
אח מות לעזור לרשע לחוק ידי מרעים כדי לתת על פיו פי שנים. למען הביא אותו על כסא
דמוקרא והרר לחבר תברה בצדו חבלים יפלו לו בין הנמיץ עד שחרק נגרי בכח ראשלאחריו
בכזה כרה לו יפול בו ישבר קנים. מרד לו היחה זאת בדרך שרצה לילך לא לחנם הלך זר
זר אצל רוב אורב ארי במפתרים אלא מפני שהוא מינו ואינו חוצץ בפני הטובאה הבוקעת
ועולה עד לשמים. עינים רמות ולשון שקר כאליל עינים לו ולא יראה יח בארץ החיים.
היוצר עין הנוטע און נצר לב שומר נפש ותוכן רוחות ה' השמן לבו עיניו השע לא כרה
לו אזנים. נגישה עוד וחרש נכבת אכן חן השוחב בעיני בעליו ערב לאיש לחם שקר אחר
יבלא פיהו חצין יגרם לו שנים. על און אחר שבעה עינים. פתח רבר' יאיר סבין פתיים.
ראש וסוף דברו אמת חבו ממתקים ומתוק האור לעינים.

הערה זך ואביר רבים יציע

הירד האגרת נת מקלת לב הותל זד יסיר עקש וכפתל ר' יסוקאל מילאפליא. דעפליא ליננתא איש מוכר פורע
פשיעה נסה בראשי עס קודש פוסע. אשר נטלה אסר' למאור שיניו ששכו בארבות ידיו בלא ה' וכתעורו בטובד
דכרים אם לא כבוד דיכרים נס כדר לו התועב אייבטיד הרבנות דפלא. למטן יעוד של ימינו לטנו איש דעים
להפרוע. ונמכר לשקר על מנת שיפלא ידו בקסת לנקר עיני הרואים במליצותיו (הסותרות עמון ומוסקות על פני
סקאטו) ושתנע. טשב פלא ידעו בו כסיותו לכל זר מתנועע. כי מלכד שדכרו סותרין ד"ת טוה סותרין וסאפ
זה חקקה היה כמותעת. מוכא שפרא לבי תרי ופניד למי' בלתי כרה סותרי כפרתי כעלמא דלית ליה ספרי
תעלא בלא עדיבה כלבא בלא אסריה ויקרא לו כנס מרן לכני ישראל לשונו לקרוא לעוברי דרך באורסותיו להכריש. הנה
יקבל סכר פטרנותו כמכרך כונע. וכל עצמו אכלס. וידמו כל הקהל הקדוש אשר כנולה כי האס' ה' כמבטויו של התועב
יועני עכתי פרוע: ענה כבערה ענת פתלים בעקרה כל טענותיו ישא רוע יקס הכל כחון תלפנו רוע ככף הקלס. וכו' וכו'
כל צות של ראש יונה פותה כקייקין אשר אכלו התולע. ויתכרר לטון השקס כי גם זה המליץ ספ"ט נכוע. קשתתס
בלשנא

Dr. D. Haigueron

כלימה דשמימי לתיאורי אפי יתיב אבי פמי וטביר מוך ויהיה מתעבר על ריב לא לזמון לאוני כלב שועה יט לולת
 גשוע . ואלה את כלולתו למיני פאחיו בעכבו מתכת עול כמות שקטק * תקטק ביכחו כעו מולח וקוטק *
 באר"ם למנו בעל יקוטק * פכלוס וזירי יולרס כפלו לזכרתיים בין הכימים הכליע . ונהה העין הנודר יניו גיע
 לישבבור ענינים שלו לרוח אדרת והענין פה מהנהודי רכבו ושאריות קנשו כזו נאות והקטיע * אכן אכמו
 ינינו לוני כלולתם כנדי מקול"ם (קלסל לכלי פארנות) ראשו על קרשיו וקדכו ושרשו עלה באשו רק הכרכבו לשמו
 תואר"ה סוף חסדי דרכי השלום כפוליא של מעלה ושל עטה לכנות ככדו של האליל כקלקן אפיר כענוה עלינו חסיו ל'
 הקדושים שלח היו קרין לזען כל קורין לו עין קורן ב' (לכן כקוטק שכר לו הכותב פלסטר * תואר גאון וכדומה
 יכני כח קורין קין וכימל * כי קין יכאיב וכלן חזיר הוא לבית ישראל לוולת לאכנתה כזב הכנתון הסמוכה וענוה כל
 יקאר יאן השעתק חלה כחלה או זכאית חוש * גם הכנסו הסרפא בתוכו * שלא לעבור על המנה * ושלא יבוא הדבר לדי
 שכה * על כן עמיו זאת להשיכונם בין הסרקים (שהן מדבר כעל אוב) עד שיתפרקו איכריון ויבטו כל סכריו
 בכל מקום שטרו סמיין סמוך יאז ישראל זכותן כדון * מלבד התורה שעיניו כללם לפיכך * כוכד האין לנות כתמי
 ירתק רשיו לשטר חלקיו) והקורא בין מדעתו * אם באית ובתמים דבר האים שלו הפסוקי לרע והוסך קרסה על
 פיה כי לא יעש עושה יכתו אנוסה * כי ארם שמיך הנדול הכל כעמיו הפסוק * ופר בסרקים * כמותן על נקר
 מככט * און ומאיים ורע * קוניס ככרס סידר מקיים ונוטע * כמקפ וקדש חוקט ענשו לרבר הלכה ויודיע * רע
 יאר דשה יקוטק * מתפרה יפה כריכ יתקדו כל יודע * תאר גרולה לפני הכותיו שהוקט מוראס השעודים
 למקום יקוטק * ילעט ואון זכלים חרפה ידי עושי ענוה כרימוכ * ומחוק כזי חרפה און ופעלס אלכס * יתוכה יבפר
 לגרע * תאר אביאס חיות מיתת ענוה און מקלן מכבוד יהי טע * ואף אם דבריו און ופעלס אלכס * יתוכה יבפר
 זכרה סזרים עעמנו וכלים מאליהס גורמים שוק לכל קוראיהס לעב מרבה להכיל כל רואיהס יבייחם כי הם ורע
 ברך לאף * קלנו ככל תמיז יתגלע * וכבר קדמה כברי בפסר החוכם הכפלא ע"ז עז שלם טניס די הטב לכל
 הסעתיים השולט על הרוח ולגוזר עתק כען סריות * גס אכזי כעבור שביירה לוחות האון הסכתי לכל
 דברי תעשיות יתעסוב ועליו עמו וכאשר גס כפי זה הפתי עתסייע * שאין בו חושק רק לאסטי כפרא וכל
 דבר כעמיו מלי נלדי וכדברי כל רואו הניח בסיל וקמה שאין כה הדור וכבר שקילי טבי"ה וטופייה פלומי שופרי כיפי
 קלנו ככרי ר' יושף מלא יכוע * על ידוהס סרפת יתוכה גולע * אכן כהית לא רכיס יסבמויאס הכתב כעאם שלו
 ילדי תי כחיה כחיה זכוא וביע * ישוכ טכס זה הכסיל כרוב דכריו (כנר ה' ואדם) לא ישרל פשע * האיש שפתיס
 יעדק כעמיו חלקות ומתלות * האש דבר שפתיס עול * ורעות דוס ענה ונורה לתלמה זאל ליטע * אומר לרע דדוק
 אפש ולבדוק כביר פרטיע * על כן על כל הדכריוס והאית האלה קבלת עלי עול זה ג"כ שאון וריס וגאון וזיס אכניע *
 קסכר רואי לכס אכניע * משפט לאור עמים ארניע * ותאמר כדתי דוס הקודש כביע מדתי הופיע *

זה לשון השוא והעדרת :

הצדיק דכיס ככוכבים לעולם והשכילים יוהירו יסלח המסילה ויסקלו ואכן ונשערים יתכדו יקרא להם ישעשם הקדש
 הכס ישעשם כזוא יזתו שכרוס ורע בירך ה' כל רואיהס וכירו גבורי כס עושי דברו ועליוהס ורע אורו ככור
 ילבנכן אליהם יבוא עקוס קלשו יפאלו הלא השכילי מדע בעלי מכתת פאירים * כמתי אילים המנמים כפונה חיה רועי
 זאלן קדשים כולס אכניס שכמי יתריש כרכי ישראל ופרטיס המה הנכורים פאירים כלפידים סרבים ויודים הראשים
 יסקיכיס פויסם זכננים שפתותיהם שועמים כפרנס ידור העפורמים הסרעמים ישרים ותמימים גדולי התיירים ראשי
 ימכיו קל עת ישרון ספרכים אש בארן אשכנו ורפת והאלג ומעדרתן וכימוד לשכס קהלות גדולות ככל טוב
 יבנות ועולות השם ק"ק פרכטורע דעין : וק"ק אלטונא שטבורג ואנובעק וק"ק יזק"ק וק"ק ק"ק אשטורדס יב' ז'
 זאס

ואס לא ידעתי מדון און חוקרס ומאמר וכולן מוין לכוונה ונגד יקון עטרות ראשיהס מוריהס ומאוריהס הכונים ומכתיבה
 חלו קעס היוטכים ככאות למשפט כניויות כרטה ראשיהס מנימות השמיים חורי ומאוריו והדריי כרכנים הסופלים כמותס
 וכסידות לסס עשר ידות בכל המעלות ועדות עזוקי ארץ ויסודות האורות הנדוליס יגברו חילוס גאוי כדור נדיר
 נדר עומדי כפרץ אור תורתם מאיר לארץ יודעים ק"ן טעמים לעבר הסרץ (כזה המואר גברה ידועליהס * לא כמכתב
 וכדעת דן וטהר הסרץ הסורץ * וכן סרץ סורץ סרץ ע"ס סרץ * אכל כרכרי טובו הכל ועשתותים ובי תסוכות רפא סבר
 על כקלה דן דין לעזור ככה בשלה אשר אין לה רפואת פעלה ואוי למי שסניגורו קטיגורו וסדברי מלין זה ענאו יאז שייב
 ככליו וסרץ * אכל עולכנא דדייני הוא ושרי להו מרייהו למכתי הדור * וכראשס הנאון ר' יושע ככטעל כעלספת ענוה
 וכוכה למהר לשפס ארס' ו' ולבער הרע מקרבנו * היא סגרימה שהדיוט קופץ כראש קל ככב' * ור' קיהה ככרול והוא לו
 עביץ קלקל לתת עוקוס לזה וחכריו העטפלים ככבלה להוויאה מידי טופאה פשפשו ככלתא כמקא לטבר עורה לס' ת' ופאר
 גברא הכא אכא (די לבא מן הדין להיות ככרון טעכיישו מוין להו גולא גוד אפית עסוינתא למה לבו כבדי פלוגתא קומיי
 טערייכו וזו : לריכא כי דיכא רכא לתפרע מנייהו דכתי דמיי גונבא) עד כאן השנו פניס כרכותיהם כי סני הדור
 כפני כלב נכרו בעלי רוע ובעלי לשון זלא לאמוס' ה' נכרו בארץ) סככמים הפלמים תמימי דעים אכירי כדועיס נבוליס
 ישראל ראשי גולת אריאל * כעת יאמר לישראל מה פעל אל * עמודי הויען ככוסו ויכן הטס אבות ישראל כרכנים אבות
 ב' דר' ור' ור' ק"ק ה' כל איש על דגלו חוכה * סמכה יתד וסכה יזכו לראותן פני השכינה שלם כעמיה ככנה (ראיתם
 בן פוטרייעע למעס כמעס פטיס ועבכיר עליו עבטיס כעכתי תוארים הסנויים כפי כל הפננים המצפננים ומיהנים קננס
 כאמי' ר' גורנה לרכה שיר ותודה טכס וריכה למען יזכר כעירת הוונה כעכסה כתכס עלי כקולה קול הכירים כלתי יודע נגן
 ושר כעיריס על כן סכאיתיה מראסו כזו מונבים ואיזה כעס כובלת שאינה גולת ומתפעלת סריכוו כפניס עד סיר' ס' סכוכיס
 כעוליס ומכופליס זיר סגיריס ומכיליס בלי מעס וריח עליה ולא מוש על סן וחפר משון עליה * ומען אכיריס ככסו
 (לא כס גברא) כאשה סכלי וינינה עליה כעמיה קבין שיסה כעלה ורועה כק"ב ומפללות * כזה הראש ככו עגורתו כעטועי
 חלין ג' חלין סימן לשוסס' וכעמטועייח בישן כרנה טון * ראשית פיהו סכלות ואחרית פיהו רעה חוללות)
 שרם ינעיס מיק וארשת ספתי יביע * כפי פרושות השמים לאל המושיע * יתמיד שלותס והגלתס ועל כל דרכיהס אור
 יומיע * ה' ככאות ישיס דברו בפיהס וככל ידו יכסה עליהס ליבד ארץ וסוים לכעוע * טודה חלתס מלא ומשפטס
 לאור עינים ירגיע * כל כלי יונר עליהס לא יגלע וכל לשון תקוס אפס למשפט אופס לא פרטיע * (כזה יפה אחרת כעוטה
 ככאת ולא ידעת מה ככאת אליך ססר חכי דרך הדברים ענינים גוקסת באשר די פוך * על כן כלך לך בעל לשון כל יכון באר"ם
 לשוא הרבית מלין להרהר אשר מדותיהם של חזקי ארץ הנאכנים לה' * ייעלה שועל קטן כמוד וכרץ מומס אכניס אשר נדרת
 נדר על ביע ישראל * וכלוס ססר כשקרא זה בביישו ונורתו * אמור עמתה וקרא עליך הקריאה כל לשון תקוס אפס למשפט
 פרטיע * לכן כל הקס למעה דע * לגמד וכות על רעס מוחלע כעספעו יאז רעס * מה הנורכת להרם כמקרא וכי לוס
 הנורכנו האף כדוק כביר פרטיע) כרכות הורים עד תאות גכעות עולס תהיין כל אלה לראשס ולקדקדס יגיע * יאמר
 גואלס ה' רחמי אפס כסר עולס ורע קטן לא יעוכס עד יקנכס עס כדסי ישראל ואון יגיע * אכלו טוב ומעט
 בדשן כפסכס ואלי שטעו שמוס * ידבר נא עכדכס דבר באוכיכס ואל יזר אפכס בעכדכס על אשר לריב ונהה כמרוס
 קולו שימי * ואס אפי איס רש ונקלה עי אכזי גברא דלא ידוע * ענוותכס כרכי יוקכלו האמת (מוכפא כלפי מתיא)
 שעלף מושב ענאו דואה אור האמת ייע שלא ראה סכב' ד' אשר לו האורה טכותן לסכו' ביכי הנד אס ידעת כינה להכניס ביק
 אמת לשקר שאין לו רגלים * אוי לגור משקי יטיבו שאומר לקס קבל האמת * שייתי ראיתי אור השמש כעמבר טלה * ויאר אב
 כיליה וכסודק שוק * יהי עס שושן לא יבקר בין טוב לרע הוסך וכומר כיון האמת הסוק ככלי ספך השקר * העיני האכניס
 ענקר והראותיהם תכקע) והוא יכריע * ועתסלה אכקס סטו מכל אשד ואשד ואכוק כנאמן ראשי וסך ואכר אניע *
 (כזה סיס לו לפשות בעעל * להככפס כאשר ספרא לכימיה * זלא להקסכס ולכוא כגונב דעת להסיר האסר משל עכיו לספוק
 כעקוס גדוליס העו איס רש ככניו כעשיר יעכס עוות ככלי דעת חלין יכביר * וכסה סעלותו כורתת מאעוריו סמראס סענת
 כויען וככע) על לא טובה השועפה אשר שטענו מי ואת עולה כתידות עטן ואס הפכרסה כוערת כעדינתכס ואין משקיע

התפארו לו ע'ל פניו) ראיתי עולם נולדתי עתה ונבחרים אנשים וכן נספך הוללו להיות נבחרים ונולדתי
 קטנים מנשים (וז'ל דניקים יתקור קטנים והנה כחמים עובדים) שמו פנים על ואת להיות נבחרים (כמוך נער וכער)
 שמים (זה שמו' התקיים) על כי שמים עזרו בחלין . לכן) וישלו תפלוניס כל משרין ותתלים . והארת אנד כי הכומר
 יונקן אשר תפילת כבודו תפלה עשה שלא כדת בשפכו מה עוה על הרב' המוכח קאי' בן קאי' המאוס' הספורסס מהורר
 יתקצ' א' הממוח ב' האן הספורסס אב' ספורו ושמו החזונה הימנה כבוד חכם זכי וזללה' . לפכדיו עליו כרו חסד וכדו'
 (שקר עט' י'י לא הים בכמו' . אפי' לפי שהתפארו הסטן להטעות דת' של' . מ' לא מיתן לודעות לדבר הזה של-לה רק לנוור
 יתנה לבטל מן כד' ג' מ'ו ג'א' מ'ו' . לא ידבר אחר כלל ככרו עליו . אולי ה'זעב כש' לו') יגוריהו כשרמו לא ידעתי על פה
 יתא' על דבר העשוקת אשר השזיק הרב' יתק' פמדיו כ' דעמו (מי גלה לו סוד זה) ואספר דנה לכוותו תפלה . לבוא אנסו
 כי הים לו מקום נגדו על דבר הקמיע . ואם הדע' (ככלב) ר' יונתן ידע כשפכו כי הארת אמו ושק' דבר לא יתא' פ'
 הסב' ד' יש' ב' לא נביא הוא . והאלס יראה לעינים . ובט' ב' וה' שדנה לקב' קאלת' ה' . נבואת' אין שודת' שדן יונתן למדות לרב
 שמוכח' כזה וכשר' לכות' לת' ס' כפרה' ס'א ה'רא' ה'א'ו הק'זע . ודי' אל' לפי דע' זו של הרע' ר' יונתן שנתקייב הרב שכנגדו
 כדיו' אל' הים שופ' עליו הכ'ר ושכ' איתו כדיו' להנניע . וכמו ש' אחריו' ה'א'ו להנניע . וכמו ש' אחריו' ה'א'ו להנניע . וכמו ש'
 יש' אל' כדע'ס' ה'זע'ת' את' שרכים להדיס' למגלי ה'זע'ב ולא ידעתי שום ומן שום מקום (לדיוקא' אתי' . לפאק'ו' התוע' יונתן
 שר' שידע' וספורס' ש'תקום ותקום מדינה ומדינה וזן ומניס עוב' שהדיס' את' ישראל לעליס ולשפירוס) שהשע'א' הרב' ר'
 יש'ק'ב' לשם אל'ס בעולם חזונו וסד' עי' שוק' על התורה . ואשר יולדתו של' את' זקנותו ומכוננו' לא יא' פלי' ש'ס' דש'
 (דוק מנה דיוקא' דיישא' . לכי אככל ת'י) תשע'ו להריע . ואם אמד' יאחר הקוץ ר' יונתן שדו'א'י הסטי' האון מהורר
 יש'ק'ב' את' הד'ס' כד' שגרה' להכניס' טיב' כלכות' כמי' ארס' להרד' שדן פסול' על הקוץ ר' יונתן ואשרי' שהוא הרבין (גלוליס)
 י'ש'אל' מ'כשו' (ומשע' שש'ר' לנאת' מ'כטן' אמו' יא' מ'כוס' ומכרס' על לנאת' של פ'ת' יע'א') והשמי' תלמידי' ותלמידי'
 תלמידי' הרבה (תלמידי' תרבי' יא' תרבי' ג'וליס' בר' ה' שקרי' וסקרוראי' . הא' אות' זכר' ה' תפלה חעו' והגית' אל' כנדול'
 שדור' ותנמר' בעי'ב' כאל' להנה . כי מה'ס' נתפלה' השולס' שקר' וזיוף' וכל' כמות' אל' על הים להס' לש' מלכ' מיונות' ש'ן
 ה'א'רוד' שהשד' כהנפד'ש' . וז'ל'אל' לא הרבה בתלמידי' שאינס' הנוכיס' . לא היינו מוסרים עליו נפשותיו כל כך . אף
 תמדת' שגרה' כתוס' יש'כה וכו' ש'ש'ר' עובדי' ה' בכמו' ואונד'ש'ר'י' כענו' . כל' למוד' אינו' אל' לכל' תורת' אמת' ישראל' .
 לפיכך' שד'ר' גרי' לאור' אור' האנוס' על עתינו . לעמוד נגדו ולכעל' ישיבתו' שערס' תפסה' השפעת' לספך' העולם למוכס'
 באשר' כד' רבו' עליו וענתי' כל' הרגע' . כי שד' חמית'ו' המאריס' ואל'ו' מכיוני' ביני' נפשוני' בקע') עד שכמע' רוב'
 לו'עי' תורה' (טו' ופז'ס' של'ס'ת'ר) הים תלמידי' (כמדו'ס' גם כותב' של'ס'ת'ר' הלו' הוא תלמידי' . דכל' דפרי' מרוב'
 שד'ן . וז'תנו' הוא כמעשה' פיהו' על' תד' ומדיס' טו' ודבר' כוב' מופס' וענות' על' וזיק' דרך' הפכך' ואיס' וד'ור' שלך'
 אל' אור' ע'ני' שהוא' חינו' . כמזה' כמוך' פד'ש' יע'ש'ית' הוק' יוס' ליל'ס' הכנס' אומנים' גדוליס' בהשפעת' שיד' . זל'הו' אחר'
 הכנה' . ולא'ס' כוביס' לא' שש' . ולדע' מוכ'ה' יש'ב' לכולס' והש'הר' אחר' רבו' (הס' והכ' קרו' ליה רבן' ל'ס'ט'יס')
 כמ'הר' אחר' השכינה' והש'ה' הכתוב' מור' ת' ה' לעור'א' של' מקום' והרי' זה' ש'א' הרביס' ש'ע'ן' ש'ש'ת' ירכע' וע'ן' כולן' כל'
 העני' . ואחר' אלו' בן' הדבר' אל' הרב' יתק' היה' מכוין' לזה' אבל' ביון' שהוא' לא' ביון' להשטי' דק' להסיר' השכילה' אשר'
 לפי' דע'ת' הים' סבור' שכל' הקוץ ר' יונתן' וכל' כד'ר'ת' א'כשר'י' הד' . אחר' כל' זה' דעתי' ה' קל'מה' מוש' הש'ר'ס' הוה' קול'
 ה' א' ד'ב' והד'ר' ר' יונתן' לא' יע' ביון' שדן' טוב' כפוש' . ואם' הקוץ ר' יונתן' אין' להא'ש'ו' בדבר' כי' אין' ארס' נתפס' על'
 צע'ו' ויק' וכי'ס' כד'ור' ש'תדון' ויק' נרין' אחר' להפיע' (ספי' אכניס' יע'כ' כה' א' ע'תו'ו' האוה' הסי') אכל'
 שכו' ד' בלי' ש'ס' אחר' כל' דכיה' לא' יש' דוש' והע'ס' מ'כפין' ולא' קראו' כתר' הוה' . כ' כוזה' כיוון' . גם כן' וס'א'
 מ'כפין' ולא' קראו' ד'ן' מן' הקראו' ד'ג' ולא' ילך' און' אפשה' הוזה' תנקע' תאי' א'כפת' להס' וס' אינס' כדאי' דבר' הוה' להכריע' ל'
 על' א' סוד' אל' ס'ס'יס'ו' סרה' לכות' כד'ור' התורה' וס'כמים' . ג'וליס' כל' אשר' ראיתי' אחר'ת' כ'ת' מ'אל'ת' לכ' אשר' כ'כ'ו' קנת' א'כסיס'
 שד'ר'ת' משרין' ל'ק' א'ז' וערס' יתק'ו' ודבר' דע' להורות' כד'ור' של' הרב' האון' ה' אחר' לכוכל' הארי' כ'ס' מהורר'
 ד'י' ל'ב' כ'ר' ו'ז' ר' י' ד'ן' א'ת'פ'ר'ר'ס' כ'ה'און' ית'א'ה' ג'א'ה'ר' ש'אל' כ'ה'און' ש'פ'ורס'ס' רבן' ש'כ' ו'ס'ר'ר' הע'ל'
 כ'ה'און'

כ'ה'און' ש'פ'ורס'ס' ע'ה'ר' יתק'ב' ו'לל'ס' ה' ותפס' ולמעלה' ג'א'ו'י' הדור' כולם' עש'יליס' ככל' מדע' . והאנשים' האלה' לא' ש'ל'
 לכס' לכד'ור' מורתו' של' האון' ה'ל' ולקדושת' ימורו' אין' זה' אל' חלי' ולכ' רוע' . ואם' יש' בס'ק'ת' אנשי' קיל' הדימו' ככפס'
 להדעות' ל'און' ישראל' וקברות'א' נמי' איב'א' ומרכס' נגרע' . והאון' ה'ל' ס'ה'עו'נס' לא' ירא' וקולס' ל'א'ית' וכבוד' הוק'
 בעתו'מו' אל' שהס' לא' כהנו' פ'סול' בענין' ואגלי' כס'ת'יהו' ונראה' כנגע' . לנאת' יחס' לב'בי' לקריות' . דע'תו' מל' יס'ס'יהו'
 סוכי'א' שנתקרה' דעתו' כקללות' ירשבו' הנער' כוקן' והנבל' . בככד'ר' ועתה' רב'ת' ה'ת'ה' זקינו' ככפלים' כי' ירשבו' נערים'
 בקלים' כוקן' ככד'ר' וכאילו' העולם' הפקר' התוך' אין' כך' אם' יש'ך' אכד' לעק' תר'יעו'ר'יע' . הא' יש' להס' כמד'יע'ת' משרין' רב'
 ומה' הוה' כו' ס'ר' כ' אכד' ר' מ' דק' ק' כ' ל'כל' העדינה' כ' א'י'ס' ג'ברה' הסוכ'א' להורות' בתקום' רב' ומלת' לא' א'ס'ת'יע'
 והנה' אל' עלה' שועל' מקטפי' תלמידי' ה'א'כ'ר' ד'ק' א'ת'פ'ר'ר'ס' ופ'ר'ך' כ'ס' ב'ית'ס' לקשקע' . והנה' ידעתי' כי' מלי'ת'י' אל'
 יתק'י' תשוב' וי'אחרו' קשע' ענין' כי' גם לך' אינו' מהראוי' להכניס' ראשך' בין' הסרים' הרשים' כי' ימור' גלי' הים' להר'יע' . א'ס'ת'
 כן' הדבר' א'ס'ס' כי' לא' באתי' להתווכח' עם' שום' אדם' ובימוד' עם' גדולי' הדור' תלילה' ל'על' ראשי' עם' קודש' מל'ס'פ'ס'יע' (ז'
 תלילה' כפונה' כשע' להר'ע' על' ראשי' עם' קודש' מל'ס'פ'ס'יע' . ענינו' לא' יש'כ' . ומכפ'ס' תל'ך' לכל' עובר' לו' יו' קייס' והנה'
 ודי' י'כ'ת'ו' מ'ולי' דכד'יכו' פסע'ת' . על' ד'ת' פ'ס'יע' לבר' שט'ת' וגי'ת' רשים' רבים' ותנע' דש'ך' כשוק' ובג'כ'ת' דעת' מה' ידע'ת'
 ולא' נדע') ולא' באתי' ל'טע'א' (כי' עמ'א' הוה') לא' לרע'ק' (בערוק') כי' אל' לקרב' (התועלת' לעניני') ולשפוט' שלום'
 (קשיע'א') בעולם' וכו'ס' הותר' הכנועה' (כודאי'כך' ששכת' אחר' ככל' כלבו' אין' אליה' ככ' כדעת' אל' הותר' הכנועה'
 לג' עושי' רשעים' לא' כן' שוע' . הרצועה' תלויה' ומכ' לס'ר' לב'להכות' כסיל' מא' עוכלי' כעוכלי' ל'בי' ה' א'י'ס' דיכ'א'
 וי'א'י' דיכ'א' ולקש' לכור'ב' מל' ה'סו'ס' מ'אוד'כיו'ו' ולמג'בי' מ'אכד'כיו'ו' מל' דקדמית'ו' מ'א'יכו'ו' ל'כ' ו'ל'כיו'ו' ול'כ'י'כו'ו' תפ'ק'ת') כל'
 בקטן' כגדול' ככל' כשוע' . והנה' הרבתי' לדבר' ב'י' לא' אוכל' להשא'ק' מל'אתי' מלין' ה'יק'ת'י' רוס' כעני' וכל'כות' דרשים' ידעתי'
 א'תו' דע'י' אף' א'ני' בשורשי' הדבר' ע'ס' משפ'ע' הקמימות' ומשפ'ע' הכותב' והמושאן' השמ'ת'ס' כהן' ולא' אומר' קבלו' דעתי' דק' שקל'
 הדבר' כמ'א'וני' השכל' שמשו' כמתי'ס' דברי' (שכס' כעניני') ולכנס' תשימו' לדעתי' (דעת' מוטי'ס' אינה' דעת' ולא' תכרע'ת'
 אשר' פה' אודיע' . א'ית' ארס' לא' תבעתי' ואכנס' עלי' לא' יכד'ר' שרפי' האנוה' א'תו'ק' (פ'ס' דמוכ'ס' מ'ז' ל'א'ו'ק' . סכרי' נראה'
 בעליל' שכונתו' להוק' לטרטי' ולקנ' כענפ'ים' ולהשו'ק' כד'י' מרע'יס' כקוק' שאין' עמה' טענה' . דלא' כדמ'קו'י' אינטי' . אכל'
 שדיוק' הוא' שורש' פורה' ראש' ולענה' של' איוונה' פד'ש' ג'רו'ע' מכל' ע'ו' י'ס'כה') ומנה' לא' אווע' . לא' אש'א' פ'י' ג'כ'ר' אל' כגובה'
 ארו'ס' ג'רה' וראשו' לעב' גיע' . רק' מה' ס'יה'ה' באפ'טר' לדון' לקב' וכות' אהכתי' ב'דק' שכתתי' מלהרשיע' (ג'ס' ככאל' י'א'ש'
 טפי' קולמסך' תלינה' גבוהה' שלא' כגובה' י'בי' א'ית' מוכס' הוא' ללמד' טובה' על' השמים' . ולא' הו' דק' יראת' ה' שאלת' רע' אויבי' ה'
 אש'א' תלילה' ל'י' לשפ'א' ומדול' מלהרשיע' . לרע' עש'קו'י' שאסור' ללמוד' עליו' וכות' דק' דווקא' לטיי' ולהרשיע' . ואם'
 כ'ת'ל' עבדי' ה' . לא' פתי'ע' ה' במד' ד'א'ס' ל'ובי' רב' לא' קרי' . שלא' ידע' אפילו' פירוש' המשנה' דהו' דן' כל' ארס' לכך' וכות' . א'י'
 ג'ל' כ'ו' אשר' הוא' רשע' למות' מית' עולם' מוסק' ועמוד' מטי'ס' רבות' . וגדולי' הדור' הוקי'ס' העשוק'ים' כעמו' הד'ת' מטיי'בים'
 א'תו' . כד' לכות' אפ'י'שראל' כפני' אביה'ס' כששמי'ס' . ועלה' שועל' קטן' ופ'ר'ן' שוות' בני'ס' ל'ה'ול' רשע' ולהד'יקו' . דניק' ככיה'
 תרשיע' . הא' מועבת' ה' כפולה' מנכ'ת' כך' את' הוד' יהיר' ופושע' . וכן' לטו'ך' כדו'ס' שודק' על'ה' של' דעת' להיות' מליך' ואיק'ן'
 מ'כפין' וכו'ר' לדבר' בלשון' שהוא' ג'ר' כוונתך' . ככה' הספיק' פ'ך' כמה' שמי'ס' . כי' באתי' לא' מלך' לך' כנינה' לא' דעת' ולא' עכונ'ס'
 כ'לל'יס' תלון' . ג'סות' רוקן' מ'כונתך' יתלין' למל'ת'ה' כדבר' שמי'ס' דולקות' ולכ' רע') הכ'ס' ג'ק' הקמימות' אשר' כש'תל'ס'
 לעדי'ת' ומוכ'ק' ה'עבור' . ומק' מ'י'ן' מל' פי' שפוט' ה'נראה' לעיני'ס' אשר' העיון' קנת' א'י' לאו' מוק'ת' כשריותו' של' הקוץ' יונתן'
 וקכ'ס' . (להר'ע' לא') עזיק' מ'כני'א' (אלי' . מ'אן' מ'ס'יס') מוסק' (ככר' . ז'פוע'ד' להוק') שאני' (גרע' ודאי' מה'הו' סטי'א'
 סו'ית' יגור' ואומר' כי' הכותב' כלכד' ברשע' נכ' י'מור'כ' נבי' שמו'ר' שטי' עמ'יא' וכפס' יקלענה' כדוק' ק'ק' קלע' . אענ'ס' כל' זה'
 לקש'א' בעני'ת' להר'ך' בדוק' (עד' שגבי' לגלע' ככון' או' לס'ס'לה' . מיה' כד'יק' לשמו'ך' ה'יוד' כ' מ'מוד' ד'הו'א' ד'א'ר'י'ת'
 כ'ס' לשד' אחר' ע'א' . נהי' כ'ס' ד'כ'כ'ש'ול' כעל'ת'א' כני'לי'ס' . כשי'ה' כטלה' וכל'ה' מ'אליה') אשר' הכותב' אכל' לשמו'ך'
 כדוא' וכו'כ'ה'ר' בעין' עי' וכל' לדון' דברים' שכלב' ומה' גם שאין' הכותב' פ'תוס' עליהן' ואם' נתקבל' מדות' כבי' דיכ'א' רב'א' דק' מ'י'ן'
 על' זה' א'ני' דן' וק'תל'ין' ערו'ס' שלא' בעני' ג'ר' (על' כל' דברי' בורות' הללו' ככר' קבלו' הרוב'ס' קסת' דמי'ס' פשוט'ס' כעלמו'ס'
 כ'ה'און'

עבדיך לזכות להוציא דבר רעה עלי • כי הלא או כבודו הוא כבוד התורה וקבלתה תעשה זאת בודאי לא ינקו ולא ישתדו • הדין וקבלתו ל' היא ג' • אם הכמות והעלותך אמתיים וזדוקים • אבל מדברך בעצמם נודנו • ונתחייב פי' • והכן שטע מוכח שטרא לני תרי • ולא ימנע או העין פי' • או הם פי' • אם המין נקי • יתחייבו הם • ואם הם זכאים • יצא הוא פי' בהכרח • וברי איתא שורה לשוא לאתו המבל בעני ראשו • יצאת ה' כל כפי' סלקות כב' ולב דכרי • תחת לשון חת' (א' שוא) • הק' לאותו פניה וקבלת אים מרשו' • (זה ששוק • כי בודאי לא תקבלו אנשי ק' מין ערבה רוכה קסת רמיה • על דבר כבודו או מיון • אף כי בבר מלך ה' לו אף להם עוד עסק עמו • וכן להפך אין צורך בשכל • שיקנא המין ותלשידיו ועורריו • באנשי ק' מין הכל' שלא גזלו ולא חסכו איתו • ולא סלק המלה לו עמם • גם אין טעם להסתקנא בהם • ואינם מחוב מלה אשת • כלום מתקנא בו • הלא בלי ספק חליף האמונה וזכאת הדם היא שגריעה כל הקאה • מייכול להתמקם ולהכתיש זאת • וכל דברי התלוי הפסדן הלויים בהם טעם כריד חלמות • ודי בויון וכליות' • אים כבודו חסדו ומתלל ומסמיח מתלל (בכח מסיקין כהקלות מלא' ל' ש) וזה יבא כפי' ההתלות הזה (גם) ויבא מדון יולבס' את פועלי האין שלום על ישראל) • כבר הדבר בין הנשים יודעי' ובעו' הם ימשיכו לבוא אל הממכה וימלט ממודע' • וכאלו פרטי יסודי האמונה נקלבו בו שמי ישראל אשר בזה כפלינו עכל העמים אפ' שהדמה ועתה כסתה פניו בלימה וארא כעני עמי והנה להפנה בקטיהם הוא פרוע • ל' בככת הדור • שהולך לבית הכנסת אין עושין בפניו משיכה ליטב כדר ראשו פרוע • ויטע על כסא ההוראה להכפיל רבים כמורה תחת אשר הנה לו ליטב סוף להפנה כנריו כמותים וכמותו קרוע • וכל וזן שאין עושין דין במחלל עם שמים שמים רבות ומתערב בתוכו להשיץ תפס חיותו כסתר לזרוע • הרי לא כפלינו כזה חכל הנני אשר מטפס כוז אלהי לא טוב • ומטעם לבוא לקהל כל גרוע וכל זר • וכל שוא לנפש • על כן כמכנה כמשתנו ותכנו כלישתנו • כל וזן שאנו מושאים פנים בתורה • דין עלינו אויבינו למזו ויאחרו הנה ככל הנשים כו' • לישא פנים לתת פניה למינים השונים וגם לעשותם ראשים ומעוזים לדון ולהורות שלא כהלכה ישיבה לקבוע • אזי לכלימה כוז או לאותה כוסה קשה או לנו עינים התוכסה היכול שמוד העוסקים יביהם של אלו המלנים הלנים המונים את ישראל בהללים ההפכים לענה מטפס אף כל הימרה יעקשו לעין בעצם בעו' • זאת ה' לא דרשו לתת כבוד לשמו לקרא קבלתו וסללו שמו לתבוע • כי אז ודאי היה שמו יתברך מתקדש וכבודו כפי' היה מתרבה באחרי עליהם עם ה' אלה ויש בדרך נוי קדוש שומר עשתרת אלהיו כל הרוחות שבעולם אין חיותות אותו מחקומו ואייתת אדם לא יודעו • ואכי תמס על המדינות השלימות ההם ועל הרבנים הגאונים ויכרתם על אר' הרב פגאון שפדת ראשינו אשר כשאר עדיין לגבי תפארת מדני קשיאי מובלג בהכחה ובזקקה כבוד עבוד ר' שטע פגאון הנה בעמלות הזה כשר להכריע • ואינו קרוב לשום אדם מהנדנים והוא מעופ • מדוע לא יסיס נפשו בכבוד לכות האם הגדולה הזאת העמלות אשר בעור באם אתמה חמד ואשתוהם כי אין ויכביע' ל' על פ' זה נאמר אין שטע כנבע • ואין עליו איות העני • אשר על אר' כ' ש' של ששל קפן אשר לקרוביו אינו עני • אשר על כן אם את הדבר הזה פשוטו יוכלתם שמו ונס' כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום לעשות כפי עתי הנגרות למחלה (ל' תלמדה הסרם את פיה) איתה כבוד הארץ שים חפשי' לגזור כנרית חרם לגנו (הכותב הראשון מחזיא הקטיו והחייט) כל הקמישות שישלחו מת' הקוזן שד הנה ולגזור כנרית שירין של הקוזן ש' ונתן כל יוסף עוד כל ימי עולם לתת קמים לשום אדם בעולם פאות להשיב • ומה יהיה עוד ויתר על הקוזן לעשות לבקות עמו ככרכת גם למדינה וויכוח מכל הסקושות להקרים בשמו כל הרשעים החשפיים כ' י' ל' למות אכן הטועים וודים להכניע • ומה יוסף עוד הקוזן הזה לשים (קלון) שכלול ל' ל' שגלה על עונ' שפולס לא יצא (כי אם) תקלה מת' הקוזן הכל' כהוראה ולו כשום דבר לכעש היה בכל דע) ועולם לא שחננו (רק) שהכביל שום אדם או שוככל בעצמו • ש' (שהיא קרוי שכלול אלא קוד אפוע • ש' וכלהכתיס הידוע • שכל משמו תקולקלן וכל עסקיו מכלולין אף מרי יבקש רע) כשום אסור דאורייתא או דרבנן שאקילו מה שחננו כמשת שמודים וסקרי דמדי (וספקא דמפ' אשל כמות ש' ש' נרים) קיים לומר אעריין וכל אויבי (ואהבי) יורו כזה ולא יוכלו להכתיש עוש הטראה שהשטע (פר' על כופר ככל והוא לא ראה ולא ידע • ועסיף

ואתניף פניו למד שכל ימינו לא ימצאו לו מון אשר טעם • ועדיו כנר אסון • דכירי' להו שילתא כיוחא דאסתא מעבר ופגם ככלב טב על קיאו שנים רבות אף אם עשה במשך עשתי • רבים היוועים עדי ראיה אשר הדכה לטעות רע • דכריס • שנין אדם למקום ושנין אדם לשבירו • לא כתיב דבר שלא עבר • ופרך כמבשות שוא ובטוק וכול סה • וכל טעם ארבע כתוב שאין תקלות פני פניה • ומוקים כידו גלה לכל העם סיה • אויבים ואוהבים לא יוכלו להכתיש את זה • והמפורשות א' ר' ראיה שוא מלובן ברעם כפועל וכמדות • רע לשמים ולכריות • ואיזו אהוב רק לכהנות כמות אדם כמותו • ההולכים בדרכי דרכי מות • וכשפרס בשאם זה שנים רבות • עד שנטעו לו כהיתר וזאי • ולא כהתר • כלל לא כמות רבה • כפי שוק כפי פ' ש' ש' • שכל הטביות הגדולות נעשו להן טכסיו מנות ותקומו לפשות • וכאשר יסד • לפן כספר מירום שלו כ' • סקק שקי' און והניב להם פסודי כוז ע' סודות הקבלה • שד וסדר יבוא סליו • כל זה נלמי יודע גם למין זה עצמו או לו ולעולמו שהטיו פניו כל כך ככרותיו יואך • יוכל הדואס יזכר • להכתיש את המי • להקור קשרם על פיה • עוש • שהפכה סליתו של פניו דין ריש קמים • ומעתה עליכם הקלות המפורסות הדבר ועול ומחכם • ל' לזון מדויק בפרוץ טוכיו של חלי' • אשר דק בעינינו כמות שכלו כוכ דיקו לו דכריק הוא • מכס יראו וילמדו כל שאר הקלות הקדושות לגזור ולהכריז קול • גביני כרוז איש ואשה לא יסימו עוד לדבר ככלם על הגאונים • וכל מי (שלא) יוציא לשון (הידוע לו וכרור • אכלו) • וידבר בגנות הקוזן • או מי שידבר כרה על הגאון חסוד' ימקד אב' ד' מעדיין • ימס הוא וכל רכשו והוא יבדל עכלל הגולה גולת כוסה ותשבר כרו על החכמה • ועל כבוד הגאונים הכלון • י' ונתן והגאון מהוד' ימקד אב' ד' מעדיין ראוי להקים עליהם דמים ונמיכו אדם לגזור עליהם כנרית התורה (אד שכיר נעשה דין) • הם כעצמם יתירו כנדיים זה לזה ויאחרו הותר דכר ולקרב המדוקים ברות' והאנשים היודיות מעדיין אשר כתבו פלפלת על הרב פגאון אחי' דב' שילתא אב' ד' דק' אמתרדם שלים הדבר מובה להרבות עליו רעים ולפי סודות דיתכיים ואם יאלכו • מה עלב' הרבה • ה' דק' ג' ש' ונדנית מעדיין שדכר מוטל שיקנא קנאת ה' נאלות כזה • (על כבוד ה' לא קאיתס כו') • וישיר ויבוע להכרית כל רעים • וזכה ויהיה קן וסוף למחלות הזה ולא יכרו עוד העים הדוניס ומשינות התה' לא יופיעו עוד להכתיש • והנה יעמי' כאזנה שיתא במכתבי זה דכרים קמים כנידים (שאין בהם כל' ש') לכל אשר ישנו סודים וכל אשר יאמר דין בבין ל' (לא כן • שטיו אקטיא ליה שנותים • ליה ולכל דכוותיה הואל ונהנה מהכי ולא מהכניא ליה לראיה דאחותיה • וילדין כדקוס דין וישתפוש דאית ד' וזאת דין) • ודין לא הניין ל' ופשתר בעשרתא הקאה ונקרוהו (אם יהודי נאמן) שלם דלתות וארבע • בתער פכוסר יקיע' • ודאי יקיע' לכדו על המוצא כלפי שמיא • לעב והתול דכרי • כזואה • אזי לעיני מברך האו' יואמר מי זה בא לשפוט שפוט • שפוט השופטים דור שפוטות שופטים • אטו כשופטי עסקיין) • ורעא דלא דרשאל ולא אסלא ולא מלג לא כמנה ולא קנה (ותפללים ימלו אנשי לגין עבדי זרם • רע • משלו משל אל בית • חרי' לשמות כשרים ובוקרים) לא גדולה ולא כבודן רק לא ריבא ובר דיבא תלבותא בלא תנא דמלכא) • לא כן ומה טיפלו כי בא לגזור בארץ לא לו כאלו יצא לו גם ככל שהדינות נודים ככלל ודרע • ואכפנו אותו לא כדע ואלינו לא לתוע' (אך אחר לכל כי הכל הוא) הנה שור יותר מותר חוב • אזי יודע נפש עמי ומכיר בשארונ אכל ש' הכותב כי לא באתי לאהבת ולא כבת ולטאת אדם (ולעמו • כי אם לאהבת עמם כלבד • ולא הוב הרבנות התקברת ומקנת ימי בעליה ולרדוף אשר הכבוד הכורס העמו • על כן לא שאל מלאכה בויה ווליות פוקר לעקר • לכפור בעקר לאמר לרעם דיק' אתה ולא הוב שקר' • ש' גם שעיני ודאי כהיות בלא' הסאוד סיניו בקוד של יד' להכפין בין טוב לרע לא יבקר • רק להרבות התיפלה ולהכביר' הודון לשפות עולם הפקר • לא כן • ולא מוע' כמי שגדול עמו לא שאל לגור ריוון ובון • לתקר • לא כש' לבו אל אל' כשזים דואה הכל וסוקר) • וכל הדברים אשר באשרו וכמו כאן שקלת' בבלם ותאונס' (כששן שאונס' כמכני • קשה עמסן של סקלות פאכני חרפה • כ' כפיסן און וואן • ואכן קן • עשאך בניית האסור' • ס' סוון) להנדיק ולבין לכות ואת הורכו מ' • הו דן את כל האדם לכף זכות • (כור אש שנית • לא שרשו לך יס • אטילו פירוש ר' כ' שהנין לבל איך יודע • ואם היית זוכה תלך לשמט את' מודי כ' דן לכף זכות • או שיקפו עיניך • אולי תקבם באחריתך • אבל אעיקרא דדינא כירכא מי הביאך שד הלום • להסוף תשרות תשת שלום • מי תקבל' לדיון אזי שטרן • מי קראך לשפוט בעקום גדולים אף • כי לשפוט בנין הוקרים • מי גלה לך שדרי תורה ומדרי משודה סוקר דין • מי שראך לדבר בעני' פ' פגאון סוקר • אילו היה כן יראת שמים • אטילו קלון פני גדלים • לשפות היה כדון פתולג

ענינים • שיהיה קיומה על גלגל כדונא • איש פופח על שתי יופים ומגדלה לך להכנס בתגר ולהפטר
 על ריב לא לך לא נגר ולא נגר כאשר יודף הקורא דגר ולא ירא סן ירזו גלגלנו ויכנסו כו מדיקפס ישיכיון מטרזיש
 סארית סמוט פסגר וואך תרנש כהרש • להקטיב אויך להכמה ולדברים בטלים תהא אטומה אנכפותו כימרות נש
 תמקש • ואל תשעה נדברי סקר פמנת אמת מפסיה להאי בתפיסה לאתר שכולו הספק טאיונוטיא סידי ודאי וסוקס
 על עבר טאינו מוגיא מת דבר טאינו ויתוקן לא אטר חשול דבר והטורו ארס למר כמתק • ומאין לך כער לשקול
 בפנס הרים אל סלך ישראל להקיי • מי הגיד לך האמת שתמסוב נדשתך להיות שליט בעטר ארץ תכריע • מי הסתיר לך
 לעמוד במקום גדולים ולהסתדר לפני חלך מה הקב"ה יודע • וזכין משכבות לב אס לעקל או לעקלקות אמה פושט
 הכל סאיכור להקיי • הלא ככל לטוכך אשקיי • עוד אמת **לא טובה השמועה כי** • **ולש בוערת ופין משקיע** •
 שלקין על לא טובה השמועה כי מה ישאו דני רקק האס תכנה הסכורה בנטייך רשט וטיט בשפין מולך ומימי חיס הגרול
 קסקיע • אורת הצרי אין בנלעד ומדוע לא עלתה ארוכה בת עמי למלכא מדוב • הלא גיריס ומכליש
 יאחורן אזה רופא אליל אשר כוזבת לאילן אשר עשה אויב כלי על אמת עמי • קוז סמיר עלה אתה וזכירך פניהם סמיר
 סמיר רע טובו למיר לטכר הסרן ולהסיר חור טשט טושט • נערים עשלו כו ע כ תקיים כעו ל וננויס לא מרניש •
עוד והיא כנשיא ישראל מעיני העדה בעשהה ומיה ישאו כי • **ואין מושיע מה ירומן עיניך קטן שלא כלו**
 לו חטמי תעלי קונים בעיני העדה ולא תכול חורה חנין עיניך סאוכים בכחורו הפתיות והמופא • מה ישאו גדולי הדור
 אס אין דורן דועה יפה אמת הדבר בעשהה | התופנה וכלי הפק הנעמו לעקבות משיא נערים ילבינו כני וקנים והדיוט קופק
 בראש להטיב את הארי הסי כעוות שש • ואיה סימני יהדות שכהם ניכרים רע בך ה' רע אמת • ועתה ההפך עלינו בלחות
 פסקו עלינו נערים גבושים בלסם נשכרים אמת כסגר מחירים זאלן תועה ביד רופא איולי מפנידוס • על כן חסנו מרש
 נשנית מררים עדרים והולכת לה נעקה הכערה האורשה לישראל קהלת יעקב ואין לה מושיע • יודא ה' ויכא וישתתם
 כי אין חניני • א' ע **ואם עתה תעבור הרכה הרב אינו דומה למלך ה' ולא יקשאו חורה מפינו כי**
הלא בזה גרמתם לחורה שהשתכם מישראל כי • **חורה חגרי עק אי' סוקל עתה כלכד כמו מין לחייב**
ולהרשיע • עשה אמת הסתי מה שאתה מוצא מפיך לאויך ששטי • הלא מדכדיך בתשייב כי ודאי באכור רשעים רנה
 ונעקוס רנה לא תהא תפלה אס הרב דומה לכב' מודס רנה בק כ הקטע • ותפלות אין יבקטו תורה מפיהו פה טחא
 פההפך דכרי אליהם חיים ואלוה לא ישים תפלה אין לה הפך כו ובלחיו כרא למוד רע • אתם הטבחים את ה' לעבוד
 לעגל תהיו נטכיס חנו רגל ותורת ה' לא תשכח מישראל רע אמת הכשר ובישר הולך הטויקיס כתרוע אמת לא יאמנו
 שבינו וחגי • וטעו וי' ער עולם יאמרה' • ולמה תהתה איש סוקל כו' • הלא תסוכתך כנדך טיכא היטה בלבו ולא גדול הוא
 משוקל וסופר צותן אורו שפת סבא חלאך ופורה כעפר • מאה' (לאויל איש הרנס אשר לא ידע סכר • ואס רנה לטול את השם
 ופדיון משלי אשר הלא הוא כן חסר ואס נלכד ונתפס כנגב לעגמי גווח סכר • מדכדיך סב סחוק לא יודכה לא ימצא כוכר
 מדרת סתת אין לגפידע • ודאי תורה חונרת שק על כנים לא אפין לס משאוכ ככור בולס יחזוק ככור ועץ סנינו ככור
 ארבים סחור על ראש עמי סכר עמי כפס עמיס מתנה קדום לקנץ סרטיס וכלי ספן חומותיה להקיע • אכני יסודותיס
 להסיע • א' ע **היוכתן יומלם כי** • הלא אין מקיר לב וטק אוי לך מתהלל כעת סכר ויפיש כוכים עד סקר • היוכתן
 יחיות כמות כל האדם אשר עשה הרשעה הגדולה כישראל אלה וכסא וכאוף • והטבע כקד וקוק די מרעיס ועשה תורה פלסתר
 מנה פכים שלא כהלכה וחסה דא' ע • וסרטיס כתב למרף אלהים מי ככיל רבים בתורה כספ הכית וכדיש ככתר אשר ע' א'
 והיחל לכ בני ישראל אחיותם האתיית וכשט נעשה עולם הסקר על ידו • וזה טנים רבות עשה כמאןן טעשו ופוטם
 שלפיו למר כער אבי העל אלה לא תתקנס כפס ישראלי כער העל אלה יתאפה ה' אשר כתיילאם פאתו של טשים סכה עד
 סכה כל תורמו אינה אלה להייהר כפני ע' • ונרם לתורה שתשתכס ונעשית שוק כפי הכריות נעו ה' • באמור סה ה' אלה
 ראו פלמי סלמד כמה חקולקלים טעשו אוי לב' א' סלמדו תורה חוטב סכפכה שליתו על כפיו • ולכן לא וכה לאבוקי חסותם
 איכא דלכעא • כל לעודו שוק וסקר הכל ותוהו ואס רכס לא סרס ואינו יודע דבר על כורו! • תלמידיו סניין להס יל כן לכאן

פחה עינים • וזו הפניק שחיה מה שלא ידע ולא הכיר מעולם מהא ראש נבניש • הכוז קולק
 פחים קדרות וסא הזמס פני הרקיס • וזו הפניק שחיה מה שלא ידע ולא הכיר מעולם מהא ראש נבניש • הכוז קולק
 פחים אשר ירע יונתן רהא בבכור רבנות דפראג סכר לו סכרו וטרס ככתב סכרו ולתס דרור בזבו סקזו כופר סכר
 סכור סק וסכר לרביס ייע • ואס ימינה עליה סכריה הכא ררי סור סאוסד טעמו לכיך ואס סק טעמו לסומו מרהה רנה
 סנה הוא מפוס סאיכוב וכל רוס אין בקרבו • הראותך בעיניך כעשותו ותלמוד תורמו ודיעתו כנגלה וככסת דכקיאותו
 פדינין והלכות כאיסור וסותר וסרפוטו כגפ' • וססנתו ברברי אנדה כדרוש וסרינותו כספל וכסכר וסכונטו כטעס
 סלינה כולן טוליס בקנה אטר רנון כנפס קינון • אין לו יוד ורגל כ' א ככסגל • אטרי אינשי גאלא • כמדו אקבא רקדא הלא
 פאלא וסא יותר חדי' והא ק' ב ותפלות ולא רקדא • ואיה מוכת יותרוה סכל טכס סס הגדול טעמו לו דור סלג' סכלו
 סגדול • הכל מרשה יוף סוא מבורה • כדי להסלותו סל כמותי עכ לדיות לעלין לקדש דת • אך אל סאל יוד אל בור ודע
 אף וס טפסס הראשון מכל ימי סיוו סהויא לפועל והראה דבר כדכוס ססכמתו וסדוסי תורתו • אשר טערס ויעט כו ססס
 סנים וכל מה סכתב מדעתו ומסחנתו ככלל בטלס אוראשט על כייך • וראיתי כבידור מה כסוונצרותו פתורה • כתי סל
 דלה מוארות מיטיו • כער קטן וסיכינו על סקב כמסו וכל דבריו סוכים וספוריס כלו כגסן • הלא כל ראויו סליי וסמטו סליי
 יתכוננו סוס האיס מרניש הארץ כעשות לו ססס אין דוגמתו כספלנת סמנותו • ואס לעט וקנתב כד ות' ע' • כל ויץ סחוקינין
 שמתן מייתיטבת עליהן ויוסיפס סחמה • ככתיב כמיטיס סחמה ומרבה יטיבה חרבה סכמה • וס' ויץ רב מאד לסכר ולכר
 סללכן ולכרך דכרי • כפרט כנדון גוס וכוונסא סמור סנוט לכללות ענינו והראות ככודו • כלי ספק אסך כל כמות יולהראות
 לטיני הסעס ולנגד כל הטולס יפיו כסוונצרותו • כסוד כמרס יקבענו כדפוס ויעטמו כיון גלמו • להוכיס על אמתת ענינו
 שעתה לימוד סתוס מן הספורס לדעת ולהנין מה עיבו כהרבנות תורתו ולמוד כני יטיכו • אס רני לסטיס לא סנע • רק
 לסטאס כלסטייתיה ידע • סיחא חכילה תלמידי פרכיגאלי סקרי וסקרדאלי סילק וכלק אכלי לטיי דשסיס • אכל יעמיס סס
 פה וככ' ס' למרופיס כדכרי ככלה ליננות ותפלוח • בקי אין לסמות כתיי פלכמד סקריין ססוקולין • סרוניס לסמות כל
 סתועכות הרשות אלה כסס וכאוף • גכוז וגזול סורו וסונו מלב דכרי סקר • ועטביהיס רכס כנכס כעקן מעליס לסמיס סיאו
 סנעטיס ומתעמיס כסכאי דור דור • לא לכר אותן סמיס ערנה • לא סתו כסמיס פיהס ולסוסו סהלך כרף ייחיו מלטיניס
 כולאכי אלהיס סכחי הדור מקדמו סוכוכיס ככבוד • ועל ועל וסטישו דכרי סרה • וסוכרי תלמודו כלענה סרה • וכל סשה
 אכלו כרי סומאה א' סלא ידכך אכלו רית חיות • וי' ס' תלמידיס כקסל גדול ככל עבר וסנה • כסו סידוע וספורס מקרובו
 סתן סרה סעליסויא סהיה תלפניס כקרא סוכוכיסרל אליה למדן סרף • סירבל כקיניטכור • כימאן באיפריכס • קארל אנטאן
 כהעלס טעדי • וסוה פלעי סכר סלו סרבו כריך אליו ואטר עמד לימינו לנדקו ולזכותו כדיו כעד כלי • טעות סל וסכ טעס
 לו דרוץ כחמונו • כאשר הראה והתפאר לעיני אנשים יסודיס כיריד כרוכסווי • כאמרו אליהס ראו כלי השעות וסכ' ל סהיס
 כידו) סכתן לי רכס כסכרי • סהונא סתימן סטכופת סלני וגאלס הקיס ככל דד חקוס ומדינה • ואלה סס לו לתמן ולנסה
 כאלפן סאין לו גורך ליאחפיל • וכדוסיס סרלו כסלום סיל • לרשי וקפיל • לסוילי ככרו להטכיר הרנה כי יותרו וסיה סיוסיל יוף
 לו ככל מה טיסכסוה ררי הוא עגוכה כי יעשה סר • גול • תלמידי ססתנכריס אומרים ומעדיס עליו סקו כונרי גמור ויאחפיל
 וסיעתו סכריזוס עליו סס גדול • סככתי ישראליס סומר תורת עשה כקל וסמור • ע' ככל דכרי וס העלין יאחפיל אינס לשור
 לזלסאר ששפת סוכוכו אך סאסיל • לכן כהדא סיקרא אורגרייהו וילי • לא ססגס כהסעוב אייכסיר מנמו לא ססכ דכרי
 ארצתו לסינס ככוכונו כולן כהויות • אף סנונג להספארוסו והרבות סכפוסטמיס כוכו • לא רנה להספתר ככל קריאסו
 כי ידע סקול לזלכוסת נס למרס • כסיני תלמידי האוכיס ססתנכריס • סידוסיס וסכריס אותו יותרו וסיה סיוסיל יוף
 סיוסל • על כן כלך לך מלסון סרע • שועס לך סתי יוד יכיר • סכור לסכות עד סוא אד סוכר ססיר • רועה רוס איס רטיס
 להסרועס • טפס בני ימינו לסחלו בלתי יודע • סעיד על ירס חתוכה סכרפת סכרהה כאליל כעסר • ונרס טעס סכר
 סך הטולס וכמורס סוק • וספרס סלכנה וכוסה ססוה כסאה כרסה כין • טמיס מלנה סכתן סל פתמיס א' סמרונץ לכרוע •
 סס לו ולסורה ולרשע א' א' ל' לספר סוקול וכל סאינו כעטייה' אינו כלמידי • וכן לא וכה למרס דכר אטר סנון לאוני עיני
פחה • **וע' כעמקד אכל אזוני קיר מה כמה עמיס כי** • **אמתה' דת רביס לספר כגנותו סל**
 פחה

חייב ידו על הכנה משכו האדם יראה לשינוי • ולא יראה ללבו • ואם על המוסר לא כחמק א"כ כחמק כל מוסר המוסר
ואין לדין לא מה שמיניו מוחלט • ודברים שכל אינו דברים • והוא מה שאנו רואים • ואין מוסרין להם אפילו יהיו טובים •
אדם מושלים לנטל ולשמוע הכנה המונן • כ"ט מי יניד לבן דה • מי ואמין למטות כואת לספור בתוכן מקנה אל הקנה אל
פניו שאין ריקים • וזה הפתי לא ידע מי קאמר • ולא מאי דקאמרי רבנן בדברים שכל • כיוצא אין אנו דכין של דברים
שכל • אלא על שכלו • ואפילו היה הכנה עם הכסדר שהקמימותיו פונת מביט כאחד טובים • לא לנזון יהיו לפני ה'
אן מתושבים • כי עכ"פ מוסרות מוסדות הכה איבא דכ"ט • ועל זה כלכד חייב נדוי בלי פסק בשולם • עיין בקמור
המוסר ע"ט ושכירת לזכות האון • עם תראה מה שכתב האר"י בעשנו של זה רחמנא לאזון • אין צריך לומר באלה קטנות
שהמוסר מוכנסת ורובת ע"ג גולגלת שנסה ע"פ העים הודוים • וכל טובדי אלו ע"ן שר"י אומרים • מעולם לא היה
אדם שכתב לט"ו • כזה • פער בפני קנס בשומעו • וזאת דמות • אומרי יתן עובדו לא יפגע • כאשר אנו חואים
בשינוי וכל העם הודוים האפת כחוכו עדים היום • כי ארוך הוא נוי • ככל כתיבה היוצאת מת"ל • וזו מלרמו מליו • דין אשר
כני טבור ואינו חגיג • מלאכו נופר לא יראה שמת כי פסק הקלש • קולט • וע"י אנו ישיבין לבער הער הכראה כצדור נזור • שלא
כראה כחוכו לרוע • וזה שהתל כנו עוד • לומר וכי מקבלין העדות שלא בפני בע"ד ואפשר כודייפו כו' •
שכתבא אנמרוא להאי בר טעיא • כאשר טס בפיו אייבטינד כן בטעיא • ונלי אדעתיה דלא נמיר ולא סניר • כחן טכראיתך
כבר דברים כדורים בעוה"י כהכיא טברי לזכות טרות איש דברים • טכל טענותיו ישא רוח קס טכל כולם בטלים כמותים
וטורים בטרי ככל • יוצרים לזוא כרוך כרוך לריק יגע • והדבר לכל כפוט • הנזלה כמעט גונע • וכל זה אם היה
פדבר כלפי דושי • רק לדברים • כ"ט פתה שהכותב מוסר כעין ארוך זה טנים דמות מוסר לבונה בעה לנעל ומרבה אטת
פיראל וכחש הקדמוני הטיל וזההא • טלא טסקה מביטו ישיבה של גער וסער שתפולל ומיכה • להפטי לילדים כפורים כרעס
קדשה דעס כרוך הוא לכלל האושה הקדושה • והעורה אערה לא תמול ולא טכסה טעני • טלא טכסך כושה וכלימה אהה בתליך
הפושט • שתקין טרמה יוצט פוסק • שטת יומתפה לו • טדמה טנין הקמימות להספר קהלת טרו לזכות טד דלא
לקרות • או לשייט שכד רואות דברים ככתב • מי טרונה להיות ככלל אשר טדאשי • העודרים יונק טוא רות לפי
שיאכילוהו טעורים טד טכרסו ותכתב • טלא על דברו כלכד חייבין לטעות דין ככפיל הלו לפתחו טל טמווד ולטקומו ככ
לעטתו אשר הרים יד כותבת הנסה להטריך דברי רוח הקודש לדברי רוח טקר איש טושה מדרך טכל רואה כטלים ידוע •
אשר מנסויו כתיבים דבק לאהבה כרית כרת טמהם להטעטש • טטא והטעיא אפי ישראל וטמטו הרעים מטררטים
הכפיל רבים כתורה טרו טול טעל נוארו הניא לכ בני ישראל מן הטורה והמונות וכן הנאולה העתירה דעתם טעים • ואין
טלה טל העט מיהיה הוא כ"ט • ופלמידיו בניהנם כמור תקיפת הטקיע • ועוד הטופס לרמות לדברי הכפיל
טעשה אויל כמר אשר רוח טופוים כוססה כו איש טתבט • טל זואת מלאו טחני טלקלה לבט כמר כלנות רמת וויט • טופעי
טראות טאין איש כו טונט • טלכון טורה וכחואה אין טובט • ע"י דיווד כל הדוים וכלעין טדקס דמוט • אוי מה היה לנו
כיה נכרה אנרופה טל מוכסה איכא כראתה כואת הטונטא ולא טל התלג • הטונט אייבטינד איי כוטה כו ידוע כלל כי הוא
ורט (כונט) כרך ומנאך אה"י • אך טל המדבר אה הנוט • כרך נאך ה' • אומי ראויל להכילו גטלי רתמים לענה ורש
לעטבים • מויו כנזרין וטונטין לפנט • למען לא ירים איש ור טור אה ידו להטיב כחלאי אלהים וככיא ה' לעטתי • וזה
טס כל השבח טל כפרו הודה ולא כוט טטרה ויגע לפתור הקמימות • טלא יהיו כוט ה' להבלי הטוים
ולא מלא כי חכתה אנושה יכולה להגליט • ולהניא דס כעבר חסע חלב לגמט • עכ"י טעו טכיו לומר טמא לא ידע
לפתחין או לית להו פתח הוי טל טור מוכה כמנור התוכה ככרי טפולים ובהכל לפנוי טקיע • כאון ואטת
טתייבכ להוטט • אטאך וכדועי טתי כלאו כוסטו קמימות כאלה ועושה בעוט טלוזות לא באות ולא יטיה • סי טעיה
למט טמות אשר לא כלאו כארט יהודי טד הכה ידאות יטמיט • ועל היטנים אנו מנטטרים הטטמטים כפחות כקודמה
טנים כוקט • וזה לו להוסיף מלאכה כושה יכלים ואין מוכט • ירבה להכיא פטולים כעולם כלאים להדביט • ועושה
פתי ארטי לגיני' טרוטי • וכבר דינו פסקו טתי האר"י • וכל טעטגל כעטול וככך קולט קולט • ולא ימנע טרוט •
טעלג

מלכד זה הא ארה כמיוזא חקן כטייליה מאי דעתיה דמוסיף נוסקות ודעתו ואינו אלא גרע • טעיל גי' ס' כדמות
הרבים למכות לחס על כפיע • א"כ ראה טמחהסת מכס יודע כסר • להחזיר הקמימות למרא קמיו ככונט •
לוחט טודיע ור • לתיב ולרובטא אינו טייב אלא הטגיט • למרא ידוע טתתה ככא לפמות סיה לו לטינו לא כדורי • וזו
לשרייה דמי • הקמימות טקבל טלא טמל כראשו • ללא טדי אינס וזי ככדי • אכן אין ראין אפילו לזרע פלזית א"כ
מסקין טכיה ככסור"א לנכ"א • ולא ליכול הליט וטדי • טמא לק"ה ארה ד' פהרי • טוא כטט קונט • ואשרי כל ז' ז' טלמד
וכות על הדוים הוסיף אה הדוים וטכ טמנה לכונט • והוה ירועט טל טמוט ככדו בקיהו לגמט • טור לכפר
כגמותו להכילטו כפושט טעה לכדי נעוטי טמטו • אה אשר טפר כזוכיג • טכין יד לפושטים טממי ט"ץ
טרי' וזה • טופטים הווא גמנה כ"י אמרו רב לנו טמא דמטיע • ומהאנתו יטלו להדיח רבים
כאשר בעו"ה מלך פשה • המספחה כזאת המדינה • כו • טרוק טול טורה והפכו דא"ט • וכל
מלות טשה כהכפולות וכל הלואין ומייבי לתי' יחטבו • כו • ואומרים המבטלי' אכטיו וגדולמו
לכחכו טושים וכל אשר ידבר כסה ה' אינס טומעים כ"י • אומרים פלוגי • החכס מיהר לנו כהפך וזהו
גבור חיל כזורה ונהנה על זרועו הקמיע • חולין טלמן באילן גדול כו • וכן כל פלה היום כהית זילטן
הכומר מי א"כ • מה דך טוד לדרך • אכוכו חילן פה להטיב ולהנדיק • רשע מוטא וחסט א קולט אל הנערס • ולא יטע
ובין חולין טעין באילן דטולה טוויק אה הרבים • הא ודאי אכרה לקמימות וקל טן טעיא כפל גרו • ולילא וקלוחי • טוד
חיותה טתמותה ילא טעיה • טמנה טלא לקחן אילן הטושה לקינה • טמיים רבים וטיט טוד פתי ור טרל וטדי • ואיך
ומככ • אה הרבים ולטשות • טושה טלא לקחן אילן הטושה לקינה • טמיים רבים וטיט טוד פתי ור טרל וטדי • ואיך
הירד"ק ע"ט דאדס הדוים לכחיה כלא רודק הוא וטוילי' כפשות • רבות ככטט • א"כ כו חנוי' אנו טל טכת אכת ככט
כן אולי יטיט כעפר טיהו • אולי יט קוה לטוי יצור חוולל אט • ירבה קוטי טרבו לככונט • כדי דרך טמים לככיו טעה
אלו יוטט • טוככת • הכסול טהקמימות הללו הם לקי' מלאיב • וטלון ממאיר לזכיה ישראל כפי מה
טיט לטעות ע"ט • הכראה ומלאו המינין מקוס טפקיו • ואין טשובחם כלדס • כו • ובתוך כדי דבור אור
אמנס טשפט ככומר אמביאל לנו • לא החלו ציה כזקי • טריקינו • וחלילה לנו מלהרהר קדש יאמר לו
הורה • לנטטא • יבקשו מטיהו ואין לך חך מכות מחכו • טי כפס רשנה ככלבים לא ידע • טענה לטויה ככר רבה
כל מר חתוק • טעטו כל ככרי • ככיל וריטיה לסינה מדרים • טריימיהו איבא • ככא כן טמוכה (אה ישראל) כן פקוע •
(טוקה כפקיע) וקלט • כווי' טהנה דעי' • ע"ג קרקע טפרים • ואט מלאו הטיין חקוס טפקרו • ואין אורט הכי • איך
כקטי טורה טעיה טיאלן לך מן טחתיק לטכו נוא"ה רותפת • ככונט הלו אשר טככים לדברים • בטלים וכחא דין באר
כלכוס • ועל מה זה טוטה טעיד טכוכו טמדים • אככר אלק כמח' טע"ן • טין כני' • להטכול • להכיל לרעבים כחוק כואת
דכס וראש כידוע לכל • לכן אהה טחוק באוטי כלב זה • ללו זואת א"ל לניור טיובל בטל • טכל יהודי ככף טחוכו ככרו •
לומר ככרים טאלהול יכוס • ולא טוד טרל לבו לפתי מה לרדנו • כחוק כיתונא אה טחכות טטיט אהנו • כייא
יט • ללאת ככרס ולנזור כדוי על המדבר סרה על מין אויבה • וכורה יהודים ולהחזיק כחלוקת
כנדוקורא אותן עונרי טצירה הלא יטמוט כל הדאה כרים טללו לקוס • טעל לזנות כמכות אריות כתורה וכמות
למות כיי טוטי מונט • לנרע אטרה ולטקור טבודה גרה • אט אמנס לא הניטו טעוטיהם כע"ג • ולא רנו כי אט דיוק
ככ"ד החכוכ כיראל כמנו דין ופ' • טד טעינותיו יכדוכו אה הרשע וככילי טטאטו יתקך • כ"כוא פכל אה כל טכני הדור
טכטרים • ונתר כעוטיהם וכילדי ככרים יטפין טעה כמורויהו וטעה טעלנו • כערו כעשפט טעיה • ואין לא יטעו גס הם אה
טלס לטוד לו ככדפו קרית טכך ולא טק כו' • כאשר טעה כן יטפה לו גחולו וטור כראשו • טעיה אהב טשפט ולא יטא
פתי אש וניזור כ"י • כ"י אבותיהם ככר טטרו ככין • טלין ועל זרעה לרדוק ולטוד כל
טעלג

ואף שאמר שז"ל שלטו בו שלל הניס לידו ע"מ למיטע מיכתי ונרדך סקירה וכדקאס אס פיו ולבו מוין נדבר הוה ומכ"ס אס
אית כדכרו כל עלכוני משולין לגמרי ויהככו לזכיות אס ישודו בתומו ויוסיין כמעו וימרטו במרעה גדולה ברכים אס
עכ"ס כפני ג' ד' דסס ומחיום והלאה ימשה הטוב והישר בעיניו אס אשר יורו לו הדיינים מזהקים וכסרים וכו'

ג'ה יום א' ק'ה ארר ראשון קיב'ל באמבורג :

יהי ה' עמו וכו' אב' ד' ר' ח' כ"פ ס' כס'ת כמורה ר' יוסט כ"ו . הגה כעת אשר אני מועד חגיגי נדדים מצד
וישירים לא אוכל לאען את ידי ככן באתי בקרה תמים גדולה נעימי שלא קבלתי מידו כ"ד אס קיבל כתבי
משלמתי לך כפתי את ידי ובאמת כשכיל כך הקדתי לטלית את פתיית ידי לח"ו כ"ת כשכיל שידעתי סימן כאן מעדוים
גדולה ובאמת כ"ו אל' שני פרנסים וסקה לה וסני פרנסים מהמדינה והיו עומים כי כדכרס קסטים כנידים כסם כל הקהל י"ו
והסבתי להס טאני מועד סוק קוים באמונת היסוד שמו יתברך כמה שפתי ומה סכתתי ומהתי יאלס לזכים סתיה
סוד עליהם רב ופורה לא איכפת לי ובסחפה אלך מהס לכבוד ססס ג'ה . ככן כקסתי מאלד לכתוב לי תשובה ככונה איך ומה
כדבר סוד עכסיו והסס סוכן טעונה יארין יעיו וסנתי ויברכהו בכל עת וטובה וכל רעה אליו לא יאונה כנסס אסו הסוד
סק' אברהם מאליר ופראל סונה כק' באמבורג וסדינס :

ועתה חראה אגרת הגזברת כדברי למעלה שכתבר אחר לבנו שלמה כאן בישיבת המ"ן הרע
העקק מגרה שכתב הרב מחורר ווסמן אב"ד רק"ק פאחר בישיט לבנו שלמר בישיבת
איבשיצר בק"ק אלטונא :

בה' ר"ח חמוז רהאי שהא תקיאל :

ברחוק אקרא לשלום לטאהי קרתי ה' אהי כני פניכי במרכז לכני ונססי סתורי וסרני המופלא פנים ויניק ססור
יוסף כהנא : הגה אין להארין בליטא רק אמרתי אתן תודע וסודיע טאני ת"ל סייס וטלוס
וכס יהיה כל סייס וכאשר סססו סמעי תלוט ומרינות וקטפות כק' המבורג עכס הרב מ' יותן . ככן כני כסס אל' ה'
למטן תלך נדך סניס וסלך רע שלכת כדרכי סוסך ס'ו . וספרוט מייניטה ה'ל' ואל סתפרטס סכרותה רעה
ואל יסיה הרב סנ'ל' סכס כעיניך ונ' . ירא את ה' וכור ערע וזו תלך לכטע דרכך וסב' לניתך . כי בן אתה לפניך
ויסיד לאחד ס'ה . כני אס תקס אמרי וזו ענין יראת ה' ורעה אלהים תמא . ואל סתכר בכל דרכיו למטן ססו וד' ואל עס
סאמרי סי ולדכרי הקטיבה כי כיוס סמוע סמעי מרוב ססור ר' יסוקאל מק' ק' יאחפלי ומרגו . כטי ומסס סניני כולה מוס
ואזי לאונים סמעינות כדבר ססו יש לי סרטה גדולה על זס סתקה לומר אלנו סלא סתכר ותלמד דרכו ודרכי סולו יודת
ואל סדרי סות . ככן כאתי וורו ולסכפיל את דכרי ססנוים סלא סמסס באוסן אסר . רק סוכולך אל בייק' . וכסס סמסו
לניתך לקוט סמך סיסס או סלטה קמיעות וראס סלא יסלפו . רק סמסס סהיא כולא אמת סכתיבת ידו או סתקה עכתיבת
ידו כני לידע האמת ונס הרב עק' ק' יאחפלי ג' כ' כקס כמטותיה כסבור וזת וכו' כה דכרי אכין סה' ס כעבור סלוחן סעוב
סק' ווסמן סמוכה סה' ק' פאהריניטיט וסאנפיה :

הרואה אגרת זו הלא יעפור משחאה משתומם על מעשה חוהו של המליץ הלך הלז שנחשב
ער זמם . או סמוע ומשוועם :

פאחת לא יענא מאי אידון ביה כהאי כפר'א . כי הוה נדפה כריה סמוכה כס'ס . לא כראה כמורה לחע . ויסוין גס
כסיוס סכר סה' ק' על אודותיו וסניד לגו' ס' כר סהכא . עה סארט כססטא עס כסמן קאסוור אים כור וס'ס
למכת ס'ן סר' סעסס סמנו סוכים . וסתקל סס ככבוד . ס'ס כתב סלנה ס'וה קוים סולין לכל אים רע ונליסל .
נתגסס סס סקלוקס גדול : ס' סססס כ' א' הקרשים . כמעט ער סך דס . וידענו ג' ס' סמסו סל זס הקרס אוהב כעס :

הדוק עליונים כהדרת הצדקה אשר יכשר פטר לנו אדם ככד מאנטי ס'ן פראן . וכך היה דברו כמחוי מסיס לסי תומד
סגול ססס הגדול סעסס כסיל זס כונס לבינו כעס רע . סכתב לסני אססס אשר היה לסס ריב על ספקי סמון . סלא
סעקמו וסיוס סתפ רסוק בלתי כקרא ולא כסאל זסס . וכסעמו זסס כתן עיניו כחמוס . וככתב עמענו לכל אסד כס'ס
מיכטכו לו ויודיענו ענין הריב ספינו לנין סכרו . וסיכו אסוק דבר כל אסד לנר כגדך אים יסר כעיניו (כלי ידע אסר
זסס . סכתב היאחפלי ססס לרעהו) ויסב אונס דבר לכל אסד כס'ס . ראה דכרי עוכים וככוסים . דקין אתה כפינו אס
סך . ויכס סטרא לני תרי . ויהי כי כתרזו יסר סני כפלי הריב סלו . ויאקר האקר לסכרו רשע לסס וס אתה מכקסאס
סלי . ראה כתב כדרי מרפ דפראן סיוניק אומי . וכסמוע סכרי וסתמרר כגד' . וסן אונתן מה אתה כליעל אומר
סיונינס הוה אגרת יאחפלי מתוך סיקוי וסמכס כודכס הוה כריכו ס'היה לנעו ולקלס ונרס ס'ס מאל לסוויא לסו על כל
לוערי סורה . אסר סיו לככו בלואת כסו'ס . כך סיו ככרי סאורס סלו אסר עכר עלינו סס . וסלך ללונגין אים עסיר וסוקר
סס אסרו סיודעס סבור על כני דרסוין סיקוין אסד ספראן (אסר כודע סיוות סכת ס'ן סר') לססניס על ססרת וכסרס
סקוק סלסס והסכסיס סעובלות . וסמקו לענו עלינו . גס סתפס מקרוב ססס מעסס מכוער מאל לכטל נט ככר סמיתן כריסס
וססכמת כמה רכנים . ורדף את סגורס ס'ס הרב סמולנ כמורה ר' סעסיל כר' כנו סל סר' ס'ס ס'ס (גיבו סל
יאחפלי) יכר עמו למיין וכוכו כל אשר לו . וסלס ידלסונו ככמי כראד ססרס ספיו באונתו מעסס . וכדבר הוה כתיקיים
סדיה כמדה לא כטלה . וכל סמקיקי לרעס סוק כוכל כידו או כנו . כי ר' מוסס זס רב דוסיראד . סיה עס מעסס ססייע לרב
סכיה . סמוע לעזת ניסו יאחפלי . לסיות מעיר לסוור לרעס אייכשיר כדכר ככלה סלו . כאשר סגנו את אגרתו כליסס
אידות סלו . וכעו ססלס אתו ר' מוסס כראש' ככטר כקוצר יעיס . סיה ימיתו כפרתו . וכנו סתפס ככסנו על יאחפלי .
זס סיה סכרו כמר יניסיתו לסלסיס עכנו ככתב סכרו . ס'ן אלה קסוץ דכרי קוים סגורס סלו סל סמוע אייכשיר
ועוד סמסע וסרסס מה סעסס על כילא כו סעוב ספליניר . כמר לי וער וסכמין מעסס זס סכטל לעוברי עכרס . יהי סלקו

מחסי (את ס'ס סתפס סוטט סלסיס וספרא סענו כרודף לנסי ס'ן סר') אין לכעוס כו . כי הוה סמסכת קנה רנן
סמסס . אסר יסמך אים עלינו זכא כככו ונכקס . כספסס סך ככך סמוך וקעסס . לסס כל כתב סורפת וכססגסס סלך ססכר
וססמדת לסס כל סאונים סאונים סרק ואכני כוכ') כמורה כמורס . כאשר סמגי סמולך . כניס לא אונן כסס . ס'ו לומר סכך
סלטה כעיווי ס'ה סס סייססיס כראש קל . לדון ולהודות את כ' . כעועיס כלסס סקר כככרו . ורעביס כסאלו אונ' ר' הכא סגנות
כרופס . כלסס סקלוקל . כססס לאקסס . וסעלליס יססלו כס כוריס סאינס יודעס דין ודס ולא סוס ככר על כוריו סמי כענו
סאל וסניד לכל סמקל . ס'ו ידו כל סוויס אין לנו להסען כאס על אכיו סכססיס . יסלס מלאכנו וסגס סדך ייס
סמכעלות אכני סיוסו יסקל :

העקק כתב סכר לכאן מפרד'א מואס ספויס ו'ל תוך אגרת . ססוונ סיעסי ססידוע סססדל ס'ס סכריניס וססריו
סעון סרכה ליעראל . כרי לקבל לרב סס . וסוקין יגיד . ככראד ססריו כל סלוד כסוך ססר סל ר' סקרא
ואכור אל סעין . ור' ככתב לסס ססוה לא ככס את סססר סלו . וס'ס'ו גל לסס למדן אסד סכקס סיוסני כ' ס'ליתן על
סכר סלו סככסס . וסיכו כסוך ססרו ורלו ככוכו סרכה סס סכתב כסר ר' . כאשר הוה כסוב כססר סלו ואכור אל סעין .
ולא רנו ליתן לו סככסס . וסכריו סס סוד עסס ככס' . כלסי סלוח' כססר סלו הוה כאימכת ס'ן סר' .
גזרת חחרס סכרנינס סמופלסיס כי מוכבא רבס דק"ק כראר על סמציא סקסיעות ססיוסרות
ע"ס ככבי סמיונות סחיבר סחועכ סר' . ועל סמסססס כסס :

ורו ס'ס חבמי כראר שנת תקי"ב לפ"ק :

קול סדיס סעסנו וכך סאינו רעה אסר רעה סעעסס קמיעות סמועקיס מענה לרף זס וססנו על לככו לסדאות פניס לכל
כד אולי כוכל לדון כוה אף על כד סקסס לססות סדרס לפרוסיס ולדונס לכך וכות . וכאשר סעסנו כן ראינו כי הוה
סררס סמוקס ככוכס וכוקסס יגיד ונוקכס ס'ן ימ' סססיס סמיו סגול סכך . עמא הוה ולא כסאל כו סוס סד וכות . כוסף
סל

פלאינים הכ' הוא הוא אותו המקולל משה מאיר קיבוקר אשר היה לפני בק' פראג שנת פ"ה ל"ק כמה שבועות ואכני
 דאיתו לומר וזה ע"ר שמהם פאפרם בעד מל' שלום רנטבורג יקבר הוה נמסר מלת אכני בהו' ד' ק' קראנ' לכי
 דירה למשה מאיר הכ' . גם הספר ואבוא היום וכו' . דאיתו באותו הו' בבית ד' הכ' . וסיב ברור ומפורסם מהעברו
 הוא ר' יונתן מפראג . גם דאיתו פירוש על סיר השירים מר' יונתן הכ' יבס'ר' ל"ב יעל היה עם כפת סה"א יו' יונתן
 פכ"ל קבלו בכבוד גדול עשהלו יו' ל"ב הכ' הוא נודע ומפורסם מהוא היה אבד מן העלמינים ב"מ ס' . בלסון קוב
 מאש פטיר הרבני הכ' וקבלו עדותו יום הכ' - עוד פטיר הכ' כעונס הכ' ובמס' יב' אכני שמעתי עפ"י אהרן
 אפי' ר' יונתן בעת שמספר ה' מיכל תק' פראג (בנקרא בשו"ר מיכל דעם רביס . והוא היה בן מהור"ג מפירא) הניד
 ל' ר' אהרן אפי' הכ' בזה ר' יונתן אפי' דבר עם ארזיכו' ש' ואלו לו ש' מיכל הכ' ל' סילל שבת רק שני פעמים וביקש יונתן
 לארזיכו' להיות מקיל בדיו' . גם גימ' ר' משה סופר ל' כמה דברים באלה . גם שמעתי מהם כמה מילות מהם שפאר כספר
 שפוטאס ואבוא השם וכו' . כל הכ' פטיר לפניו יום ב' יב' ניסן תקי"ג לפ"ק פה ק' קראנ' יע"א : ונאמן על
 השקום ועל הגלוי יום הכ' :

יבואם הק' פייס סג' ל' נדא חאטטא :
 ונאם הק' פייס באש' המנוס פהור מנס וזלס' המאנון :

תפלה לך ה' אלהי ואלהי אבותי שחצילנה היום ובכל יום הנושאות הקמיע וז מכל מחלוצי וכל חקלאה
 המתרגשות ובאות לעולם ותרפא רפואה שלימה מכל חלי' ונבוכות שש חבמה עשירי חשומר
 אותה מכל פגע רע ובפרט מחלי' הגובלת עליה לעתים יהיה בא הקמיע וז רפואה למכתה ושכחני כי חסתי
 גם אשר העדרו כמנאק קמיע באתו וספיה כפונ כסם שבאם צבי נפס
 בן יהיה לרצון :

מאזני מרמה
 אשר עש' ר' יונתן אייבשיך הכ' לסלס רמות לטעות בן מדרם למירושו על השמש קמיעות המקומיות אשר נס
 למורשו בק' קמיע יע"א : באשר נמצא ככ' עמס : כי תקדד הכנס עשה תרע אס יושק הכל הכס : אכן כל
 איש אשר נתן ה' שכמה בלבו . יבין וישכיל כי שקרה אשר הוא לבולם בלתי מהור :

- 1) אכהים כו יודו הויא אתכם מאזנים : ר"ת
- 2) אבהים אויב וכו' נאונק פהרום קמיע . אות כ'
- 3) אבהי ס' ללו א' ס' ב' ל' גוים : ר"ת
- 4) אבהי ה' נה' כ' רכ"ו א' ס' ר"ת
- 5) הכחמה הכסכת פולך ר"ת ופ"ת
- 6) הכבחה סל כליות פטס ודס מכניס תשתה אות ג'
- 7) הכבחה סדק הים כיבשה . ראשי גמ' :
- 8) הכטי ביהוא יבילן מפס ר"ת
- 9) הכפיל פוכלס' כה' כל מ' ל' ק
- 10) הכמיל לא יביאו שטא כיום השכת ר"ת
- 11) הכפ י"ל הכ' שס של ע"ב . יו' ל' ג' כ'
- 12) הככחשל ינאין יוסי נוסט

פלאינים הכ' הוא הוא אותו המקולל משה מאיר קיבוקר אשר היה לפני בק' פראג שנת פ"ה ל"ק כמה שבועות ואכני
 דאיתו לומר וזה ע"ר שמהם פאפרם בעד מל' שלום רנטבורג יקבר הוה נמסר מלת אכני בהו' ד' ק' קראנ' לכי
 דירה למשה מאיר הכ' . גם הספר ואבוא היום וכו' . דאיתו באותו הו' בבית ד' הכ' . וסיב ברור ומפורסם מהעברו
 הוא ר' יונתן מפראג . גם דאיתו פירוש על סיר השירים מר' יונתן הכ' יבס'ר' ל"ב יעל היה עם כפת סה"א יו' יונתן
 פכ"ל קבלו בכבוד גדול עשהלו יו' ל"ב הכ' הוא נודע ומפורסם מהוא היה אבד מן העלמינים ב"מ ס' . בלסון קוב
 מאש פטיר הרבני הכ' וקבלו עדותו יום הכ' - עוד פטיר הכ' כעונס הכ' ובמס' יב' אכני שמעתי עפ"י אהרן
 אפי' ר' יונתן בעת שמספר ה' מיכל תק' פראג (בנקרא בשו"ר מיכל דעם רביס . והוא היה בן מהור"ג מפירא) הניד
 ל' ר' אהרן אפי' הכ' בזה ר' יונתן אפי' דבר עם ארזיכו' ש' ואלו לו ש' מיכל הכ' ל' סילל שבת רק שני פעמים וביקש יונתן
 לארזיכו' להיות מקיל בדיו' . גם גימ' ר' משה סופר ל' כמה דברים באלה . גם שמעתי מהם כמה מילות מהם שפאר כספר
 שפוטאס ואבוא השם וכו' . כל הכ' פטיר לפניו יום ב' יב' ניסן תקי"ג לפ"ק פה ק' קראנ' יע"א : ונאמן על
 השקום ועל הגלוי יום הכ' :

יבואם הק' פייס סג' ל' נדא חאטטא :
 ונאם הק' פייס באש' המנוס פהור מנס וזלס' המאנון :

תפלה לך ה' אלהי ואלהי אבותי שחצילנה היום ובכל יום הנושאות הקמיע וז מכל מחלוצי וכל חקלאה
 המתרגשות ובאות לעולם ותרפא רפואה שלימה מכל חלי' ונבוכות שש חבמה עשירי חשומר
 אותה מכל פגע רע ובפרט מחלי' הגובלת עליה לעתים יהיה בא הקמיע וז רפואה למכתה ושכחני כי חסתי
 גם אשר העדרו כמנאק קמיע באתו וספיה כפונ כסם שבאם צבי נפס
 בן יהיה לרצון :

מאזני מרמה
 אשר עש' ר' יונתן אייבשיך הכ' לסלס רמות לטעות בן מדרם למירושו על השמש קמיעות המקומיות אשר נס
 למורשו בק' קמיע יע"א : באשר נמצא ככ' עמס : כי תקדד הכנס עשה תרע אס יושק הכל הכס : אכן כל
 איש אשר נתן ה' שכמה בלבו . יבין וישכיל כי שקרה אשר הוא לבולם בלתי מהור :

- 1) אכהים כו יודו הויא אתכם מאזנים : ר"ת
- 2) אבהים אויב וכו' נאונק פהרום קמיע . אות כ'
- 3) אבהי ס' ללו א' ס' ב' ל' גוים : ר"ת
- 4) אבהי ה' נה' כ' רכ"ו א' ס' ר"ת
- 5) הכחמה הכסכת פולך ר"ת ופ"ת
- 6) הכבחה סל כליות פטס ודס מכניס תשתה אות ג'
- 7) הכבחה סדק הים כיבשה . ראשי גמ' :
- 8) הכטי ביהוא יבילן מפס ר"ת
- 9) הכפיל פוכלס' כה' כל מ' ל' ק
- 10) הכמיל לא יביאו שטא כיום השכת ר"ת
- 11) הכפ י"ל הכ' שס של ע"ב . יו' ל' ג' כ'
- 12) הככחשל ינאין יוסי נוסט

הבב	בירושלים כסד המזיבה	ר"ת
הבב כט	כל הנשמה כבוד מלכותו	ל"פ
בשרב	לך למשך ככל דרכך	אות"ב
בברב	מן עורך ואשר שרך נאותך	פ"פ
	כ"ד"ן כ"כ"וד	נ' אותיות ראשונות

ברברו קומי אורי כי בא אורך
 ברברו על הארצה אשר נשבע ייך לאבותיך אות נ'
 העתק סכתב שכתב החכם הרב"ח ז"ל לאדוני מורי נר"ו י"א אייר תפס"ל זה לשונו חוץ כתבו
 והאמת לא אכתיש מאדוני כי על ריבון זה שרכנו אפריעל דבר יחוק הדיון • הנדקתי עלי את הדיון וברכתי את ה'
 דייב ל' המכונסו בהאי עליא • דהנה וברתי את חשתי ובשעת שהייתי כוסך דבר זה הייתה שעת סירוס מעסק
 אותי שטן שקס למחשתי כק"ק פראג י"א • בשק הגהת הדפוס מהס"ס והתפנות בהגהות טונות ומטונות ככודע ודאי
 לאדוני • תלכד שאר מחשבותיו שנסעשו וכתברוכם כ"ד יפה טכ"ק ספ"ד ליהא ומהי"ס יוה"נ"ט ה"ס מייטץ אותי לעובתי
 לקדש שם שמים כרכים ולספוק חשתי על אותו מדפיס ועל המדפיס בו כו' ישיין בכפר טאילת יסכך ה"ל נ"ג
 העתק מאגרא שכתב אייבשיצר לקהל פיררא על הבשורה שנתקבל לק"ק הנ"ל לרב • זה לשונו חוץ הכתב ו'
 אשה היא כחות הימים אשרים באהבתי אתכם שלום לכם ולטובכם ורין דגשמי"ה' בסעודתן וישמרו אתכם וישמרו
 שילם ככלל וכפרתן הן שלוחי דקסל עדת ישראל והן הן עדי בשק ועדי צבי חמדה ישראל כו' הק' יונתן כו'
 ולמען הראות כי אי אפשר לו לכתוב שום כתיבה עכ"ל איזה ריון • מן המינות המטוקנת נניס פה עוד איזה כתיבות מייאל
 עתת ידי המושב ה"ל • כיום אוי' תסון תמסל סמיכות מ"כ • כיום טוב פמוו •
 אלו החרונום שהציג על מצבת אשתו מצבת און

אך שכתב הספד לדנו ולקיימה יציר ה"ל פ"פ
 וטרת ראש כפלה ונמס לבב
 ליות מן הדכיות סכמיות
 ונדקיות מרת עקלי כח
 קוטר שלטת היסם הגאון הגדול
 ה"ה יצחק שפירא ראש לקהל •
 לקוסה לאשה לה' ה' יהודי יהונתן
 אה"ד דנ"ק אה"ו ונלילות אר"ן
 כרב • ומכיה
 אמות מעשה ועוב פעלה לבל
 מספר וקק
 לדרו סיים עלתה וקנוס עקום
 גורא ושפירא

חכמה שפיר אייבשיצר על הריון המלכה •
 אנה ה' אדון אלוים עלך מלכים שמת' בא קול' שועת עמך הכושאים לך רנה ותפלס
 ונגון נבל ככפך וכרסמך דרכים • ומברכתך יבורך את ב"ה אדונינו המלך הגדול
 הססיד סרדריק הקמשי מלך דטמירק ירום הודו וכל אשר בסמו יקרא • זאת הנבירה
 המלכה הסבוכה יוליאנא למשך עליה שוט של סכד ורסקים להטביע בטוב מדי •
 וליתן לה אמיץ כח • ולהריונה לבל יקרה לה שום נזק וזער ונגון ותתליף כח
 פעלה אכר ככמרים ומלאו • ימיה ללדת בטוב • ובנשימות בלי כוטל ותסיר כל מחלה
 מקרה וכאשר ינישו ימי פקדה ועת ללדת תקל מעליה נירה ומבלה • ותלד
 ורט אנשים בכריאת עוב' לחיים טובים ארובים ומלום • וקיים בה מה שכתב
 כפרס תמל ילדה בערם • יבוא סכל לה והמליטה ורט קיימה • ולא יהיה כח
 ונזקה כמשנותם • כי אם שטון ומשעה לאדונינו המלך והעלכה מבשר טוב ומש
 שלום לכל ורטו ולכל סריו העומדים על הפקודים • ותהיה המערה על שכום למעלה
 ונשימם מדקס נין וקרה ויולדו ימיו ישבו לראות כ' פרוס כ' יין • אמן •